

Hrvatski Glasnik

GLASILO HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA "NAPREDAK" ŽUPE SOLI

GODINA XI

Broj 118

TUZLA, OŽUJAK 2003.

Cijena 1 KM, 4 Kn

JUBILEJI OBNOVLJENOGA DRUŠTVA HRVATSKI DOM

1913-2003.

1993-2003.

"NAŠ DOM JE ČITAVA BOSNA I HERCEGOVINA, A NE SAMO OVAJ HRVATSKI DOM U TUZLI"

Ante Beljo, 13. travnja 1996.

u prigodi proslave ulaska u nove prostorije Hrvatskoga doma u Tuzli

Devedeset je godina od kako je osnovan Hrvatski dom u Tuzli, a deset od kako je njegov rad obnovljen. Kad god me uhvati rezignacija i nemir zbog stanja u kojemu se nalazi hrvatski narod u tuzlanskome kantonu, ja pomislim da nitko ne zna šta nosi dan, a šta noć i da se se povijest može i preko noći stubokom mijenjati.

Tko bi ikada pomislio one davne 1949. godine, poslije nasilnoga oduzimanja zgrade Hrvatskoga doma da će doći vrijeme obnove rada Društva, a tko zna, možda, u vremenu koje je pred nama, dođe i do povrata nepravdo otete imovine?!

Hrvatski glasnik piše o ovoj obljetnici i objavljuje pismo - govor što ga je u prigodi otvaranja Doma, 1929. godine, održao g. Anto Tadić. U njemu je, pomalo arhaičnim stilom naših djedova iskazana sva radost što Dom postoji i nada da će se njegovo postojanje osjetiti u životu tuzlanskih Hrvata.

Fra Petar Matanović je 1996. proslavljajući ulazak u nove prostorije obnovljenoga Hrvatskoga doma, rekao:

"Ja se nadam da će ova kuća, ovaj prostor, biti izvor jedne pojačane duhovnosti u ovome gradu i ovome području. Ona ne može biti samo hrvatska, jer je općeljudska. Kada radimo na općeljudskoj duhovnosti, onda se automatski uključujemo (ne može se drugačije razmišljati!) u jednu europsku, svjetsku i, ako idemo dalje, jednu apsolutnu kozmičku, Božansku duhovnost (...)

Trinaest stoljeća nije malo. U tih trinaest stoljeća naša je zajednica pretrpjela mnoge ratove i sukobe, mnoge nesporazume u svijetu i među nama. Mi smo uvijek bili na onim duhovnim tradicijama vjere koja govori u optimističnom smislu o čovjeku. Čovjek može prevladati svako zlo, ukoliko surađuje s Bogom kao najvećim izvorom duhovnosti pa u njemu razvije vlastitu duhovnost, na vlastitome području u vlastitoj kući".

U Glasniku izbjegavamo objavljivati poeziju, ali je **Moj dom** S. S. Kranjčevića, uz malobrojne, objavljivana pjesama na stranicama ovoga glasila. Tom smo poetskom porukom

naglašavali svijest da je domovina dom koji treba pokazati svijetu i u nevolji i u radosti:

"I sve što po njoj gazi, po mojem srcu pleše, Njen rug je i moj rug; Mom otkinuše biću sve njojzi što uzeše I ne vraćaju dug. Tek kad mi jednom s dušom po svemiru se kreće, Zaorit ću ko grom: O gledajte ju divnu, vi zvijezde udivljene, To moj je, moj je dom!"

ELI, ELI, LEMA SABAHTANI

Još nismo raščistili sve svoje ratne račune, a pred našim očima vodi se jedan teški rat koji izaziva različite reakcije u svijetu, među našim susjedima pa i među nama samima. Najopasniji su oni koji govore o vjerskome sukobu. Koje su njihove namjere to samo oni znaju, jer sigurno im je jasno da o vjerskome ratovanju - nema ni govora.

Sveti je otac u svojim izjavama i molitvama jasan i svi oni koji drže ruke na svetim knjigama i traže uporište za svoju militantnost tamo gdje ga ne mogu naći, grubi su falsifikatori Božanske poruke ljudima.

Pjesnička poruka Silvija Strahimira Kranjčevića aktualna je i sukladna i s prilozima o ratu u ovome broju Hrvatskoga glasnika: Eli! Eli! Lama azavtani?!

"U ime čovječanstva i bratstva i slobode Počeše krvno kolo da bezbožnički vode. I derala se družba od gadne slasti pjana: Mi ubijamo, Bože, sve zbog Tebe - Hosana!"

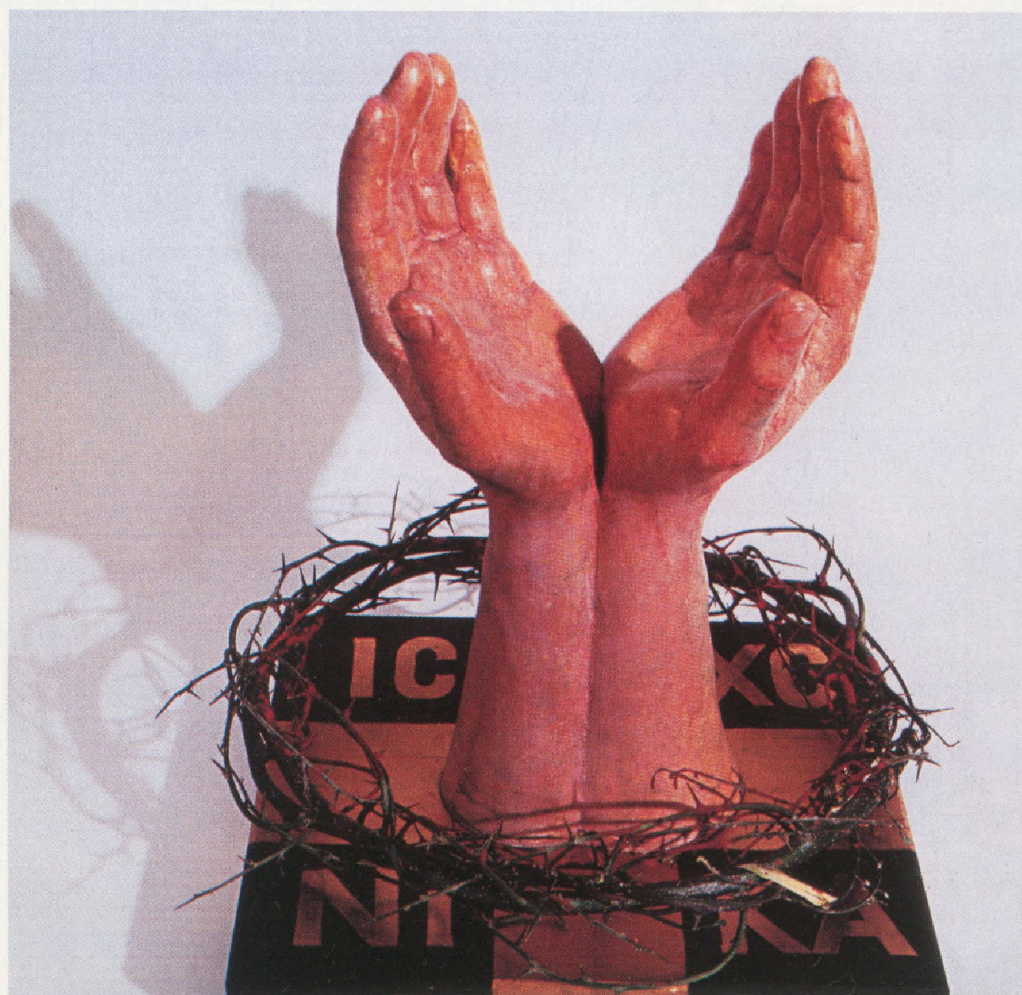
Zašto se ljudi kada ne čine dobro vole pozivati na Boga?!

MIR I DOBRO

Neki dan, na sastanku Upravnoga odbora JU RTV TK, jedan njezin član, g. Enes Osmančević, imponirao mi je svojim obraćanjem skupu:

"Pozdravljam vas antiratnim pozdravom - Mir i dobro!", rekao je mladi gospodin. Ne znam, je li g. Osmančević znao da se mi koji smo odrasli uz ove riječi dobro osjećamo kad ih slušamo kao općeprihvaćeni pozdrav. Vrijeme je da jedni od drugih prihvaćamo pozitivno i živimo ga kao zajedničku baštinu. Aferim!

Marica Petrović

STJEPO GAVRIĆ • MOLITVA, gips

Govor Ante Tadića

na otvaranju doma, 1929. godine

Gospode i gospodo,

Kao predsjednik hrv. doma ugodna mi je dužnost pozdraviti elitu grada Tuzle, koja je prisustvom svojim ispunila veliku salu našu, odajući počast ideji narodnog hrama i svetinje.

Drago mi je i lagodno pri duši kod otvorenja doma, obazrevši se na prošlost našu, na dane tugom ispunjene, na godine krvlju postrapane, iz kojih su nikla stabla našeg samoodržanja kod pothvata gradnje ovoga doma.

Svi znamo što je dom obitelji, a pogotovo moramo znati što je dom jednoj većoj zajednici, kao što je naša hrvatska snaga brojem u Tuzli, koja je zapravo diktirala svakom hrvatskom srcu: "Kupi novac i gradi!" Od godine 1912. pa do danas prođe 17 godina u koje se uvuče strašni svjetski rat i prekide započeti rad, te mogu reći, da mu je prijetio sudbinom rasula. Tek nakon rata mogli smo ozbiljnije nastaviti ili započeti rad i okupljati sve snage hrvatskog

naroda u Tuzli oko gradnje doma, koji bi imao biti žarište svih nacionalnih pokreta.

Svi su se Hrvati (i prijatelji Hrvata) pokazali požrtvovani i velim: "Narod je od usta otkidao i davao novac u teškim materijalnim prilikama, a može danas svatko od nas da kaže, da je svijest hrv. naroda digla spomenik dostojan imena Tomislava Krešimira, i za nas je Hrvate ovaj dom jedan veliki korak u nacionalnom životu. Još malo, pa će hrv. dom biti ukras Tuzle, na kojem će se zaustaviti oči svih nas i progovorićemo skladno:

- Ovo je sloga Hrvata podigla. -

Na Božić se je vidjelo, kako mi poštivamo svoj dom - orila se pjesma, mir Božji sišao na nas, opraštamo svima, u kućama je nestalo nezavisti, zlobe, ljubav kršćanska je zavlada u ovaj dan svračaće sve Hrvate redom iz njihovih domova u kojem ćemo biti svi dušom, srcem i osjećajem jedno. (Naglasim dobro povišenim glasom!).

Hrvatski narod ima vjeru svoju jednu, jedinstvenu, univerzalnu, i kako je ljubi, svjedoče crkve naše, kapelice po selima kao bijeli labudovi. Sa crkvama je naša povijest skopčana, jer smo na vjeri gradili i dizali svoj narod. Uz crkve se dizali prosvjetni domovi i oni su bili, kao ogranak na ognjištima koji su grijali mlake i zavedene, a davali jaču snagu postojanim - čelik Hrvatima. Naš dom je takav centar. On će biti žila kucavica našeg života. Bez njega smo bili rasuti, skupljali se pod tuđim krovovima, a danas kao i meni, tako mislim i vama iz davnina bruje glasovi djedova naših:

"Na čast i diku rodismo vas, Narodu svom podigoste glas".

Učinili smo, koliko smo mogli. Dao Bog, da nam ovaj hram bude služio zajedničkoj sreći u kojem će se poštivati najveći autoritet - Bog, u kojem će se voditi bratski razgovori o kulturi, prosvjeti jednog naroda, koji se zove Hrvatski. Hoćemo međusobne ljubavi, a ovaj dom nek bude nam svima spomenik te ljubavi, nad kojim će lebditi anđeo vjere i ufanja našeg naroda. Dom se otvara i mi Hrvati znaćemo odigrati svoju ulogu u Kraljevini Jugoslaviji dostojno i časno na ponos cijele Kraljevine. Otvarajući dom ovaj, mislim na uzdanicu našu koja treba da vodi ovaj dom, da ga čuva kao najljepši i najsvetiji testament nas starijih i neka dozdavaju kule sredovječne bedeme hrvatske svijesti dalje. - Neka im budu na pameti riječi Hrvata pjesnika Đure Arnolda:

"Hoću, tato, kunem ti se vjerom,

Radit u dan, učit u noć kasnu,

Junak biću, mačem ili perom,

Za tu našu domovinu krasnu!"

Domovinom neka zabruje mladenački glasovi, koji će izaći iz ovog doma puni i jaki ključići: Živjela naša domovina krasna (velika Jugoslavija.)

Još jednom vas gospode i gospodo pozdravljam zahvaljujući, na tako brojnom odzivu, koji je večeras svakom našem srcu drag, jer vas je ljubav dovela, kao što vas i ljubav naša dočekivala sa:

"Dobro nam došli!"

Društvo "Hrvatski dom"

HRVATSKI DOM U TUZLI BIO JE JEDAN OD NAJLJEPŠIH I NAJNAPREDNIJIH HRVATSKIH DRUŠTVENIH USTANOVA U BOSNI.

Priredbe hrvatskih društava su bile najposljednije u gradu. Da bi se mogli primiti mnogobrojni posjetioci, koje su naše priredbe uvijek privlačile, kod Hrvata se osjećala potreba za podizanjem vlastitoga doma. To je bio zajednički cilj i zajednička briga Hrvata Tuzle. Ugledni Hrvati, među kojima su prednjačili dr. Ivo Pilar i d. Viktor Jankijević, tuzlanski odvjetnici i mnogi drugi, već su 1910. povelili akciju da se u Tuzli podigne zgrada koja bi bila središte hrvatskog društvenog života.

U siječnju 1912. zaključeno je, da se osnuje posebno društvo pod imenom "HRVATSKI DOM". Pravila koja je sastavio dr. Viktor Jankijević su predložena Zemaljskoj vladi u Sarajevu na odobrenje. Vlada ih je odobrila 12. rujna 1913. Sazvana je glavna skupština za 20. prosinac 1913., koja je izabrala prvi Odbor Društva sa prvim predsjednikom dr. Viktorom Jankijevićem.

Još prije I. svjetskog rata kupljeno je zemljište. Po svršetku rata, početkom 1920,

sazvana je Skupština, koja je donijela odluku o nastavku rada. Tom prilikom je sakupljeno 20.000 kruna. Društvo je obnovljeno, te je nastavljen puni rad, koji je urodio lijepim uspjesima. Zbog bolesti Jankijevića, vodstvo je preuzeo Ante Tadić. Zgrada Doma je sagrađena i dovršena do 1929. godine.

U lipnju 1937. godine Banka je odredila prodaju Doma na javnoj dražbi zbog duga 147.000 dinara. Na sastanku 13. lipnja 1937. godine na čelo Društva dolazi Juraj Begić, a u Odbor: Aleksandar Preka, narodni zastupnik, potpredsjednik Društva, Ratimir Deletić, tajnik i Stjepan Lozić, blagajnik. Direktor Banke bio je

Anto Tadić. Hrvati se organiziraju, prikupe sredstva i vrate dug, te vrše pripreme za renoviranje Doma. Dom je obnovljen 1940. godine potporom Hrvatskog naroda Tuzle. U zgradi Doma odvijale su se mnoge aktivnosti svih hrvatskih društava i klubova. Dom je s kućom i dvorištem imao 1894 m² prostora. Uknjiženo je bilo pravo vlasništvo na nekretnine u korist Društva Hrvatski dom u listu 1/1, parcela Kč. 9/140, ali obustavljanjem rada Društva - "dragovoljno" je predano poznatom komunističkom procedurom, od Saveza kulturno-prosvjetnih društava za BiH (od 4. svibnja 1949., OV broj 3211/50). - Oblasnom savezu kulturno-prosvjetnih društava

u Tuzli i dalje. Prvo je bilo utvrđeno da je Društvo potpuno ostalo bez članstva i na taj način stvarno prestalo postojati, te da nije u mogućnosti održati propisnu glavnu Skupštinu uslijed čega njihove središnje uprave nemaju zakonske legitimacije za daljnje funkcioniranje... opet prokušanim komunističkim načinom, da bi 9. ožujka 1949. preporučili, da se što prije zakaže sjednica na kojoj bi se donijela odluka o prestanku rada Društva i o ustupanju njihove imovine Savezu kulturno-prosvjetnih društava.

Imenovana je komisija za likvidaciju, koja je odredila, da sva pokretna i nepokretna imovina i sva prava i obveze prelaze sa 1. travnjem 1949. na Savez KPD. Dakle, uz političke pritiske, karakteristične za to komunističko vrijeme, natjerani su predati Dom. Može li se tadašnja otimačina komunističkog režima smatrati PRAVOM?

Dom je imao veliku dvoranu, prostore za vježbanje, prostore za sva hrvatska društva i klubove čitaonicu s knjižnicom, u kojoj je, pored velikog knjižnog fonda, bilo na raspolaganju deset dnevnih listova i više revija i tjednika, zatim kavanu i druge pomoćne prostore. DANAS JE TU NARODNO POZORIŠTE.

Obnoviteljskom skupštinom koja je održana 13. ožujka 1993. godine, Društvo HRVATSKI DOM nastavlja svoj rad, koji je otpočeo Osnivačkom skupštinom 20. prosinca 1913. godine. Dakle, ožujka 2003. bit će 90 godina rada i postojanja Društva Hrvatski dom, s prekidom za komunističke vladavine.

Obnavljanjem rada hrvatskih društava u Tuzli počinje se raditi s velikom željom da se popuni praznina, u koju je bačena bogata kulturna baština hrvatskog naroda i da se nastavi nasilno prekinuti kontinuitet.

Djelatnosti Društva "Hrvatski dom" i svih članica odvijale su se u Franjevačkom samostanu u Tuzli, bez čije svesrdne suradnje, razumijevanja i pomoći, ne bi mogli postići ono što smo postigli. Od siječnja 1991. obraćali smo se nadležnima sa zahtjevom da nam se ustupi neka adekvatna zgrada u Tuzli, u kojoj bi se mogle odvijati sve aktivnosti hrvatskih društava. Predsjedništvo SO Tuzla je odobrilo i dalo na upotrebu za potrebe tajništva Društva prostorije za koje je bila potrebna adaptacija (oko 23 m²), a za ostale potrebe Društva dodijeljen je prostor u objektu Radničkoga univerziteta, I kat (oko 300 m²) koji smo sami adaptirali, uredili i namjestili. To su privremena rješenja.

Bio je rat, a mi smo s puno ljubavi i entuzijazma i želje za oplemenjivanjem kulturne razine i kulturnih sadržaja u gradu i izvan grada, radili puno, nesebično i neumorno. Malo po malo, Hrvati Tuzle su osvajali jedan fragment slobode: kulturnu emancipaciju.

Danas obilježavamo desetu obljetnicu od obnavljanja rada Društva Hrvatski dom. Iako radimo u dosta skromnim uvjetima, s trajnim nedostatkom materijalnih sredstava, uradili smo mnogo s puno upornoga i napornog rada, ali s ljubavlju i na zavidnoj stvaralačkoj razini. Tu smo i radimo, koliko je to u ovim okolnostima moguće.

Sigurno dajemo svoj udio u zajedničkom životu našega grada i znatno utječemo na razvitak naše regije na gospodarstvenom, kulturnom i sportskom polju.

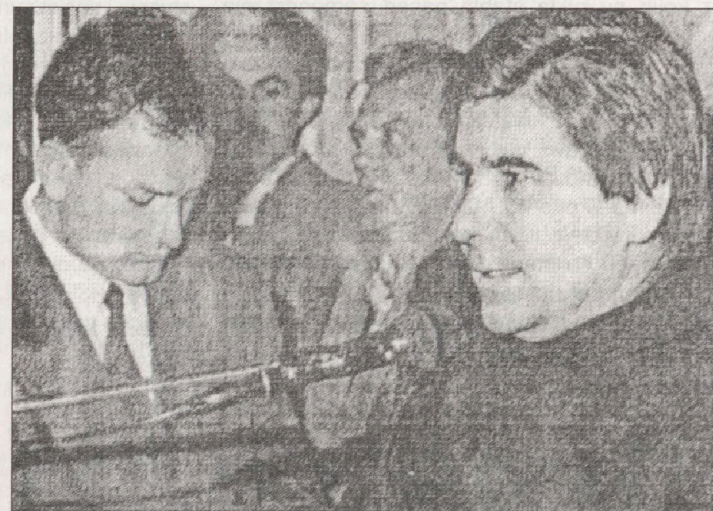
J. NOVOSEL

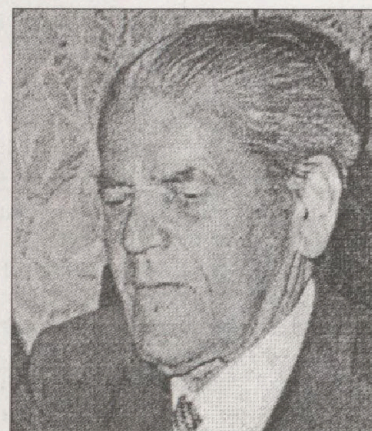
DIO RADNOG PREDSEDNIŠTVA

Obnovljen "Hrvatski dom"

Datum za pamćenje

SVATKO SE VRAĆA SVOME DOMU

NAJSTARIJI ČLAN

ČESTITKE...

"KRISTALNA DVORANA" PRED POČETAK OBNOVITELJSKE SKUPŠTINE

U Tuzli je 13. ožujka održana obnoviteljska skupština Društva "Hrvatski dom". Velik broj prisutnih, kao i predstavnici političkog, javnog i kulturnog života Tuzle govore o tome da se i u ova teška ratna vremena radi o događaju od prvorazrednog značenja, ne samo za Hrvate ovoga kraja. Nakon prekida, od kraja Drugog svjetskog rata, kada je zabranjeno a njegova imovina nacionalizirana, Društvo nastavlja rad koji je otpočeo prije osamdeset godina. Tijekom svog djelovanja, Društvo je objedinjavalo sve hrvatske kulturne, sportske i gospodarstvene organizacije, među kojima su Hrvatsko pjevačko društvo "Majevica", Hrvatsko kulturno društvo "Napredak", Hrvatsko športsko društvo "Zrinski" i druge. Obnavljanjem rada Društva, njegova temeljna načela i programske zadatke nisu mijenjane premda su prilagođeni vremenu u kojemu živimo. Društvo okuplja građane hrvatske i drugih nacionalnosti, bez obzira na vjersku i stranačku pripadnost, ako prihvaćaju Statut i Program rada Društva. Društvo je otvoreno za suradnju sa drugim društvima čiji programski ciljevi nisu u suprotnosti sa programskom orijentacijom Društva. Više je programskih zadataka koji čine okosnicu djelovanja Društva. Društvo će raditi na promicanju hrvatske duhovnosti i svijesti, očuvanju i afirmiranju hrvatske kulture, hrvatskog jezika, tradicije i običaja i očuvanju veza sa hrvatskim korpusom u Republici i van nje. Zalažući se za europski način življenja, Društvo će razvijati svijest o neophodnosti zajedničkog življenja sa ostalim narodima na ovim prostorima i stvarati uvjete za ostvarivanje ljudskih prava prema visokim međunarodnim standardima. Kako hrvatske kulturne organizacije u Tuzli nemaju svoje prostorije, trenutno se sve aktivnosti odvijaju u Franjevačkom samostanu uz svestranu pomoć i pokroviteljstvo gvardijana fra Petra MATANOVIĆA. S toga će jedan od prvih zadataka Društva biti vraćanje cjelokupne nacionalizirane imovine legitimnom vlasniku, obnovljenom Društvu "Hrvatski dom".

U prepunoj "Kristalnoj dvorani" hotela "Tuzla" usvojeni su izvještaji Inicijativnog odbora Društva, Poslovnik o radu Skupštine, Statut Društva kao i Plan i program Društva. Za predsjednika Društva izabrana je dr. Zdenka Dušek redovni profesor Univerziteta u Tuzli, a njen prvi suradnik, dopredsjednik Društva, bit će mr. Josip Šimić. Skupština je imenovala i Odbor za obilježavanje 80. obljetnice Društva na čijem je čelu predsjednik Društva prof. dr. Zdenka Dušek. Žaželimo svi Društvu "Hrvatski dom" dug i uspješan rad.

Dr. Jugoslav Stahov
Foto: Robert Andrejaš

SVI NA ISTOM ZADATKU

SLIKA ZA USPOMENU

Dr. Jugoslav Stahov, sveučilišni profesor Univerziteta u Tuzli

Marica Petrović

Profesor Stahov jedan je od onih tuzlanskih sveučilišnih profesora s kojima je Hrvatski glasnik imao šta razgovarati još poodavno. Nije zaobilazan kada se govori o temeljima Glasnika, temeljima KŠC, vezan je uz HKD Napredak i Hrvatski dom, MH i, uopće, na njega se u tuzlanskom hrvatskom katoličkom krugu može osloniti i računati kad god treba "uskočiti".

Svakom svom djelovanju daje pečat osobnosti, nije površan i ne bira ni prijatelje ni suradnike bez kriterija, već probirljivo i s razlogom. Iako nije rođeni Tuzlak, malo je ljudi koji drže do sebe u Tuzli koji ga ne poznaju i ne cijene njegov rad, posebno ističući njegovu samozatajnost, pouzdanost i istrajnost u svemu čega se lat, a laća se samo onoga što dobro zna i umije.

Rodio se u Kozarcu 1951, gimnaziju završio u Travniku, Prirodoslovno-matematski fakultet (fizika) u Zagrebu 1975, gdje je 1978. magistrirao, a 1983. doktorirao.

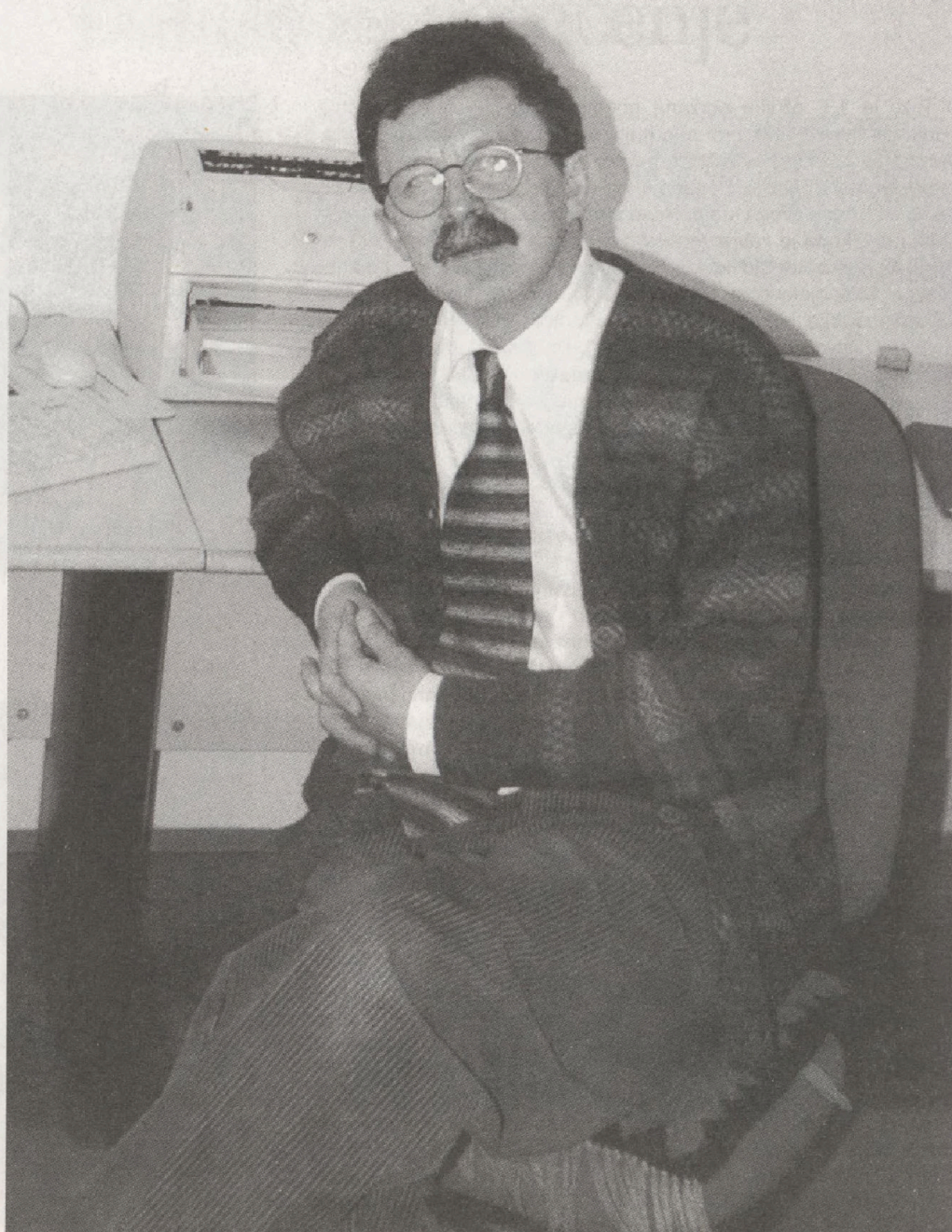
Na Tehnološkom fakultetu Univerziteta u Tuzli radi od 1975, a za redovitoga profesora je izabran 1997, od kada radi i na Filozofskome, a sada i na Prirodno-matematičkom fakultetu.

Još od 1980. "otisnuo" se u svijet i svoje znanje dopunjuje po njemačkim, američkim i francuskim univerzitetima, pridružujući se tako malobrojnim znanstvenicima s naših prostora koji se mogu pohvaliti da su predavali na katedrama koje drže fizičari svjetsko-glasa.

Uvijek su ga zvali ponovno i tako potvrđivali da ima ugled i da ostavlja dojam ozbiljnoga znanstvenika koji ne hoda po svijetu samo da bi popunio svoj curriculum vitae, nego zato što im je imao što reći, što im je bio partner i znanstvenik do koga drže.

Pri izboru za razgovore što ih ove novine objavljuju s tuzlanskim sveučilišnim profesorima, prijateljima i promicateljima Glasnikova poslanja na ovim prostorima, profesor Stahov ima vrlo visok ugled. Primio nas je bez ikakvog ustezanja i pripreme, kao čovjek koji razgovara s prijateljima, otvoreno i srdačno, domaćinski prisno - u svome stanu na Stupinama gdje živi sa suprugom Biljanom, profesoricom hrvatskoga jezika i kćerima, gimnazijalkama Anom i Milanom.

FIZIČARI PO SVOJOJ STRUCI, PO NAČINU RAZMIŠLJANJA, ZAPRAVO, NAJVIŠE ZNAJU KOLIKO ČOVJEK NE ZNA

Stručni i znanstveni kontakti s inozemstvom; znanstveni seminari i predavanja

HG: U Tuzlu ste došli 1975. kao "krizni kadar" i jedno vrijeme bili ste jedini doktor fizike u našem gradu. Kako gledate na razvoj Tuzlanskoga univerziteta koji pratite od njegova početka? Koje vrijeme smatrate najslavnijim razdobljem Univerziteta i kako vidite njegovu budućnost?

Stahov: Nisam ja nikada bio jedini profesor fizike na Tuzlanskom univerzitetu, kada sam došao, tu je bio Blatnik... (prisjeća se)... Bio sam, ipak, jedno kratko vrijeme jedini doktor fizike.

Teško se odlučiti koje je zlatno doba sveučilišta. Iako su, neposredno prije rata materijalni uvjeti bili bolji, može se reći da su danas sveukupni uvjeti bolji nego ikada prije. Sada imamo nove fakultete, koncentraciju ljudi koji tu rade, uvjeti djelovanja su bolji, ima više mogućnosti za rad.

U budućnosti će Univerzitet napraviti velike promjene u organizaciji i one se već događaju. Po onome što ja znam i koliko vidim, te su promjene sukladne organizaciji suvremenih univerziteta na zapadu, u Americi, onima koje ja poznajem.

Ima jedan problem koji prati Univerzitet od kako ja znam. To je materijalna osnova koja treba podržati dobro zamišljenu reformu. Ono što će reforma donijeti ne ovisi samo o njezinoj kvaliteti nego i o činiteljima izvan Univerziteta, o tome u kojoj je mjeri ona kvalitetno materijalno praćena.

HG: Nije veliki broj tuzlanskih profesora koji često gostuju na svjetskim sveučilištima. Još kao mlad znanstvenik istraživali ste i predavali u Njemačkoj i Americi. Kakve su Vaše svjetske veze i koliko Vam koriste?

Stahov: Imao sam sreću, a bio je tu i jedan stjecaj okolnosti da sam kao mladi magistar imao priliku otići u Njemačku. Bio sam stipendist DAAD (Deutscher Akademischer Austauschdienst) više od godinu dana u Karlsruheu. Od toga vremena su moje veze s Njemačkom i, praktično, sve ono što sam kasnije radio uvijek je išlo preko Karlsruhea.

Isto tako, imao sam vrlo dobre veze s institutom "Ruđer Bošković" u Zagrebu. Tamo rade moji prijatelji sa studija. Moj mentor je prof. Nikola Zovko koji je jedno vrijeme bio direktor instituta "Ruđer Bošković". Dakle, moje su veze s inozemstvom uvijek išle ili preko Zagreba ili preko Karlsruhea.

U Njemačku sam odlazio više puta i ti odlasci su uvijek bili vezani za istraživanje u mojoj najužoj oblasti.

I u Americi su moji prvi boravci bili vezani za istraživanje, ali su se poslije toga širili na predavanja i rad sa studentima. Prvi put sam tamo predavao na jednom ljetnom tečaju 2000. i to sam doživio kao neku probu. Tu je uvijek pitanje može li netko tko nije Amerikanac, tko dolazi iz male zemlje, raditi s njihovim studentima na isti način i jednako kvalitetno kao i njihovi profesori. Tada sam, očigledno, prošao na ispitu. Poslije toga su me ponovno zvali na kraće, a onda konačno, u šk. 2001/2002, i na jednogodišnji angažman, predavanje na Abilene Christian University.

Tamo sam radio svoj posao, predavao opću fiziku, teorijsku fiziku i kvantnu mehaniku, predmete koje predajem i ovdje, u Tuzli.

Moji kontakti s inozemstvom su, u prvome redu stručni, znanstveni kontakti, a onda su tu i predavanja, odnosno nastava.

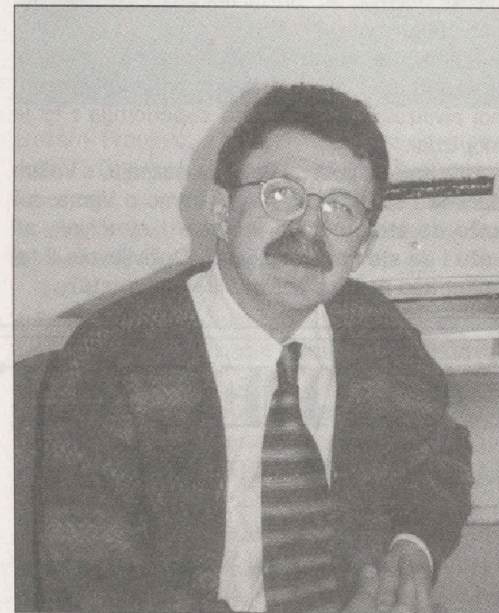
Kada sam 1991. prvi puta bio pozvan da održim znanstveni seminar u Karlsruheu, to mi je bilo veliko priznanje. Držao sam predavanje na institutu na kojemu sam, zapravo, naučio fiziku kojom se danas bavim, na kojemu sam radio svoj doktorski rad.

Poslije toga sam imao nekoliko predavanja za jednu eksperimentalnu grupu koja je radila na velikom eksperimentu koji se odvijao u američkoj nacionalnoj laboratoriji - Brookhaven National Laboratory koja je najveća ili sigurno jedna od najvećih tvornica znanja na svijetu.

Ta su iskustva bila za mene značajna jer sam učio ljude iz moje struke stvarima koje ja dobro poznajem.

Izdajem i jedno predavanje u Juelichu. To je značajan Njemački centar za nuklearna istraživanja i za fiziku čestica. Posebno me se dojmilo što su inzistirali na tome da dođem.

Ove sam zime bio u Parizu, na Univerzitetu Pariz 11 gdje sam držao dobro posjećeno predavanje koje je bilo prilika da s ljudima razgovaram i vidim kako ljudi na drugim univerzitetima rade, kako organiziraju nastavu, da upoznam njihove studente i s njima razgovaram.

HG: Mnogi su tuzlanski profesori iskoristili svoje veze i u ratu napustili domovinu. Jeste li i Vi tada razmišljali o konačnome odlasku? Što vas je zadržalo u Tuzli?

Stahov: Mnogi su me to pitali. Ako kažem da se ni u jednome trenutku nisam dvoumio treba li otići ili ne, djelovat ću neuvjerljivo, ali ja jednostavno nisam imao dileme. Moje opredjeljenje i opredjeljenje moje supruge Biljane je bilo da svi mi kao kompletna obitelj ostajemo tu. I ostali smo i živjeli kao i svi drugi. Pored nastave na Univerzitetu, angažirao sam se u NVO Komitee Cap Anamur, od 1992. do 1995, oko Hrvatskoga glasnika, oko pokretanja KŠC.

HG: Kada ste, prije dvije godine s obitelji otišli u Ameriku, malo tko je vjerovao da ćete se vratiti.

Stahov: Ja sam od samoga početka znao da ću se vratiti. Na Abilene Christian University, jedan od 100 najboljih privatnih univerziteta u Americi, pozvan sam na godinu dana. Rekao sam svojim prijateljima na Univerzitetu i svojim prijateljima u gradu da idem da bih se vratio.

Išli smo svi jer je to bila zgodna prilika da svi ponešto naučimo. Djeca su išla u školu i to su za njih sjajna iskustva. Stekli su tamo prijatelje, vidjeli kako drugi uče, upoznali jedan sustav školovanja koji se jako razlikuje od našega.

Biljana je na univerzitetu učila engleski, ja sam stekao posebna iskustva, jer, jedna je stvar predavati mjesec dana i raditi s 16 studenata, a drugo je voditi brigu i preuzeti odgovornost o tri predmeta godinu dana i uzimati udjela u svemu što se na katedri za fiziku (Department of Physics) događa. Dobro sam upoznao sistem školovanja na američkim univerzitetima.

Često donosimo odluke vjerujući ljudima koji pripadaju određenome krugu

HG: Jedan ste od utemeljitelja Hrvatskoga glasnika. Te davne 1992. Hrvatski su glasnik utemeljili ljudi koji velikim dijelom nisu pripadali hrvatskome krugu. Kako se to dogodilo?

Stahov: To se dogodilo tako što nas je za tu ideju vezao čovjek koji jest Hrvat, fra Petar Matanović. On je pozvao ljude koje je poznavao, kojima je vjerovao i s kojima je mislio da može raditi. Pozvao ih je da mu se pridruže i realiziraju jedan projekt. Bilo je to vrijeme puno izazova. Ljudi koji su tu radili našli su se skupa i na kraju izdali prvi broj Glasnika.

Istina je da je među njima bilo ljudi koji nisu iz hrvatskoga nacionalnog korpusa, ali to je bio isti kulturni krug. U toj redakciji je bilo, pored Hrvata, i Muslimana i Srba i ja - Ukrajinac, ali ono što nas je dovelo u Glasnik to je prije svega plemenita ideja, a drugo, čovjek koji je stajao iza toga i koji je imao svoj kredibilitet. Imao je povjerenje svih nas koji smo pozvani da će zaista taj Hrvatski Glasnik pisati na način kako mi to očekujemo. HG je tako i pisao i mislim da svi mi imamo puno razloga biti ponosni na to.

HG: Je li činjenica da pripadate manjinskom narodu u BiH bila odlučujuća da se priključite malobrojnijima u Tuzli, ili su Vas rukovodile uspomene na mladost? Studij ste, naime, završili u Zagrebu. Prilikom "prestrojavanja" mnogi su napravili "promućumiji" izbor i dobro su profitirali.

Stahov: Sigurno da je činjenica da sam studirao u Zagrebu utjecala na moj izbor, na to, kako kažete, priklanjanje malobrojnijima. Ne bih rekao da je to moje "prestrojavanje" bilo racionalno, nego više po osjećaju. Osjećao sam da su mi ljudi koji su pripadali tome korpusu na neki način bliski i nekako sam se vodio tim osjećajem. Čovjek često donosi odluke vjerujući ljudima koji se nalaze u određenome krugu, kulturnom, civilizacijskom, zovimo to bilo kako... Mislim da su, u mnogome, ljudi koji su vodili hrvatski korpus, vjerovali meni pa sam i ja vjerovao njima. Nije bilo nikakve želje za profitiranjem.

HG: Sa jednom grupom ljudi, sudjelovali ste u realiziranju ideje Katoličkoga školskog centra u Tuzli. Prije toga niste nikada bili srednjoškolski profesor, ali ste se, bez oklijevanja, odazvali i bili predavač u prvoj gimnazijskoj profesorskoj postavi koja je tada jedina u Tuzli bila kompletno stručna. Tako ste pomogli, podigli ugled školi u začetku. To je vrijeme i najvećih uspjeha i priznanja koje je Gimnazija postizala iz fizike. Kako gledate na taj period?

Stahov: Od samoga početka vjerovao sam da je ta škola potrebna ovome gradu. Nisam čovjek koji počinje projekte u koje ne vjeruje. Bilo je najnormalnije da ja kao jedan od ljudi koji su govorili o potrebi otvaranja Centra, radim tamo i kao profesor. To je za mene fantastično iskustvo. Istina, nisam ranije predavao u srednjoj školi, ali moje je uvjerenje da netko ili zna nekoga naučiti fiziku ili ne. Nije važno koja je razina školovanja.

Ne znam koliko sam podigao ugled toj školi, ali ja sam tamo stekao značajna iskustva i upoznao dosta ljudi koje i danas rado susrećem i koji predaju i mojoj djeci. Imam povjerenja u njih.

Čovjek ima povjerenja u ljude koji čine ono što su njemu dragi ljudi nekada činili

HG: Kažu da su veliki fizičari bili vrlo pobožni. Niste samo gvardijanov prijatelj, nego dolazite i na misu, djeca su Vam primila sakramente inicijacije. Šta je to što fizičare približava metafizici?

Stahov: Teško je odgovoriti na to pitanje. Fizičari po svojoj struci, po načinu razmišljanja, zapravo, najviše znaju koliko čovjek ne zna. Naša istraživanja dolaze od određenih granica koje imaju dodirne točke s metafizikom. Uzmimo jedan primjer, jedno vječno pitanje - od čega smo i kako smo postali, kako je postao svijet? Fizičari vjeruju da su blizu odgovoru. Današnja istraživanja dosežu do granica gdje je teško razlučiti što je metafizika, što fizika, prirodna znanost.

Da Vam kažem u vezi s gvardijanom. Ja sam se s fra Petrom našao kao s čovjekom. To nema veze s mojim vjerskim uvjerenjem. Uvijek sam mu se pridruživao kao čovjeku za kojega sam vjerovao da zna što radi. Bio sam siguran da će list ili škola u čijem osnivanju on sudjeluje uraditi nešto dobro za druge, da će nastojati širiti jednu pozitivnu energiju, imati pozitivan utjecaj.

HG: Kako ste kao Ukrajinac, grkokatolik vjerski odgovajali? Koliko odgoj ima utjecaja u vašem stavu i približavanju katoličkome, Hrvatskom krugu?

Stahov: Meni kao prirodnjaku nije lako govoriti o utjecaju u koji je moj odgoj imao na moje približavanje katoličkom krugu. Najveći broj Ukrajinaca u Bosni su katolici, grkokatolici. Imaju svoju biskupiju u Križevcima. U kući moje bake čitan je 'Glas koncila'. Kada dođem u crkvu, ja se sjetim moje bake koja me preko ljeta slala na vjeronauk i koja je brinula o mome vjerskom odgoju.

Kada sam joj jednom, kao student fizike, došao pun nekih ideja i ludih ambicija, ona me odvela u crkvu i pitala: "Sinko, kad si se zadnji put ispovjedio?"

Dakle, taj utjecaj osjetim u mome opredjeljenju. Ne u izboru ljudi, nego, rekao bih, čovjek ima povjerenja u ljude koji čine ono što su njemu dragi ljudi nekada činili.

HG: Sve je više znanstvenika u politici. To je zato što se na našim prostorima od politike živi lakše nego od znanosti. Unatoč tome, Vi se niste aktivnije angažirali ni u jednoj stranci.

Stahov: Znam da se od politike lakše i bolje živi nego od znanosti i to je naš problem. Problem je zato što će, vjerujem, budućnost ove zemlje biti dobra ako bude imala ljude koji znaju svoju struku. Moja životna filozofija je bila da su me uvijek privlačile neke generalnije, općenitije stvari.

Politika je nešto lokalno, vezano za jednu manju grupu ljudi, a znanost pripada kompletnoj civilizaciji. Zato je ona superiornija i to je moj izbor.

HG: Kada s ljudima koji Vas poznaju, s Vašim đacima i studentima razgovaramo o Vama, svi kažu da ste vrhunski profesor i stručnjak, ali kažu i da ste "poštenjačina". Doživljavate li taj epitet kao nešto pozitivno ili Vam smeta?

Stahov: Pa ja ne volim kad netko za nekoga kaže da je poštenjačina. U principu polazim od toga da posao koji radim mogu raditi samo poštenu ljudi. Smeta mi kada netko potencira to da je netko među nama pošten. Valjda se podrazumijeva da je netko tko je univerzitetski profesor pošten i častan čovjek?!

HG: Gdje, zapravo, spadate? Jeste li Kozarčanin, Travničanin, Zagrepčanin, Tuzlak?

Stahov: Svašta sam pomalo. Rodio sam se u Kozarcu, ali su moja sjećanja vezana za selo Trnopolje gdje je živjela moja baka i gdje živi jedna ukrajinska zajednica. Tamo sam baštino jako puno u svome odgoju.

Kad kažem da sam Travničanin to je zato što sam tamo proveo lijepe godine. Završio sam u tom gradu osnovnu školu i onu famoznu Travničku gimnaziju koja je, zaista, puno dobrih ljudi iškolovala. Ta mi je gimnazija dala dosta znanja koje je mene kasnije opredjelilo u mojem stručnome, znanstvenom radu. Travničanin sam po nekoj svojoj ranoj edukaciji u kojoj čovjek uči nešto što mu možda u najužem stručnom smislu nije toliko bitno, ali je, šire gledano, vrlo značajno.

Jedan važan dio mog života je studij u Zagrebu. Naravno, ne mogu se za tih 4-5 godina osjećati Zagrepčaninom, ali sam tamo puno toga naučio. To je vrlo važno u mome životu, u mojem kasnijem radu.

Ipak moram reći da sam najviše Tuzlak. Tu je bilo moje prvo radno mjesto, tu sam se oženio i stekao dvoje djece koja sada rastu i prave su Tuzlanke.

Rekao bih da sam iz svega toga izvukao ono kvalitetnije što se može uzeti kao pozitivno životno iskustvo.

duha sloboda) nastaju prijateljstvo i ljubav. Božja posve bezuvjetna i nesebična ljubav prema ljudima omogućuje ljudima da tu ljubav prakticiraju jedni prema drugima. Ljubav je, dakle, kod Lessinga utemeljena u Bogu Stvoritelju koji ljubi sva svoja stvorenja.

U *Paraboli o prstenu*, otac ima tri sina i jednako ih ljubi i svakom daje jednak prsten. Ako se to prenese na abrahamske religije, onda to znači da su sve tri religije djeca istog Oca kojih ih jednako ljubi. Nema, prema tome, nadređenosti ni podređenosti među abrahamskim religijama. Budući da ih Otac jednako ljubi, praksa triju abrahamskih religija mora biti praksa ljubavi, *ljudska praksa božanske ljubavi* (Lessing). Koji od sinova, koja od abrahamskih religija ima pravi prsten, o tome ne odlučuje neki autoritet, nego praksa ljubavi slobodne od predrasuda (Lessing). Svaka religija mora vjerovati da jedino ona ima pravi prsten, da je jedino ona prava, jer upravo ta vjera omogućuje abrahamskim religijama *uzajamno natjecanje u dobru*, u onom, dakle, što ih čini *ugodnim pred Bogom i ljudima* (Lessing).

Kuschelova knjiga *Od sporenja k natjecanju religija* je zbog navedene problematike aktualna u cijelom svijetu, a osobito u BiH, jer ukazuje na obvezu abrahamskih religija u BiH da iz paradigme sporenja priđu u paradigmatu natjecanja u dobru, u paradigmatu, dakle, prijateljstva i ljubavi. Važno je napomenuti da je knjigu izvršno preveo Ladišlav Fišić, jer takav prijevod omogućuje čitateljima spoznaju ne samo misaone dubine Kuschelove knjige, nego i doživljaj njezine literarne vrijednosti. Ovu knjigu smatram programom za treće tisućljeće.

Prof. dr. fra Mile BABIĆ

O BLEIBURŠKOJ TRAGEDIJI 1945. (V)

Fra Berislav KALFIĆ

15. V. 1945.

Digli smo se dosta rano. Odněkud iza brda doletjelo je nekoliko engleskih lovaca koji su kružili u niskom letu povrh nas. Mahali malo krilima i otišli. Dan odmiče. Mi se odmaramo i čekamo daljnja naređenje. Negdje oko 4,00 sata poslije podne odigrala se jedna tragedija - predaja. To su za mene i za sve nas bili najžalosniji trenuci, kada je moralo više od 250 tisuća ljudi odložiti oružje pred banditima i Englezima. Preko 300.000 ljudi, koji su se povlačili sa svojom vojskom, palo je u zarobljeništvo. Engleski tenkovi "Šermani" su oko nas, i nešto partizana. Poziv na predaju. Počima tragedija, oružje se odlaže. Bacam i ja svoj automat-šmajser. Sve se to baca pred engleske tenkove. Boban drži govor i poziva svoje ustaše-crnce (Crna Legija), da se ne predaju, nego da idu za Italiju. Puno ih ima. Izdvajaju se. Kreću u pravcu obližnjih brda... Nas svrstavaju u kolonu.

16. V. 1945.

Čitav dan smo putovali i bili izvrnuti ruglu i pogrdama pojedinih partizana i partizanki. Dravu smo prešli oko večeri. Ide se vrlo sporo - k'o u sprovodu. Po 8 u jednom redu. U putu sam opet susreo fra Berislava Lacića, fra Miju Đenu, Lipovca. Spavanje na ledini.

17. V. 1945.

Taj cijeli dan smo putovali prema Mariboru. Sada su nas partizani počeli sprovoditi ko prave zarobljenike. Noću nismo spavali, nego putovali. I, što smo dublje ulazili u unutrašnjost naše zemlje, partizani su bili sve divljiji i objesniji. Ubijali su na očigled svijlu, i bez ikakvog razloga. Posebno su volili ubijati ustaše. Noć do Maribora progutala je mnogo ljudi.

18. V. 1945.

Prošlu noć nismo nikako spavali, samo idemo, idemo. Svanulo se, mi stalno idemo. Neki već počeli padati od umora. Što više sunce pripječe, pada sve više ljudi, žena, djece od umora. Ide posebni vod partizana na začelju kolone, koji ubija one koji ne mogu dalje ići. Negdje oko 10,00 sati naredba dođe: trećecim korakom naprijed. Ljudi trče i odlažu sa sebe kaput. košulju, samo da bude lakše trčati. Postaje sve veći broj onih, koji su pali od umora i ostali ležati... Ja sam bacio svoj šinjel. Kaput sam u trku skinuo i prebacio ga preko ruke, i tako trčao. Negdje iza podne stigli smo pred Maribor. Desetkovani. Pred gradom smo ostali sve do pred večer. Oko 7,00 sati su nas uveli u Maribor. Tu u gradu smo i prenoćili, i to na trotoarima, gdje je prašina bila gotovo za stopalo visoka. Umor je bio velik, tako da su svi odmah zaspali.

19. V. 1945.

Digli su nas vrlo rano. Trotoari bez prašine. Mi smo prašinu svojim odijelima svu kupili. Krećemo kroz grad do logora. Na pijaci su nas ustavili i držali oko 4,00 sata; onda smo opet krenuli naprijed. Na određeno mjesto stigli smo navečer u 10,00 sati. Primili smo odmah čorbu i veliki kruh. Sastao sam se ovdje sa svojim amidžom Markom i

27. V. 1945.

Rano ujutro smo se digli. Posve smo mokri, jer je čitavu noć padala kiša. Krećemo se u pravcu Koprivnice. Kroz Koprivnicu smo prošli oko 12,00 sati i odmah nastavili dalje prema Đurđevcu, gdje smo stigli pred zalazak sunca. Tu smo noćili na ledini.

28. V. 1945.

Digli su nas rano. Po jedan komadić kruha smo dobili. Pristupilo se odmah raspoređivanju, kao i u Mariboru. Na jednu stranu ustaše i esesovci, a na drugu domobrani i Nijemci-Wermacht. Tko je krivo što rekao, bio je odmah na mjestu strijeljan. Da bude poniženje veće, jedan mali partizan-dijete strijeljao je. Popeo bi se na jedan kamen, da bi bio viši, i onda pucao iz male talijanske puške. I tako je prošao i taj dan.

29. V. 1945.

Kretanje nazad u pravcu Varaždina. Iza nas u Đurđevcu ostali su mnogi, koji su pobijeni... Svejedno je i nama živima, što smo živi...

30. V. 1945.

Krećemo se prema Varaždinu. Snage su svima na izmaku. Od gladi sam pojeo jedan sirovi krumpir, koji sam našao na livadi, gdje smo se odmarali. Dobio sam napade u želudcu. Povraćao sam 6 puta. A nemam što povratiti, samo neka voda. Posve sam iscrpljen. Ne mogu više ići. Izlazim iz kolone, čekati sudbinu takovih. Neki dobri ljudi, Viktor Pavlič od Vareša, prepoznaje me iz kolone. Dolazi do mene i zajedno s Antom Slugićem (on je stajao stalno pokraj mene) uvlače me opet u kolonu. Prolazeći kroz jedno selo, netko mi je odnekud dobacio komadić kruha. pojeo sam, i odmah mi bi lakše. Spavanje opet na ledini.

31. V. 1945.

Približili smo se Varaždinu. U grad ulazimo negdje oko podne. Prošli smo kroz grad i došli na jednu veliku livadu. Logor. Ograđen je samo jednom običnom žicom. Ušli smo u taj logor. Dobili smo supu-grah i odmah plegli i odmarali se. Tako smo dočekali i večer. I tako smo proveli i tu noć.

1. V. 1945.

Digli su nas vrlo rano. Odmah su nas postrojili. Pročitana je naredba Vrhovnog štaba: sva godišta od 1928. pa dalje imaju se rasporediti po bataljunima, kao dopuna tim bataljunima. Uzeli su nas odmah, te sve posebne postrojili za pregled. Naime, išla je jedna komisija, koja je pregledavala od glave do pete, i ako ona potvrdi, da si ti rečeno godište, onda i jesi. Ako kaže, da nisi, onda takav biva izveden iz stroja i strijeljan, jer je htio obmanuti narodnu vlast. Bilo ih je, koji su tako strijeljani. Poslije toga pregleda, otišli smo u varaždinsku gimnaziju. Tu se pod tuševima okupali. Zatim smo dobili čisto rublje, čistu uniformu. Odmah isto bili zaduženi i s oružjem. Sve je to išlo jedno iza drugog. Anto Slugić je dobio "šarca" strojnicu, ja sam dobio mali talijanski bacač (12 kilograma). Zatim smo prebačeni u kasarnu.

PROGRAM ZA TREĆE TISUĆLJEĆE

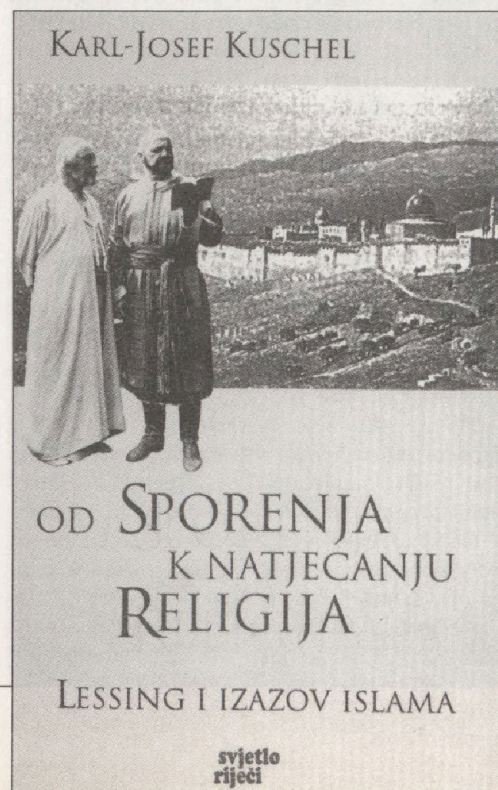
(Karl Josef Kuschel, OD SPORENJA K NATJECANJU RELIGIJA, *Lessing i izazov islama, Sarajevo - Zagreb, Svjetlo riječi, 2003, str. 323*)

Iz tiska je upravo izašla izuzetno vrijedna knjiga profesora na Katoličkom teološkom fakultetu u Tübingenu Karla-Josefa Kuschela *Od sporenja k natjecanju religija*. Njegovu knjigu Spor oko Abrahama, u prijevodu istog prevoditelja prof. Ladišlava Fišića, Svjetlo riječi je objavljivalo već dva puta: 2000. i 2001. godine.

U novoj knjizi *Od sporenja k natjecanju religija* s podnaslovom *Lessing i izazov islama* Kuschel je dokazao da je njemački književnik i filozof Gotthold Ephraim Lessing napravio veliki obrat u teologiji religije, što je osobito došlo do izražaja u njegovoj drami *Natan Mudri* i u *Paraboli o prstenu*. Lessing ne zagovara ukidanje abrahamskih religija u ime religija uma (što je htjelo prosvjetiteljstvo) ni u ime humanizma (što je kasnije htio marksizam), niti zagovara ravnodušnost prema abrahamskim religijama (što danas želi scientizam), nego zagovara obrat od sukoba k natjecanju u ljubavi, obrat, dakle, iz sporenja i sukobljavanja u praksu ljubavi.

Spor između abrahamskih religija vodio se - i vodi danas - oko zahtjeva apsolutnosti, jer je svaka abrahamska religija tvrdila da je ona jedina istinita, da je ona jedini zastupnik Boga, jedina apsolutna. Takvo shvaćanje je bilo pretpostavka sukoba i nasilja. To je, dakle, bio spor oko istine, koja je bila shvaćena kao predmet teoretskog dokazivanja. Kuschel pokazuje kako se Lessing protivio posjedovanju istine, jer čovjek ne može posjedovati istinu, nego je može tražiti. Za Lessinga je ljubav mjera svih stvari i zato se istina mora prakticirati kao ljubav.

U njegovoj drami *Natan Mudri* u središtu je povijest jedne obitelji koja je slika obitelji čovječanstva, jer svi likovi *Natana Mudrog* otkrivaju na kraju da su članovi jedne obitelji. Time je rečeno da postoji izvorno jedinstvo svih nas i da smo upućeni jedni na druge. Toj novoj abrahamskoj obitelji ne pripada se samo po staroj krvi, nego prvenstveno po novom duhu, jer iz duha (a bit je

Piše: Fatmir ALISPAHIĆ

Posljednje dvije-tri godine traje bučna priča o navodnoj reformi obrazovanja, kako bi se postigao jedinstven obrazovni program u cijeloj BiH. Kako su to zamislili OHR i OSCE, reforma obrazovanja treba biti sprovedena po mehanizmu po kome će dvije entitetske komisije jedna drugoj štrihirati sadržaje za koje smatraju da su uvredljivi, netočni, da podstrekavaju mržnju, itd, itd. To, dakle, znači da udžbenike neće moći ni priviriti sadržaji koji bi govorili o velikosrpskoj agresiji na BiH.

Žrtvovanje istine

Predstavnici međunarodne zajednice su po pravilu nedorečeni kad se radi o pitanjima oko kojih zdrav i čestit um ne bi trebao imati dileme. Tako Falk Pingel, direktor Odjela za obrazovanje OSCE-a, u svemu vidi harmonizaciju obrazovnih programa, te kaže misao koja ništa ne znači: "U udžbenicima za sljedeću školsku godinu svi učenici u BiH će imati samo odgovarajući materijal".

Ministar nauke i obrazovanja u Vladi F BiH prof. dr. Zijad Pašić najavljuje reformu školskog programa koja bi u konstruktivnom smislu zadovoljila suprotstavljene polove. Ipak, istina o velikosrpskoj agresiji će u ovoj nakani biti žrtvovana za viši cilj, a on je ustanovljenje jedne "povijesne istine" koja neće smetati nikome, izuzev - istini, i povijesti. To znači da će taj novi obrazovni program biti u funkciji izvinjavanja onima koji bi se mogli naći uvrijeđeni zbog svoje "povijesne greške". Onako kako se politika, po daytonskom obrascu, prilagođava titranju osvajačkim postignućima u BiH, tako će i reformirano obrazovanje njegovati tekovine etničkog čišćenja. A kako je, uopće, moguće njegovati te tekovine genocida, ako se neće prešutkivati istina o onima koji su otpočeli agresiju na miru i složnu bh. zajednicu? Pa valjda je jasno da u agresiji na R BiH nisu svi pojednako stradali?! Kako onda svi mogu biti jednako odgovorni za rat? - a što je glavna ideja crta međunarodne politike u BiH.

Reforma obrazovanja nedvojbeno nosi sve kontroverze Daytonskog sporazuma, koji garantira i bh. državnost, ali i opstanak Republike Srpske. Tu je, jednostavno, nemoguće pronaći adekvatnu mjeru koja bi u konstruktivnom smislu zadovoljila suprotstavljene polove. Ipak, istina o velikosrpskoj agresiji će u ovoj nakani biti žrtvovana za viši cilj, a on je ustanovljenje jedne "povijesne istine" koja neće smetati nikome, izuzev - istini, i povijesti. To znači da će taj novi obrazovni program biti u funkciji izvinjavanja onima koji bi se mogli naći uvrijeđeni zbog svoje "povijesne greške". Onako kako se politika, po daytonskom obrascu, prilagođava titranju osvajačkim postignućima u BiH, tako će i reformirano obrazovanje njegovati tekovine etničkog čišćenja. A kako je, uopće, moguće njegovati te tekovine genocida, ako se neće prešutkivati istina o onima koji su otpočeli agresiju na miru i složnu bh. zajednicu? Pa valjda je jasno da u agresiji na R BiH nisu svi pojednako stradali?! Kako onda svi mogu biti jednako odgovorni za rat? - a što je glavna ideja crta međunarodne politike u BiH.

Reforma obrazovanja nedvojbeno nosi sve kontroverze Daytonskog sporazuma, koji garantira i bh. državnost, ali i opstanak Republike Srpske. Tu je, jednostavno, nemoguće pronaći adekvatnu mjeru koja bi u konstruktivnom smislu zadovoljila suprotstavljene polove. Ipak, istina o velikosrpskoj agresiji će u ovoj nakani biti žrtvovana za viši cilj, a on je ustanovljenje jedne "povijesne istine" koja neće smetati nikome, izuzev - istini, i povijesti. To znači da će taj novi obrazovni program biti u funkciji izvinjavanja onima koji bi se mogli naći uvrijeđeni zbog svoje "povijesne greške". Onako kako se politika, po daytonskom obrascu, prilagođava titranju osvajačkim postignućima u BiH, tako će i reformirano obrazovanje njegovati tekovine etničkog čišćenja. A kako je, uopće, moguće njegovati te tekovine genocida, ako se neće prešutkivati istina o onima koji su otpočeli agresiju na miru i složnu bh. zajednicu? Pa valjda je jasno da u agresiji na R BiH nisu svi pojednako stradali?! Kako onda svi mogu biti jednako odgovorni za rat? - a što je glavna ideja crta međunarodne politike u BiH.

Republika Srpska kao dio SR Jugoslavije

Prije nego što se vratimo na suštinu problema, koja leži u moralnoj i pravnoj feleričnosti Daytonskog sporazuma, koji je uzrok svih drugih nevolja u BiH, pogledat ćemo kako danas izgledaju obrazovni programi u BiH.

Prve razlike uočavaju se u tretiranju Drugoga svjetskog rata. Srpski učenici uče da su glavni razbijači Jugoslavije, od Kraljevine do SFRJ, bili Hrvati, a s njima i Bošnjaci. U hrvatskoj i bošnjačkoj vizuri razlog razbijanja Jugoslavije je srbijanski hegemonizam. Srbi uče da su Hrvati i Bošnjaci bili na strani Hitlerovih fašista, dok je četnički vođa Draža Mihailović bio, kako se kaže - "antifašista", a jedini mu je grijeh što je bio za očuvanje monarhije, a protiv komunizma. Hrvati, opet, osuđuju ustašku vladavinu i teror, i ne pokušavaju pravdati svoju povijesnu grešku. Bošnjački, tj. bosanski učenici poglavlje o Drugom svjetskom ratu uče kao najsvjetliju stranicu bh. historije, u kojoj su bh. narodi složni činili jedinstven front u obrani protiv nacista i domaćih izdajnika, njihovih pomagača. Posebno se ističe činjenica da je BiH bila centar antifašističkog otpora na prostoru bivše Jugoslavije, jer su ovdje slomljene sve Hitlerove ofanzive, koje je pokretao protiv Titovih partizana. U BiH se dogodila Neretva, Sutjeska, Drvar,

ISTISKIVANJE ISTINE

Ne postoji mogućnost da se izvrši ozbiljna reforma obrazovanja

sve dok se ne izvrši revizija Daytonskog sporazuma, u cilju

reafirmacije antifašističkog i multietničkog bh. društva.

Kozara... Svi udžbenici (historije tretiraju i stradalništvo naroda u Drugom svjetskom ratu. Srbi potenciraju Jasenovac, dok Bošnjaci ističu da su procentualno (8,1) najviše oni stradali. Hrvati ističu Blajburg i "križni put".

Posebno je zanimljivo tretiranje perioda SFRJ i Ustava iz 1974. godine. Hrvati ističu da su Srbi bili u povlaštenom položaju, dok kod Srba nema fokusiranja nacionalnog pitanja u SFRJ. Srbi ističu da je Ustavom iz 1974. godine otvorena mogućnost jačanja separatističkih snaga, te ovaj Ustav određuju kao - "najpogubniji akt u najnovijoj povijesti jugoslavenskih naroda". Hrvati i Bošnjaci ovaj Ustav ocjenjuju pozitivno, jer - "predstavlja obračun sa unitarističkim i centralističkim snagama (...)" koji je bio prepreka ponovnom uspostavljanju velikosrpske hegemonije u Jugoslaviji".

I raspad Jugoslavije različito je tretiran. Osmu sjednicu CK SK Srbije 1987. godine Srbi predstavljaju kao pobjedu snaga koje su se zalagale za demokratizaciju društva, zaštitu Srba i Crnogoraca na Kosovu, itd, dok u bosanskom udžbeniku piše da na toj sjednici - "pobjeđuju ekstremne velikosrpske snage, koje predvodeći Antibirokratsku revoluciju u stvari razbijaju federalne osnove SRJ".

Južnoslavenski ratovi za Hrvate i Bošnjake su kvalificirani kao agresije Srbije, dok Srbi optužuju HDZ i SDA da su se udružili u razbijanju Jugoslavije. Srbi tvrde da su se u Hrvatskoj i u BiH dogodili građanski ratovi u kojima se srpski narod borio za opstanak.

Predmeti književnosti i geografije ne odudaraju od ovih nacionalnih (h)istorija. U književnosti je, generalno, smanjen broj djela sa antifašističkim i multikulturalnim sadržajima, a povećan je broj djela nacionalne i religiozne određenosti. Najdrastičniji primjer upotrebe geografije u političke svrhe je su udžbenici u RS, gdje je u "Poznavanju društva" i u "Atlasu" za četvrti razred osnovne škole RS prikazana kao dio SR Jugoslavije. Odlukom Visokog predstavnika ovi su udžbenici povučeni iz upotrebe.

Šupljina između istine i reforme

Sad se vratimo na početak priče. Jalovo je pokušati napraviti jedinstveno obrazovni sistem u zemlji koja je međunarodnim ugovorima, sumnjivog legaliteta i legitimiteta, razjedinjena na "zaračene strane", odnosno, u kojoj su priznata teritorijalna i genocidna osvajanja, čime je priznato i pravo osvajača da ispisuju svoje historije, književnosti, geografije. Kako je moguće u RS, recimo, dati objektivnu sliku Drugog svjetskog rata, koju kao vrline čine antifašizam i zajedništvo, kad je RS zasnovana na suprotnim karakteristikama, tj. na četništvu? Dakle, ne postoji mogućnost da se izvrši ozbiljna reforma obrazovanja sve dok se ne izvrši revizija Daytonskog sporazuma, u cilju reafirmacije antifašističkoga i multietničkog bh. društva. U protivnom, ostat će jedna ogromna moralna i činjenična šupljina između istine i ovoga što bi bilo nametnuto bh. učenicima, a u što nitko neće vjerovati.

ZAKON I PRAKSA

TEMA: Kada se privatizira nešto što je bilo NAŠE?

Vrijeme uhođavanja: Zakon o korištenju, upravljanju i održavanju zajedničkih dijelova i uređaja zgrade (Sl. novine TK-a br. 7/00)

PIŠE: Vlatko ZIMMER

IV. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

ČLAN 24. definira odnose građana etažnih vlasnika prema obvezi održavanja, a sporna je prva alineja tog člana. CITIRAM:

"U cilju nastavljanja zaštite i održavanja zajedničkih dijelova i uređaja zgrade, dosadašnji pravni subjekti kojima je bilo povjereno održavanje stanova i zgrada nastaviti će ovaj posao najduže TRI godine od dana stupanja na snagu ovoga Zakona". (To ističe u maju 2003.)

Osvrt u genezu problema radi
boljega razumijevanja.

Donošenjem Zakona, odmah u članu 24. stav 1. našlo je sebe Javno stambeno poduzeće Tuzla

(JSP-Tuzla) i započelo kampanju na sredstvima informiranja da su oni ti koji do TRI GODINE nastavljaju održavati stambene objekte, (najvažnije je to) da se njima i dalje plaća naknada za održavanje (kao ranije kirija) i da se sa njima etažni vlasnici, sklapaju Ugovor po tom Zakonu.

Građani Tuzle, naročito nisu prihvaćali da Zakon tumači JSP-Tuzla, svojim nasilnim prijetnjama, kao i suprotstavljanje i ne prihvaćanje građana da uopće održavanje vodi JSP-Tuzla. Svi smo imali vrlo loše iskustvo na te poslove kada su to oni vodili i radili.

Na žalost JSP-Tuzla tada nije uopće shvatilo, (ili su ipak znali) da Zakon krši LJUDSKA PRAVA (u smislu obveza prema statusu stanara). Pojedinačni ugovor koji su oni tada nudili je jednostran i štetan za građane i nikad ga oni, JSP-Tuzla ne moraju ispuniti, u smislu održavanja zgrade, s obzirom da stoji "ovisno o visini priku-

UČENJE FATIHE I MINUTA ŠUTNJE

Dr. Jozo BUDIMIR i Anto PRANJIĆ vijećnici su u aktualnome sastavu Općinskoga vijeća Tuzla. To su postali kao članovi HDZ-a, a gospodin Pranjić u međuvremenu je prešao u Narodnu stranku Radom za boljitak.

Unatoč tome gospoda Budimir i Pranjić zajedno sjede u vijećničkim klupama, ali je nejasno koji i kakav stranački klub čine, te čije interese - izuzev svoje osobne - zastupaju.

* * *

Na pokladnoj maškarami u Tuzli uočeno je da se **Žana ALTUMBABIĆ**, direktorica Osnovne škole u Katoličkom školskom centru "Sveti Franjo" nije maskirala.

Kada malo bolje razmislim dobro je postupila. Što bi se lijepa, zgodna i šarmantna dama maskirala.

* * *

Hazim RANČIĆ, tajnik Sabora Tuzlanske županije i **Rado PEJIĆ**, ministar pravde u Vladi TZ-županije zadnji su imenovani na te dužnosti.

Ostaje dilema hoće li zadnji, po isteku mandata, biti i razduženi.

* * *

Kada je riječ o gospodinu Pejiću nameće mi se još jedna dilema i niz pitanja bez odgovora.

Zašto poslije imenovanja nije priredio nikakav domjenak i počastio znanice, a isto to mogla je uraditi i stranka mu HDZ, jer joj je ovo ministarsko mjesto poklonjeno od strane "posestrime" SDA.

* * *

Priznajem da mi o ISO standardima ništa nije poznato! Međutim, kada sam čuo da bi "ISO stan-

dard 9001" trebalo dobiti Općinsko vijeće Lukavac, došao sam do neopozivoga zaključka da to priznanje i nije nešto osobito.

Ovaj i ovakav zaključak nema nikakve veze sa gospodinom **Radom TUNJIĆEM**, predsjednikom Vijeća u Lukavcu. Tim prije što bi ista ili slična (procjena mogla važiti za sva vijeća u Tuzlanskoj županiji.

* * *

Ovih dana me priupitao kolega **Vehid JAHIĆ**, urednik u tuzlanskom dopisništvu "Oslobođenje", kako bi se zvala državna unija Bosne i Hercegovine i Crne Gore.

Na postavljeno pitanje nisam mu odmah odgovorio, ali kada sam malo bolje promogao zaključio sam da bi taj međudržavno - (kon)federalni savez mogao nositi naziv "CRNA BOSNA i GORA HERCEGOVINA".

* * *

Gospoda **Mevlida KUNOSIĆ-VLAJIĆ**, direktorica Nevladine organizacije "Taldi" u Tuzli imenovana je u nekakvu komisiju koja se "Buldožer" zove.

Nije mi jasno otkud gospoda Kunosić-Vlajić u toj komisiji kada ni najmanje buldožerski ne izgleda. Naprotiv, djeluje nježno i vrlo krhko.

P. S. Što bi na to rekao supružnik joj **Vladislav VLAJIĆ** nije mi poznato.

* * *

Često na elektronskim medijima čujem, a i sam budem na skupovima, kada se nazočni pozovu da učenjem fatihe i minutom šutnje odaju poštu pokojnima.

Pitam se gdje su sakriveni i zašto su izbrisani katolička i pravoslavna odavanja počasti poginulima i umrlima?

Dok čekam, ako dočekam, odgovor na ovo pitanje i dalje ćemo slušati priče o jednakopravnosti Bošnjaka, Srba i Hrvata na ovim prostorima.

* * *

"Sve su stranke iste kada dođu na vlast", reklo je 63 posto gledatelja Hrvatske televizije u jednoj od emisija u kojoj su telefonski glasovali.

I bez toga podatka znao sam ovu činjenicu, a dokaz za to je da se sve bore upravo za vlast i da vlastodršci najviše misle o sebi.

I još nešto! Više sam nego uvjeren da nema dobre vlasti, niti će je kada biti.

* * *

Sindikalni je lider u Federaciji BiH **Edhem BIBER** na jednome prosvjednom skupu u Mostaru pred kamerama i u mikrofone rekao: "Vidite da nas pljačkaju!"

Ova sindikalna izjava je sasvim točna, ali joj nedostaju konkretna imena i prezimena, pa je baš zato sindikalna.

* * *

Županijski odbor SDP-a priređuje konferencije za novinare svaki tjedan i to sa predstavnicima iz različitih općina. Čuju se tvrdnje da su ovu formulu prepisali od gospodina **Mimesa AJANOVIĆA**, ali da su se kasno sjetili, jer su opće izbore izgubili.

Što će biti na lokalnima, naredne godine, nezahvalno je prognozirati, ali je više nego izvjesno da Hrvati Tuzle i Tuzlanske županije neće ništa bolje proći. Kažu, neće im pomoći ni to što je Bistarčanin **Dragan PEJIĆ**, dopredsjednik Općinskoga odbora SDP-a Lukavac.

Krivo (o)gledao: Nikola J. IVANOVIĆ

ključiti: prvo - oni jesu skupljali kiriju i iz tih sredstava trebalo je održavati zgradu, no međutim, to su oni dugi niz godina vrlo slabo radili - nisu ili su vrlo malo održavali zgrade.

Drugo - oni, JSP- Tuzla, nisu pravni subjekt održavanja zgrade, oni su samo uvijek bili POSREDNICI. Oni kao posrednici nisu pravni subjekt održavanja. Znači, vrlo značajna, dva elementa uticala su na odluke građana. Za naše kirije - sredstva, sklopili bi ugovor sa nekim od pravnih subjekata, recimo - servis za održavanje liftova, njemu plate uslugu održavanja lifta.

Znači čisti POSREDNIČKI odnos između nas i servisa. Također, pa i firme - servisi koje su održavale zgrade, koje su pravni subjekti po Zakonu, doživjele su transformaciju, a neke su propale i nestale.

Mi nikad nismo imali uvid gdje, zašto, kako i koliko se troši naša stanarina? Osim navedene stanarine, morali smo posebno plaćati u zgradi i zajedničke troškove, na čistačicu, za domara, za potrošni materijal - sijalice i prekidače i za električnu energiju stubišta i liftova.

Treće: Zatim su građani - etažni vlasnici, svjesni i savjesni nosioci težnji k boljem, koji su ispravno i konstruktivno poznavali materiju, prihvaćali da se zgrada i sve što je zajedničko, kako bi koristili vlastito, mora održavati. Postavljali su pitanja i nalazili - davali odgovor? Nitko meni, u

tržišnoj privredi, ne može manipulirati i reći "tko će meni što održavati"? "Gdje ću ja nešto popraviti"? Ni vlastito kao TV, ili zajedničko u zgradi -kao lift. To ne smije definirati ni Zakon, to bi bilo OZAKONJENO MONOPOLISTIČKO NASILJE.

Tada Javno stambeno poduzeće Tuzla, umorno od nagovaranja i uvjeravanja da je potrebno održavati zgrade, idu u svoju drugu suprotnost. Kreće u drugu, još goru suprotstavljenu negaciju Zakona, subverzivnu djelatnost protiv ovoga Zakona, a naročito protiv toga, po njima spornoga članka 24. i dvljem i kamenjem da Zakon nije dobar, da se Zakon odnosno taj članak 24. mora izmijeniti.

Pritiscima na vlast i politiku pa do žalbe Skupštini Tuzlanskog kantona da Zakon treba mijenjati, da će ako se oni JSP-Tuzla ne pobrinu, stambeni fond propasti. Tko se ne snalazi, najčešće dođe u situaciju da sam sebe negira.

Na žalbe građana, na opće komunalne usluge i nezadovoljstvo zbog nerješavanja komunalnih pitanja, Forum građana Tuzle u okviru projekta "Glas građana" iniciran Javnom tribinom o komunalnim uslugama, organiziraju okrugli stol sa temom: "ZAKON O KORIŠTENJU, UPRAVLJANJU I ODRŽAVANJU ZGRADA".

(Nastavak u idućem broju)

OBILJEŽAVANJE DANA NEZAVISNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE

Svečana sjednica **Skupštine Tuzlanske županije** održana je 28. veljače, u povodu obilježavanja Dana nezavisnosti Bosne i Hercegovine - 1. ožujka. Na sjednici se obratio predsjedavajući Skupštine gospodin Amir Fazlić.

U subotu, 1. ožujka održana je svečana sjednica **Općinskoga vijeća Tuzla**. Centralni

referat podnio je gospodin Zdravko Đuranić, zamjenik načelnika Općine Tuzla.

Odana je pošta žrtvama fašizma na Partizanskome spomen-groblju i Spomeniku poginulim braniteljima Tuzle i Bosne i Hercegovine 1992-1995. godine - groblje civilnih žrtava Slana banja.

SJEDNICA OPĆINSKOG VIJEĆA TUZLA

Redovita, 30. sjednica Općinskoga vijeća Tuzla, održana je u srijedu, 26. ožujka 2003. godine u dvorani Bosanskoga kulturnog centra u Tuzli. Sjednicu je sazvao i njenim radom rukovodio gospodin Ilija Jurišić, predsjedavajući Vijeća.

Razmatrana su slijedeća pitanja: 1. Vijećnička pitanja; 2. Razmatranje i usvajanje: a) Izvještaja o radu općinskoga načelnika za period februar/veljača 2002. - februar/veljača 2003. godine, b) Program rada općinskoga načelnika za 2003. godinu; 3. Razmatranje i usvajanje Odluke o pristupanju izradi Regulacionog plana kompleksa "Pivara" u Tuzli; 4. Razmatranje i usvajanje Odluke o provođenju urbanističkog projekta prostorne cjeline Kazanmahala u Tuzli; 5. Razmatranje i usvajanje revizije Regulacionog plana dijela stambenog naselja "Solina I"; 6. Razmatranje i usvajanje Rješenja o imenovanju komisije za utvrđivanje prometne vrijednosti nepokretnosti i prava; 7. Razmatranje i usvajanje prijedloga komisije za izbor i imenovanje o razrješenju i imenovanju članova Odbora za informiranje i Odbora za prostorno uređenje i zaštitu čovjekove okoline; 8. Razmatranje i usvajanje: a) Odluke o dodjeli tuzlanske plakete povodom obilježavanja 4. aprila/travnja 2003. godine, b) Odluke o dodjeli priznanja

počasni građanin Tuzle; 9. Razmatranje i usvajanje imovinsko-pravnih akata; 10. Razmatranje Izvještaja o provedenom postupku za dodjelu stipendije Općine Tuzla za ostvareni nadprosječan uspjeh; 11. Razmatranje Informacije o izdanim odobrenjima za rad za obavljanje samostalne djelatnosti; 12. Razmatranje Izvještaja o upravnom rješavanju u službama za upravu Općine Tuzla za 2002. godinu; 13. Razmatranje Informacije o nastavku započetih projekata regulacije rijeke Jale na dionici Slavinovići - Simin Han i Gornja Tuzla; 14. Razmatranje Informacije o mjerama, koje se poduzimaju na održavanju, rekonstrukciji i izgradnji horizontalne, vertikalne i svjetlosne signalizacije; 15. Razmatranje Informacije o stanju kanalizacione mreže na području Općine Tuzla; 16. Razmatranje Izvještaja o stanju okoline za područje Općine Tuzla za 2002. godinu; 17. Razmatranje Informacije o stanju klizišta na području Općine Tuzla u 2002. godini, sa prijedlozima za njihovu sanaciju; 18. Razmatranje Informacije o ponuđenim sadržajima elektronskih i tiskanih medija za 2003. godinu; 19. Tekuća pitanja, a) Obavještenje Službe za opću upravu, društvene djelatnosti i zajedničke poslove vezano za Informaciju "Ljeto u Tuzli 2003".

NEKA SE ZNA ZA BOSNU I HERCEGOVINU

Od 9. veljače 2003. godine u Wadowicima, rodnoj kući Pape Ivana Pavla II. nalazi se album - knjiga "Papa u Sarajevu". Knjiga je ovdje našla svoje mjesto zaslugom msgr. Pere Tunjića, župnika u Glogarici i vić. Ivana Ravlića, župnika u Žabljaku.

Na putu po Poljskoj mjeseca lipnja 2002. godine navratili smo u rodnu kuću sv. Oca Pape. Među knjigama Papina hodočašća po svijetu ne nađosmo samo knjigu "Papa u Sarajevu". Zamolili smo gospođu u muzeju Papine rodne kuće da ovu knjigu pošalje. To smo učinili po dolasku u Bosnu.

Knjigu sam poslao poštom iz Žabljaka na Papinu rodnu kuću u Wadowicima. Da je

knjiga stigla na pravo mjesto svjedoči pismo zahvale koje sam primio u Žabljaku i stavio u župsku arhivu. Na zahvali piše: "Župniku Glogarice i Žabljaka, Bog neka plati za album-knjigu "Papa u Sarajevu". Knjiga će od sada biti postavljena u kiosk (pano) u kući Papina rođenja Ivana Pavla II." Napisali smo nekoliko riječi na prednjoj stranici i poslali ju na adresu koju smo dobili od gospođe u muzeju. Tako je ova knjiga došla u Papinu rodnu kuću u Wadowicima u Poljsku. Knjigu će od sada gledati deseci tisuća hodočasnika i turista iz cijelog svijeta koji navrate u ovu muzej-kuću.

Ivan Ravlić, župnik u Žabljaku

Obilježena deseta obljetnica
Foruma građana Tuzle

OAZA OTPORA U PUSTINJI MRŽNJE

forum građana tuzle

U povodu desete obljetnice rada i djelovanja Foruma građana Tuzle, 28. veljače održana je sjednica Skupštine ove nevladine organizacije. Moto skupa je bio - **"Uvijek za mir, pravdu, toleranciju, blagostanje, bogatstvo..."**.

Delegati i gosti ovoga skupa prihvatili su deklaraciju protiv rata u Iraku. Osim članova, u radu Skupštine sudjelovali su i predstavnici nevladinih organizacija iz Hrvatske, Crne Gore, Srbije i većega broja gradova Bosne i Hercegovine.

Živorad Kovačević, nekadašnji gradonačelnik Beograda i aktualni predsjednik Europskog pokreta Srbije, u ovoj prigodi je poručio:

Od srca vas pozdravljam u ime svih demokratski raspoloženih Beograđana. Tuzla je metafora i prava istina. Bila je svjetlo u mraku i oaza građanskoga otpora u pustinji mržnje.

O dosadašnjem radu Foruma i deceniji koja je obilježena borbom za čovjeka, govorili su osnivači Foruma: **dr. Anto Raos, dr. Nada Mladina, Vehid Šehić**, predsjednik Foruma. Nazočne ovome tuzlanskome skupu pozdravili su i: **dr. Saša Popov** iz Novoga Sada, načelnik Tuzle **Jasmin Imamović**, ex-guverner Tuzlanskog kantona **Selim Bešlić**, **Milan Ivanović** iz Osijeka, **Pero Jurišić** iz Splita, **Duško Torbica** iz Subotice i **Mehmed Suljić** iz Unije Roma Bosne i Hercegovine.

Treba naglasiti i to da su gosti iz drugih država uvijek bili najbolji veleposlanici i promotori Tuzle, Foruma građana i tuzlanske tolerancije. Unatoč tome što deset godina uspješnoga rada može biti povod za glamuroznije svečanosti, ovaj put se od toga odustalo. U intervjuu FRONTU SLOBODE (u prošlom broju) gospodin Šehić je naglasio - svaka svečanost, a još više glamur, bili bi promašaj u vremenu u kojemu mnogi žitelji države Bosne i Hercegovine gladuju i nalaze se na egzistencijalnoj ivici. Zato članovima Foruma, svim Bosancima i Hercegovcima, a posebice političarima i nositeljima vlasti, preostaje borba za normalniju i prosperitetniju BiH.

(N. J. I.)

(Front slobode)

forum građana tuzle

U POVODU SVJETSKOG DANA VODA

"ČUDNA JE TO STVAR VODA I VEOMA JE SLIČNA PONIZNOSTI: ČIM POMISLIŠ DA SI JE UHVATIO, ONA JEDNOSTAVNO PROCURI KROZ PRSTE I NESTANE"

Voda = H₂O. Tko ne zna kemijsku formulu vode koji su mnogi naučili gotovo prije negoli čitati? Vjerojatno je ta glasovita H₂O jedna od najpoznatijih formula današnjice. Bilo kako bilo, ona je najvažnija od svih oksida, a možda najvažniji od svih spojeva uopće.

Svuda je. U nama, oko nas, u oceanima, morima, jezerima, rijekama, u atmosferi. U atmosferi je ima deset puta više nego u svim rijekama na kugli zemaljskoj, kažu stručnjaci. Ukupne količine vode na zemlji iznose 1,36 biliona km³ od čega se 97,3% nalazi u oceanima, manje od 3% su slatke vode. Ledenim slojevima pripada 77% ukupnih slatkih voda, 22,4% su podzemne vode, 0,35% su u bazenima i jezerima, 0,004% je u atmosferi a svega 0,01% su tekuće vode.

Svake godine otpadne vode u svijetu iznose 440 km³ čime se zagađuje 40% riječnih vodenih resursa, a samo se 5% otpadnih voda prečišćava. Svaki drugi stanovnik pati od, vodom prouzrokovane ili vodom prenijete bolesti.

Voda je osnovni uvjet održavanja života. Upravo je stoga važno utvrditi potrebe za vodom i načine njezina iskorištavanja. Iskorištavanje vode od početka života na Zemlji može uputiti, između ostaloga i na razvoj ljudske kulture. Kako je voda bila uvjet održavanja života, ljudi su od davnina činili napore da dođu do vode, da je sačuvaju za vodosnabdijevanje, a kasnije i za mnoge druge namjene. To je dovelo do utvrđivanja vodnog prava, koje je prvi puta definirano u drevnom Rimu, ali je voda uzeta kao "ničija", odnosno "svačija-zajednička" stvar. To je tada značilo da svaki čovjek ima pravo iskorištavati vodu, ne tražeći ni od koga pravo za to. Takav je odnos, dakako, zanemario potrebu očuvanja kvalitete vode, jer je vode u prirodi bilo u izobilju pa se njome gazdovalo na neprihvatljive načine. Još i danas grupama korisnika voda služi kao prijemnik otpadnih voda bez prethodne obrade, a često i svakoga drugog krutoga i tekućeg otpada.

U Rio de Janeiru, 1992. godine, na najvećem znanstvenom skupu koji je tretirao svjetske ekološke probleme, potpisan je, od strane 183 predsjednika svjetskih država, program za promjene, tkz. Agenda 21. Svakoj trećoj osobi u zemljama u razvoju nedostupna je pitka voda, zapisali su u Agendi 21, tada vodeći državnici svijeta, te su, zabrinuti za očuvanje pitke vode, istu proglasili "najvažnijim" prirodnim resursom.

Upravo iz toga programa, koji na određen način predstavlja plan globalnoga partnerstva usmjeren prema pomirbi dvaju suprotnih

ciljeva, zdravoga i zaštićenog okoliša i brzoga gospodarskog razvitka zemalja u razvoju, potječe i poznata misao o održivom razvitku. Točno je da su bogati shvatili da su sami nanjeli neoprostive štete okolišu pa su se naumili iskupiti ulažući u čiste tehnologije, ali time koče razvoj nerazvijenih, namećući im upravo stroge uvjete brige o okolišu.

Zastrašujući podaci iz ovog dokumenta pokazuju da u Aziji na primjer 450 milijuna stanovnika, koji žive u gradovima, nemaju pitku i sanitarnu vodu.

Najnoviji nalazi o rapidnom smanjivanju svjetskih zaliha vode veoma su uznemirujući. "Mi jednostavno koristimo više vode nego što nam je planet Zemlja može dati" - izjavio je jedan stručnjak, iz istraživačkog centra Instituta u Vašingtonu.

Voda je još uvijek, od početka svijeta, i dalje ostala jedina tvar kojom se čisti tijelo, ali također i duh.

Čak ni Biblija (ni druge Svete knjige) nije mogla biti napisana, a da voda nije spomenuta. Voda se pojavljuje već na samom početku postanka svijeta, gdje piše: "...i Duh je Sveti lebdio nad vodom...". Voda je bila izvršiteljica kazne pošto se narod izopao i otuđio od Boga, pa ga je Bog odlučio kazniti Velikom potopom. Pustio je kišu na Zemlju u tijeku 40 dana i noći i nakon toga pokazao dugu kao znak novoga saveza. More (voda) se otvorilo, i Židovi su pobjegli egipatskim vojnicima u sigurnost Sinajske pustinje i vratili se u svoju pradamovinu. Učenje Isusa Krista započinje pošto ga je Ivan Krstitelj krstio vodom: "Ja Te krstim vodom, a Ti ćeš krstiti druge Duhom Svetim".

Pitke vode sve je manje. I bit će je još manje. Izvori se zagađuju, sve je manje mjesta na kojima možemo utažiti žeđ bez straha od posljedica. Na žalost, onaj tko na svojoj koži nije osjetio što to znači, teško može razumjeti sva upozorenja i crne prognoze.

Svakoj trećoj osobi iz zemalja u razvoju nedostupni pitka voda i sanitarni uvjeti - temeljni zahtjevi potrebni za zdravlje i dostojanstvo čovjeka.

Procjenjuje se da je 80 % bolesti i više od trećine smrtnih slučajeva u tim državama uzrokovano uzimanjem onečišćene vode.

Tako piše u AGENDI 21 - programu za promjenu koji je nastao 1992. godine u Rio de Janeiru na Skupu o Zemlji.

Program ujedinjenih naroda za promjene procjenio je 1999. godine da bi na godinu trebalo osigurati 9 milijarda dolara za osiguranje minimuma pitke vode i sanitarnih uvjeta. A koliko je to zapravo malo, svjedoči podatak da se na godinu samo u Europi potroši 11 milijarda dolara na sladoled. I eto nas opet kod paradoksa u odnosima između bogatih i siromašnih: što zna na primjer, dijete u bogatoj i razvijenoj zemlji, koje voli sladoled, o tome da njegov vršnjak, negdje sasvim blizu, nema vode za piće...

Takav neprimjeren odnos prema očuvanju kvaliteta vode doveo je do proglašenja 22. ožujka Svjetskim danom voda.

Žalosno je što ovakav dan uopće postoji. Ekolozi su ga izmislili, i oni bi ga najradije ukinuli. Zapravo, jedina svrha ovoga dana je njegovo ukidanje. Naime, on je ustanovljen da bi se upozorilo na gorući problem onečišćavanja voda. Čim većina ljudi shvati da treba poduzeti sve što je moguće da se vode na ovom planetu zaštite od silnog zagađivanja kojemu su sada izložene, ovaj dan će se moći ukinuti.

Dubok je san koji sanja naš moderni čovjek i neće se iz njega lako probuditi. Probudit će se tek kada uništi ono što ga održava u životu, ali tada će biti kasno!

Promijenimo naše ponašanje naspram vode. Ako ne činimo ništa u njezinu korist, ne činimo ništa loše. I to je već nekakav korak nabolje. Posvetimo koji trenutak razmišljanju o temi zaštite i unapređenja čovječjeg okoliša, posebno naših rijeka i jezera.

No, uzalud je svaki pokušaj razmišljanja o očuvanju čovjekove okoline, njezine čistoće, čistoće naših rijeka i jezera, bez promjene naše svijesti. Pa je li konačno došlo vrijeme i za tu promjenu?

Gledajući sadašnje stanje, izgleda da će mnogo vode proteći rijekama ovoga svijeta prije nego što do toga dođe. Pitanje je hoće li se tada imati što zaštititi.

Tračak nade ipak je poruka, koju je u povodu Svjetskoga dana voda 2000. god. uputio Glavni direktor UNESCO - a, Koichiro Matssuura:

Vode neće ponestati, ako je crpimo iz vrele ljudske mudrosti

Dr. Miroslav PETROVIĆ

Sveti je otac u svojim porukama i molitvama jasan

PAPA MOLITVA ZA DAR MIRA

RIM - "Dono della pace" (dar mira), tri su riječi koje je papa Ivan Pavao II. snažno izgovorio 23. ožujka 2003. godine, kada je na Trgu sv. Petra sazvao Gospu da moli za mir. Snažan je to ope-tovani poziv 82-godišnjega Svetog Oca koji po-sljednjih tjedana neumorno apelira na mir.

Svoju je mirovnu poruku uputio s trijema ispred bazilike sv. Petra gdje je do 12 sati predvodio svečanu misu proglašenja petero novih blaženika.

Sveti Otac proteklih je tjedana neusporedivo najupečatljiviji svjetski govornik mira. U nekoliko se navrata tijekom ožujka, još prije početka rata, obratio izravno ratnim vođama Sadamu Huseinu i Georgeu W. Bushu te uputio nebrojene molitve na svetim misama. Prije četiri dana ranjutarnju je misu u svojoj privatnoj kapelici posvetio molitvi za mir.

Papino stajalište, i ono službenoga Vatikana, poznato je - rat nije i ne smije biti rješenje. I tijekom jučerašnjega angelusa kazao je kako je "ljubavju i molitvom uz žrtve ovoga rata". Nakon što je proglasio petero novih blaženika (iz Francuske, Austrije, Mađarske i dvoje iz Španjolske), Ivan Pavao II. povjerio je Gospi žrtve rata i obitelji koje pate.

Prošle je nedjelje tijekom angelusa Papa snažno uskliknuo "Nikad više rata", a stotine tisuća mirovnih prosvjednika širom svijeta preuzeli su to kao svojevrsni slogan antiratne politike. Pokazao se Sveti Otac prorokom, sada je očito, kada je na Božić 1990. uoči Zaljevskoga rata, kazao kako je "rat avantura bez povratka".

Sjedinjene Države ga, međutim, nisu poslušale. Njegova je nastojanja za mir predsjedniku Bushu prenio i kardinal Pio Laghi, koji je također među najglasnijim protivnicima rata.

Vatikanska diplomacija sada apelira na rano okončanje rata, a diplomatske veze s Irakom neće prekinuti. Mirovna nastojanja Katoličke crkve jednostavno je opisao kardinal Paul Poupard: "Ivan Pavao II. nije zaustavio rat, ali je taknuo u srce svakoga u svijetu".

Večernji list, 24. 03. 2003.

PAPA OŠTRO OSUDIO ATENTAT

Papu Ivana Pavla II. "potresla je i ožalostila" vijest o tragičnom ubojstvu srpskoga premijera Zorana Đinđića, stoji u brzojavu sućuti koji je Papa posredovanjem Državnoga tajništva Svete Stolice, uputio apostolskom nunciju u Beogradu u petak 14. ožujka. Moleći nuncija da prenese njegovo žaljenje čelnicima Srbije i Crne Gore, Papa je snažno osudio ubojstvo premijera, nazvavši ga "barbarskim činom nasilja". Izrazivši solidarnost s ljudima koji žive u novouređenoj državnoj zajednici, rimski ih je biskup pozvao da ulože "odlučne napore u obnovu društva i izgradnju demokratskoga poretka prožetog pravednošću, suradnjom u promicanju općeg dobra te

poštivanjem prava svijui. Preporučujući pokojnoga premijera Božjem milosrđu, Sveti Otac zaziva na zemlju i njezine stanovnike božanske darove mudrosti, snage i mira", završava brzojav koji je potpisao državni tajnik Svete Stolice kardinal Angelo Sodano, a objavio Tiskovni ured Svete Stolice.

Beogradski nadbiskup i metropolit i predsjednik Jugoslavenske biskupske konferencije mons. Stanislav Hočevar, neposredno nakon atentata i preminuća srbijanskoga predsjednika Vlade Zorana Đinđića, koji je ubijen 12. ožujka hicem iz snajpera u Beogradu, dao je sljedeću izjavu: "Teško nas je pogodilo ubojstvo predsjednika srbijanske Vlade Zorana Đinđića, koje se dogodilo danas popodne. Riječ je o teškom zločinu koji osuđujemo i očekujemo da to svi učine." Nadbiskup Hočevar još je istaknuo: "Katolička Crkva u Srbiji blizu je stanovnicima ove zemlje i naroda i želi učiniti sve što je u njezinoj moći da se očuva mir, pravednost i demokratski poredak. Poziva na veliku odgovornost, molitvu i zauzimanje za dobro te izražava punu nadu da će se, uz Božju pomoć, uspjeti prevladati te poteškoće na putu napretka."

GLAS KONCILA

KONFERENCIJA REKTORA IZ ZEMALJA JUGOISTOČNE EUROPE U RIMU

U Rimu je održana od 7. do 10. prosinca 2002. godine konferencija rektora iz zemalja jugoistočne Europe, na kojoj su bili svi pozvani rektori. Sa Univerziteta u Tuzli bili su rektor prof. dr. Izudin Kapetanović i prorektor prof. dr. Mirsad Đonlagić.

Konferencija se održavala na Univerzitetu LA SAPIENZA u Rimu, a u povodu obilježavanja njegove obljetnice. To je jedan od najstarijih i najvećih univerziteta u Europi. Tom prigodom govorilo se o budućnosti obrazovanja na univerzitetima, ali i regije jugoistočne Europe.

Sudionike Konferencije je primio predsjednik Republike Italije Angelo Champi, a navečer 10. prosinca slavljena je sveta misa, koju je predvodio Sveti Otac Ivan Pavao II.

CELEBRAZIONE EUCARISTICA
PER GLI UNIVERSITARI
DEGLI ATENEI ROMANI
CON LA PARTECIPAZIONE DEL SANTO PADRE
GIOVANNI PAOLO II
BASILICA VATICANA, 10 DICEMBRE 2002

Tom prigodom je sudionicima Konferencije i sveučilištarcima podijeljena PORUKA Sv. Oca

Ivana Pavla II, koju je dao Sveti Otac sudionicima Europskoga simpozija pod nazivom: *Prema konstituiranju Europe*, 20. lipnja 2002. godine.

Poruka Sv. Oca:

Proširenjem Europske unije ili bolje rečeno procesom europeizacije cijeloga kontinentalnog područja očekuje se ponovno promišljanje na kojim vrijednostima i kompetencijama će počivati ta unija. Ljudi su svjesni zajedničke povijesti i nadaju se budućem jedinstvu i solidarnosti.

Novo europsko uređenje mora na prikladan način autentično promovirati zajedničko dobro, mora priznati one vrijednosti koje su baština europskoga humanizma, a koje su zračile u povijesti civilizacije. Kroz stoljeća od tih vrijednosti je satkan europski identitet.

Kako sam podsjećao više puta to se odnosi na: dostojanstvo osobe; svetost ljudskog života; centralnu ulogu obitelji utemeljenu na braku; važnost poučavanja; slobodu misli, riječi, vlastitog uvjerenja i vlastite religije; zaštićenost pojedinca i grupe, suradnju svih za zajedničko dobro, posao promatran kao osobno i zajedničko dobro, političku moć shvaćenu kao služjenje, podložnu zakonu i razumu; ograničenu od prava osobe i naroda.

Naročito će biti potrebno priznati i spasiti u svakoj situaciji dostojanstvo ljudske osobe i pravo religiozne slobode shvaćene u njezinoj trostrukoj dimenziji: individualnoj, kolektivnoj i institucionalnoj.

Želim se na kraju obratiti kršćanskim zajednicama i svim vjernicima u Kristu, tražeći od njih da grade novu Europu koja je kroz dugu povijest temeljena na kršćanskim korijenima što je koristilo svima bez obzira na filozofsku ili duhovnu tradiciju i da grade čvrste temelje za suživot ljudskiji i mirniji koji će poštovati i biti poštovana od svih.

Na temelju ovih vrijednosti moguće je postići da Europa bude kuća za sve, u kojoj se nijedna osoba i nijedan narod neće osjećati isključenim, a gdje će se svi osjetiti pozvani promovirati zajednička dobra na Kontinentu i u cijelom svijetu.

Priredio Juraj Novosel, tekst Poruke s talijanskoga preveo mr. Luka Tunjić

Sjednica Središnje uprave HKD "Napredak" u Tuzli

U hrvatskome domu u Tuzli održana je u subotu, 8. ožujka 2003. godine IX. sjednica Središnje uprave HKD NAPREDAK, pod predsjedavanjem gospodina prof. dr. Franje Topića.

Na sjednici su bili članovi Središnjice, predsjednici nekih Napretkovih podružnica Tuzlanske županije, pomoćnik ministra za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Tuzlanske županije gospodin prof. dr. Ljubo Radić, predsjednik Županijskog odbora HDZ gospodin Mijo Krešić, predsjednik Županijskog odbora HSS gospodin dr. Srećko Tunjić, dekan Tuzlanskoga dekanata prečasni Pero Ilić, predsjednica Udruga Hrvatska žena Marica, Vikić, članovi Upravnog odbora podružnice HKD Napredak Tuzla, na čelu s predsjednikom gosp. dr. Miroslavom Petrovićem, te predstavnici sredstava javnog informiranja (radio, TV, tisak).

Razmatrana su slijedeća pitanja:

1. Realiziranje odluka i zaključaka sa VIII. sjednice Središnje uprave,
2. Utvrđivanje prijedloga dnevnog reda IX. sjednice Skupštine Društva,
3. Razmatranje prijedloga izvješća o radu u 2002. godini i programa rada za 2003. god.,
4. Prijedlog fondacije za stipendiranje Ivo Andrić-Vladimir Prelog,
5. Informacija o potpisivanju Ugovora INA i HKD Napredak Sarajevo,

6. Napretkov godišnjak za 2004. godinu - prijedlog R. Marušića,
7. Informacija o pečačenju napretkovog kluba LIRA u Sarajevu i o deložaciji Napretkove podružnice u Drvaru,
8. Tekuća pitanja:
 - a) Novi prijedlog za Šopove dane na PLIVI - R. Marušić

- b) Prijedlog Spomen ploče Napretkove stoljetnice u Sarajevu
- c) Ostala pitanja.

Sjednica Središnje uprave bila je u funkciji priprema za godišnju Skupštinu.

Dostavljeni su materijali o svim pitanjima, vodila se rasprava i donijeti su zaključci. Razumljivo je, da je najviše vremena posvećeno pitanju stipendiranja đaka i studenata, posebno osnivanju Fondacije Ivo Andrić-Vladimir Prelog.

Temeljni kapital Fondacije trebaju osigurati pravna i fizička lica, te raniji stipendisti. Za tu akciju mora se stvarati klima i ozračje, osobito putom medija. Stipendirati treba talentirane studente, a stipendijama ih obvezati da ostanu u svojim mjestima.

Istaknuto je da će Hrvatsko kulturno društvo Napredak Tuzla nastaviti sa izdavanjem mjesečnika HRVATSKI GLASNIK, a jedna od glavnih manifestacija bit će organiziranje četvrte Međunarodne likovne kolonije "Breške 2003".

Načelnik Općine Tuzla gospodin Jasmin Imamović priredio je za goste prijam u Hotelu Tuzla, te je u svojoj zdravici pohvalio rad i aktivnosti hrvatskih društava u Tuzli.

J.N.

ČETVRTI POKLADNI KANEVAL HRVATA U TUZLI

Društvo "Hrvatski dom" Tuzla s Katoličkim školskim centrom "Sveti Franjo" 4. ožujka (Pokladni utorak) organiziralo je Pokladni karneval ulicama Tuzle.

Pokladna karnevalska povorka pošla je od KŠC "Sveti Franjo" Klosterskom ulicom, preko Korza do stare čaršijske česme i nazad. Predvodile su je šarmantne mažoretkinje KŠC-a uz puhačku glazbu s učenicima, profesorima i nastavnicima KŠC-a, dječicom Igraonice udruge "Hrvatska žena" i članovima Izvorno folklorne skupine "Hrvatski dom" - ogranak Dokanj u veoma kreativnim i maštovitim karnevalskim odorama, koje su izazvale veliku pozornost okupljenih građana Tuzle.

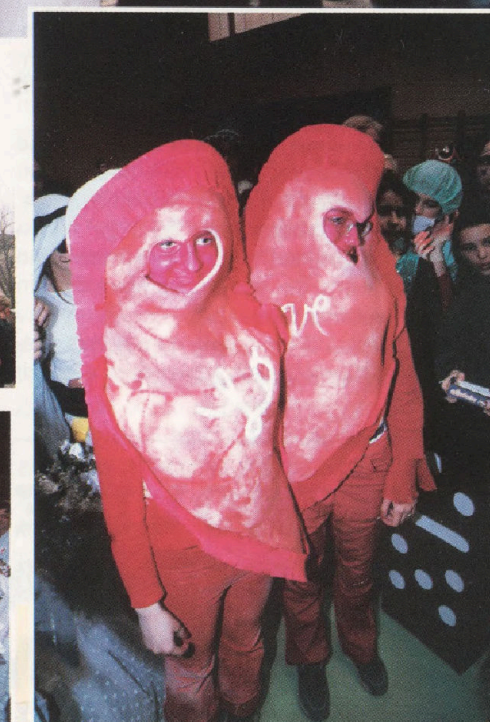
Ovaj četvrti poratni tradicionalni Pokladni običaj označio je kraj zabave, kako bi s čistom srijedom započeo korizmeni post i pokora - priprema za Uskrsne blagdane. Karnevalsku povorku, u prigodnoj odori, predvo-

dio je generalni tajnik Hrvatskoga doma. Daci ipak nisu mogli odoliti, a da ne razotkriju krivca za sve nedaće protekle godine u PAPIRATOJ JEDINICI, koju su na koncu javno zapalili (spalili).

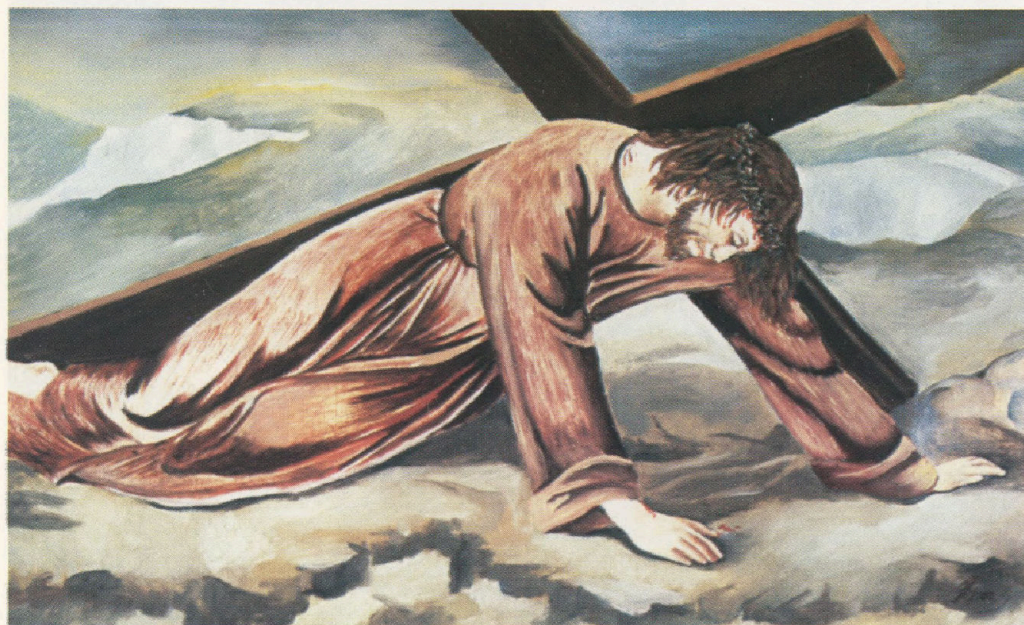
Na kraju su u fiskalturnoj dvorani KŠC-a "Sv. Franjo" izabrali najbolje i najkreativnije maske, gdje su im se pridružili i gosti KUD-a "Posavac" iz Ugljare, koji su nažalost zakasnili na Karnevalsku povorku. Spomenuti gosti su u svatovsko-karnevalskim odorama izveli simpatični običaj posavskih svatova, čime je i završena ova tradicionalna pokladna manifestacija.

Unatoč nedostatku bine, ozvučenja i pokladnih krofni (razlog su financijska sredstva) karneval je imao svoju draž i, bar na trenutak, razveselio i nasmijao preko tisuću simpatizera ovih tradicionalnih karnevalskih običaja.

Z. B.

TEMELJNI STAVOVI KRŠĆANSKOG ŽIVOTA

MARINA TROGRIĆ • Križni put, ulje

Kako namjeravamo započeti vrijeme četrdesetnice? "Sad je vrijeme milosti!" Svi znamo: **što se ne dogodi u ovo milosno vrijeme, neće se više kroz čitavu godinu dogoditi.** Također znamo da se ništa neće postići s nekoliko pobožnih vježbi. Događa nam se kao vozaču koji je u tamnoj noći izgubio smjer. I jedino što mu je u tom slučaju potrebno jest putokaz koji će ga uputiti do cilja.

Korizmeno vrijeme poziva nas da pogledamo za Božjim putokazima. Oni će nam posredovati kako bismo izgradili istinski kršćanski život. Ovo je **"vrijeme obraćenja"**, kako ga naziva zborna molitva, dakle, vrijeme kad ostavljamo pogrešne putove, te se prepuštamo Božjem vodstvu **"putovima spasenja"**.

Takva temeljna držanja nudi nam danas čitanje iz staroga Zavjeta, kao i evanđelja o Isusovoj kušnji...

Naše vrijeme obilježeno je velikom tjeskobom: što će nas zadesiti, **je li katastrofa na pomolu?** Tehnika i znanost su doduše povećali čovjekove mogućnosti do neslučenoga. Te se mogućnosti, međutim, okreću protiv čovjeka te on sve više u strahu spoznaje koliko je ovaj svijet izložen raznim silama, duhovima koje je sam dobio, ali ih se sada više ne može osloboditi. U tu našu tjeskobu dolazi nam danas Božja riječ za koju jamči božanska sila i vjernost. Nad ovim svijetom vlada, ipak, **svemoćna Božja ljubav i vjernost.** Bog stoji uz ovaj svijet, stoji uz svoje stvorenje.

Usprkos svim ljudskim zločinima, karakterističnim u vrijeme potopa, kao i za naše vrijeme, svijet ostaje zaštićen po silnoj riječi Božjega obećanja: "Nikada više neću uništiti život, nikad više neće doći potop silama!"

Naprotiv, sklopio je savez sa životom. Bog stoji

na strani čovjeka sa svojom silom i vjernosti, s božanskom solidarnošću.

Duga je znak toga, za sva vremena. Ona je simbol mira, što povezuje nebo i zemlju.

Pavao je iz takvih Božjih iskaza zaključio: "Ako je Bog za nas, tko će protiv nas?" Sve rušilačke sile, ma kakve one bile, nemoćne su pred silom što je stvorila nebo i zemlju.

U evanđelju gledamo Isusa, kako su ga, kao i nas, pritisnule **kušnje**, te nam pokazuju način i put kako bismo se i mi trebali ponašati. Naprotiv, tko vjeruje u ovu božansku vjernost i ljubav, neće zapasti u žurbu samozaborava, niti u bezdušnost onoga: "Jedi i pij-ujivaj". Naprotiv, on će baš i tamnim časovima pogledati za dugom što ju je podigao vjerni Bog iznad strašnih oblaka, kao znak nade, radosti i sigurnosti vjernika: "Tko vjeruje, ne dršće (Ivan papa).

Đavao kaže Isusu: radi kao drugi! Sila i bogatstvo se broje u ovom svijetu! **Ne budi iznimka!**

Tko danas kao vjernik ne trči za idolima našeg vremena, tko se ne povija pred prisilom "Modernog"? Tko će gledati za zvijezdama što zalaze, kad su neonska svjetla tako blizu? Ta kušnja je veoma zamamna, jer se sotona danas ne pokazuje grubo, nego galantno - otmjeno, jer on ne ubija, nego se ruga, bar u našim krajevima.

Što ćemo uraditi na početku korizme?

Pogledat ćemo na Isusa u kušnji. Sam je stajao pred odlukom: da se više ne oslanja na Boga i na svoju slobodu, nego na bogove ovoga svijeta. Isus ide putem vjernosti, **pa i kad je to put na križ...** Tako je poziv na obraćenja, na preuređenje života ne samo poziv za malo moralnog naoružanja koje će nam tu i tamo donijeti male žrtve, nego **zov k vjeri**, da Bog sa svom svojom silom i **vjernosti stoji uz nas.** Bog s nama ide, i **putovi kojima nas vodi neće završiti u bezizglednim slijepim ulicama ovoga svijeta**, nego vode k uskrsnjem dovršenju.

Fra Blažen LIPOVAC

SVETKOVINE, BLAGDANI, SPOMENDANI, IMENDANI I OBIČAJI U NEKIM KRAJEVIMA U MJESECU TRAVNJU

Mjesec travanj je pravi proljetni mjesec. Zbog čestih izmjena razdoblja sunčana vremena i pljuskova zovu ga čudljivim mjesecom. Jedna od prijetnji poljodjelcima u travnju je mraz. Izreke: "Travanjski mraz načini više štete nego ljetna tuča i suša zajedno" i "U travanjsko vrijeme i gospodsku naklonost ne uzdaj se previše".

- **Cvjetnica. (13. travnja)** Na samu Cvjetnu nedjelju u crkvu se nose na blagoslov grančice drijenka, mace vrbe ili ljeske, masline, ružmarina i lovora. Blagoslovljena grančica zatakne se u kući o raspelo ili sliku sveta, a seljaci će je

odnijeti stoci i napolje. Ovim simboličkim običajem prenosi se svježa novoproljetna snaga na kući i njezine ukućane (kaže se: "Zdrav kao drijen").

- **Uskrs, Vazam, (20. travnja)** najveći je kršćanski blagdan, dan kada je Isus uskrsnuo iz mrtvih. U dane Velikog tjedna vrše se pripreme za nastupajuće blagdane (priprema se hrana i odjeća, uređuje se kuća). Na Veliki četvrtak zavežu se crkvena zvona, a razvezuju se na Veliku subotu navečer.

Na Veliki petak ne smije se dirati u zemlju jer u njoj već leži tijelo Isusovo. Na Veliki petak je

strogi post i nemrs! Ponegdje se toga dana obilnije pije vino (podsjećanje na Isusovu krv ili vjerovanje da će tako ojačati svoju krv). U crkvu se pohađa "Boži grobek". Na Veliku subotu pripremaju se uskrсна jela. Jedan od najpoznatijih uskršnjih običaja, simbolika novog života, je bojanje i ukrašavanje jaja - pisanice. Mladi ih na Uskrs darivaju jedni drugima kao izraz sklonosti i prijateljstva. Na Veliku subotu u crkvi se nekad ujutro vršio obred blagoslova vatre. (Sada se taj običaj obavlja navečer na početku obreda Velike subote). Svaki prisutan zapalio bi svoju gubu i takovu hitro nosio kući.

Njome bi u peći zapalio vatru da bi se pri tom blagoslovljenom ognju pekao kruh.

U noći od Velike subote na Uskrs pali se uskršni krijes - vuzmenak. Vjerovanje da sve dokle dopire svjetlost i dim ovih kresova neće zle sile imati ovlasti.

Među uskršne običaje spada i svečani blagoslov jela kojim završava post, odnosno nemrs. Djevojke i žene na Uskrs nose u košarama u crkvu na blagoslov: jaja, kruh, šunku, hren, kolače, mladi luk i nešto soli. Kad se donese s blagoslova kući, nareže se na tanjur od svakog pomalo. Dok su još natašte, ukućani zagrizu najprije malo hrena pa jaje sa solju, a onda ostalo. Ljutina hrena podsjeća na Kristovu muku. Ručak na Uskrs je obilan. Susjedi, prijatelji, znanci čestitaju si "sretan Uskrs" ili "srećan Vuzem".

Običaj je da se na Uskrs puca.

Ime Uskrs objašnjava se prema krs-nu-ti - "oživjeti, dići se" i mnogo starije Vuzem, Vazam prema v'zeti tj. doba kad se ponovno uzima mesna hrana - "vzeti meso".

Veliki tjedan je razdoblje u kojem se slavi spomen posljednjih dana Kristova života na zemlji, njegove smrti i uskrsnuća. Naziva se još Tjednom muke i Tihim tjednom.

- **Sv. Juraj (23. travnja)** zaštitnik je zemlje, usjeva, zelenila i stoke. Dan sv. Jurja u narodu je prihvaćen kao pravi početak proljeća. Izreka: "Nema proljeća do Jurjeva dana". Na taj dan pastiri su po običaju stoku prvi put izvodili na pašu. Na glavu ili oko vrata stoci su stavljali ukrašene cvjetne vijence ispletene od proljetnog bilja i cvijeća. Tim ovjenčavanjem vjerovali su da stoku čuvaju od zla u čitavoj godini (posebno mlijeko kravama). Na povratku s paše pastiri su te vijence bacali na krov staje u kojoj boravi stoka.

Na Jurjev dan gospodari su mijenjali, unajmljivali ili otpuštali pastire i slugu. Zbog toga je Jurjevo bio izrazio pastirski dan.

Običaj je tog dana da seoska mladež obilazi kuće gdje jedan od njih središnja figura "zeleni Juraj", hoda poklopljen košem ispletenim baš za tu svrhu od svježih zelenih prolistalih grančica vrbe ili bukve. Od zelenila koša ostavljaju svakoj kući po grančicu, a to zelenilo ukućani zabodu, pod strehu, kuće ili u polje. Jurjevskim grančicama pripisuje se plodonosna moć. Pri tom pjevaju prikladne jurjevske običajne (obredne) pobjevke. Kao nagradu dobivaju jaja ili sitan novac. Pjevaju: "Prešed je, prešed, pisani Vuzem; došed je, došed, Juraj zeleni, iz zelene gore, u to ravno polje, daruj ga, daruj ga, Jurja zelenoga..."

Tradicijski tog dana su jurjevski kresovi - paljenje poveće lomače od slame, drača ili sl. Uz vatru mladež pleše, pjeva prigodne pobjevke za jurjevske kresove, a preskaču i preko vatre. Na jurjevsko jutro za zdravije i ljepotu bio je običaj umivanja u vodi s cvijećem. Najbolja voda bila je ona s mlinskog kola. Svi ovi jurjevski običaji i obredi imaju magijsko značenje, a trebalo bi osigurati plodnost ljudi, stoke i zemlje. S druge strane nastupaju odborno prema mračnim i zlim silama. Zelenilom i šarenilom kao i radosnim pobjevkama naviješta se proljeće, buđenje prirode. Mjesec travanj imao je u prošlosti pučko ime - jurjevčak. Kaže se: "Jurjevska kiša i trojačka vedrina daju nam dosta kruha i vina".

- **Sv. Marko (25. travnja)** je pisac Evanđelja. Na Markovo, poslije svete mise, procesija sa župnikom na čelu odlazila bi do prvog polja s niknulom pšenicom gdje bi župnik blagoslovio polje i vjetar.

HRVATSKI GLASNIK

GLODUR: Gospodin Juraj NOVOSEL

I 117. broj HRVATSKOG GLASNIKA dobio sam na kućnu adresu. Kako je to lijep osjećaj: dobiti svoj primjerak lista. To mi vraća dio, pomalo zaboravljene radosti koju sam osjećao u godinama prije nesretnog kolopleta zla koji nas je zadesio - kada sam sasvim prirodno uživao u časovima kada su mi stizali MLADINA i SODOBNOST iz Ljubljane; FORUM, REPUBLIKA, FORUM ili OKO iz Zagreba, a još kao dječaku i potom mladiću PLAVI VJESNIK i TELEGRAM iz istoga grada, ZADARSKA REVIIJA iz Zadra, LETOPIS MATICE SRPSKE i POLJA iz Novog Sada; KNJIŽEVNOST; SAVREMENIK, KNJIŽEVNA REČ iz Beograda, BAGDALA iz Kruševca. OVDJE iz Titograda. Neću nabrajati bosanskohercegovačke časopise i revije.

Sve ovo ne spominjem i ne pišem bez izvjesne nostalgije. Kažem izvjesne, što znači sasvim određene, stvarne nostalgije spram činjenice u koju smo se tako odano ugrađivali, a koja sada zjapi kao razdobljen, mada tako neupitno jezični i kulturno uslovljen prostor. Jedinstvo tog prostora artiklurala je prije svega periodika koju sam dijelom pobrojao, ali i druga glasila i brojne publikacije, organiziranje društva i života, elektronski mediji. Spram ex-YU kao države ne osjećam tu vrstu nostalgije, svjestan, kako je ta država omogućila pa se u njoj razvilo i eskaliralo to što smo dobili po glavi stanovnika. Konačno, što fali ovakvoj Sloveniji i Hrvatskoj, danas? Nama u BiH nedostaje poprilično toga, ali red nam je uzdati se u svoju pamet i raditi na opću pa tako i svoju dobrobit.

Dakle, na ovakvo razmišljanje pokrenula me činjenica: pošta mi na kućnu adresu, na vrata stana donosi HRVATSKI GLASNIK, koji izdaje HKD NAPREDAK TUZLA i istoga časa proradi svijest o njegovome - GLASNIKOVOM - značenju, o njegovoj plemenitoj misiji.

HRVATSKI GLASNIK dokle doseže - objavljuje kulturni prostor - što je za nas u Bosni i Hercegovini od prvorazrednog značaja. Kao što sam nekada znao: objavljujući pjesmu u zagrebačkom OKU, pojavio sam se u svim gradovima od Triglava do Đevdeline kao pjesnik, tako sada znam, to što čitam u HRVATSKOM GLASNIKU svuda čitaju ljudi do kojih HRVATSKI GLASNIK stiže. Nažalost, rijetki političari imaju predstavu o snazi i mogućnostima glasila, pa se glasila zlopatе ostavljena na volju i nevolju ljudima jače vjere i svijesti. U konkretnom slučaju, sjajno je, pa su oko HRVATSKOG GLASNIKA izvrsni ljudi neupitne pozitivne energije.

Zašto su mi važne ove stvari?

Zato što Bosnu i Hercegovinu vidim, doživljavam i u sebi nosim prije svega kao državu koja ima, ne političku, već kulturnu sadržinu par excellence. Sve što uistinu Bosna i Hercegovina jest, kulturnocivilizacijski je amalgam artikuliran višestoljetnim zajedničkim življenjem naroda, kultura i vjera na ovome prostoru. U tom smislu, ona je i paradigmatično iskustvo dragocjeno za svijet. U tom značenju, nedaće i krvoprolije koje smo imali nisu uspjeli razgraditi je. U toj činjenici su svekoliki njezini izgledi ubuduće. Bosna i Hercegovina je vrhunarna vrijednost jednog milenija življenja i zato joj dušmani i glupaci nisu ništa mogli. Ta činjenica ih je porazila i nadalje pred njom gube, jer to što jest svijet višestoljetnog zajedničkog življenja, jest ono što je neusporedivo jače od svakog pojedinačnog ili grupe života, čak i kad opstaje kao mrtvi jezik - latinski, kao civilizacija nestali naroda - Maja, Inka, Acteka.

To su stvari u nivou Božje volje i Pravde i ljudi se samo rijetko i nepatvorenom plemenitošću svoga pregnuća mogu priključiti i ugraditi u takvu ljepotu.

Naime, stalno mi je bilo na pameti, kako smo i neprocjenjivo koliko, mi koji živimo u Bosni i Hercegovini međusobno uslovljeni i artikulirani zajedničkom prisutnošću i kako nije moguće nekome činiti zlo, a ne ranjati sebe, čak, ubijati najbolji dio sebe. Moj dragi prijatelj, sjajan pjesnik iz Mostara, Ibrahim Kajan, dugo je živio u Zagrebu, tih godina je često govorio:

LJUBAVI JE MALO. Čini mi se i sam sam ga tek puno kasnije shvatio u cijelosti. Kada je pod tim naslovom objavio i knjigu pjesama, bilo je jasnije: misli na beskraj ljubavi i milosrđa Stvoritelja Svega, od kojega smo se tako neprimjerno udaljili. Čast izuzetcima.

Referencijalno, to o čemu govorim, HRVATSKI GLASNIK ima, nosi, prenosi i donosi svojim čitateljima kao matricu na kojoj smo opstali Božjom Voljom i Dobrotom zajedno sa Bosnom i Hercegovinom, jer HRVATSKI GLASNIK i kad tretira hrvatski intonirane probleme i stavove, ima u vidu kako su oni, zapravo: općebosanski - kako u uvodniku s naslovom SA OKUSOM SOLI, reče cijenjeni gospodin, fra Petar Matanović.

Dakle, čestitam Vam još jedan sjajan uspjeh! Željno očekujem slijedeći broj. Srdačno i lijepo pozdravljam sve ljude koji brinu o HRVATSKOM GLASNIKU pa tako i o meni - njegovom čitatelju.

Atif KUJUNDŽIĆ

Obilježavanje pedesete obljetnice životnog djela dr. JOSIPA ANDRIĆA, velikoga Hrvatskog umjetnika podrijetlom iz tuzlanskoga kraja

POVRATAK PREKO "DUŽIJANCE"

PIŠE: Anto CIGELJEVIĆ

PRVA I JEDINA OPERA IZ ŽIVOTA NAŠIH BUNJEVACA

Dvadesetdeveti travnja ove godine navršava se točno pedeset godina od praizvedbe prve i jedine opere iz života bačkih bunjevačkih Hrvata "Dužijanca". Autor teksta i skladbe je ugledni hrvatski i katolički kulturni djelatnik dr. JOSIP ANDRIĆ, Šokac iz Bačke, u Vojvodini, doktor prava, novinar, publicist, književnik, skladatelj, rođen 1894. u Bukinu, danas Mladenovo, kod Bačke Palanke, a umro 1967. u Zagrebu. Ovom operom, čija je praizvedba održana 29. travnja 1953. u Narodnom kazalištu u Subotici, on je ovjekovječio svoj rodni kraj i hrvatsku granu u njemu. Tim djelom postao je autor prve bunjevačke opere, te mu je, prigodom premijere, u ime odbora grada Subotice, održan svečani govor na pozornici i predan lovri-vjenac grada Subotice s hrvatskom trobojnom vrpcom.

Njegova "Dužijanca", opera u dva čina, opus 200 na vlastiti libreto, uskladjena je 1952. godine za kratko vrijeme. Njezine je izvore uzeo s momačkih bunjevačkih razigranih kola. To je prvo bunjevačko scensko pučko djelo. "Dužijanca" je građena u stilu koji vuče korijenje iz bačkoga glazbenog folkloru. U njezinu je međuigr, gdje njom violina solo uz orkestar prati čobanovu pjesmu o ljubavi, ušla i *Ljubavna pjesma*, jedna od najpopularnijih njegovih intimnih skladbi, nastala 1949. u Slavonskoj Požegi, koja se, u verziji za violinu i glasovir, izvodi na mnogo mjesta. Njezina je izvedba i praizvedba doživljena u Subotici kao rijedak nacionalno-umjetnički događaj, a naišla je i na jak odjek u najširim narodnim slojevima tamošnje publike.

Sadržaj opere Dužijanca zasniva se na bunjevačkom žetvenom narodnom običaju. Kada je žito požnjeno, onda Bunjevci slave svoju proslavu žetve - dužijancu. Prema toj riječi dobila je i ova Andrićeva bunjevačka opera svoje ime. Sva je glazba opere "DUŽIJANCA" izrasla iz dva temeljna motiva: iz motiva bunjevačkoga momačkog kola i motiva pjesme o žetvi. "Ej, što je lipo žito". Svi ostali motivi koji se pojavljuju u pojedinim dijelovima opere, a ima ih ukupno 25, mogu se svesti na ta dva temeljna motiva iz kojih su svi redom izrasli poprimivši u pojedinoj svojoj glazbenoj funkciji vlastitu fizionomiju.

Prvi od ta dva temeljna motiva, motiv "Bunjevačkoga momačkog kola", daje temeljnu notu, temeljni ugođaj cijeloj operi, koja njime, u uvertiri, počinje i njime u završnoj baletnoj sceni, završava. Plesni karakter toga motiva obilježava radost i vedrinu kojom je cijela opera prožeta. Taj najtipičniji bunjevački narodni motiv označuje najjasnije da je srž svega zbivanja, i scenskog i glazbenog, u ovoj operi bunjevački život, glorificiran u okviru glavnoga bunjevačkog godišnjeg rada - žetve. Kad odmah na početku prvog čina mlade risaruše zapjevaju "Jarko sunce odskočilo, a naši momci uranili...", osjećamo ovdje melodijski i ritmički oslon na motiv bunjevačkoga momačkog kola. Glazba i pjev na taj motiv prati mlade risaruše i risare kroz cijeli prvi čin, sve dok se, iza pletenja uža, ne zaigra kolo.

Drugi glavni motiv "Dužijance", motiv pjesme o žetvi, postaje i motiv ljubavi bandaša i bandašice koji su predvodnici žetve i središte risarskog rada i slavlja. Radnja opere događa se na salašu u okolici Subotice, pa je i Subotica ovdje dobila svoj poseban svečani motiv u glazbi "DUŽIJANCE", motiv koji je manifestativno istaknut osobito u orkestru. Takva je glazba "DUŽIJANCE" s obzirom na motivsku građu. Iz te građe razvijaju se melodije koje su stvorene u duhu bačkoga glazbenog folkloru. Niti jedna melodi- je nije citat poznatih narodnih melodija, nego ih je dr. Andrić stvorio u duhu ili na način narodnih melodija. Jedino motivi "Bunjevačkoga momačkog kola" nastupaju djelomice citirani. Dapače, sva tri motiva toga

kola javljaju se raštrkano u glazbi završnoga baleta. Citiranje ovoga najznačajnijeg bunjevačkoga glazbenog motiva ima svoje obrazloženje u biti i značenju opere, koja je izražaj bunjevačkoga života i bunjevačke radosti u najsvečanijem času bačkoga svakidašnjeg rada, napisao je dr. Josip Andrić uoči premijere.

"Opera "DUŽIJANCA" po svojoj glazbi doista je prava bačka, prava bunjevačka narodna opera. Ona je toliko popularno narodna da je u njoj našao sebe i svoje uživanje svaki salašar, a uz to je ona toliko umjetnički odraz bačkog života da je bila doživljaj za svakog uopće tko je volio ono najljepše i najvrjednije što Bačka u sebi ima", sjeća se skladatelj JULIJE NIKOŠ, svojedobno glazbeni rednik Radio-Osijeka i RTV Zagreb, pod čijim je vodstvom često bio na programu Andrićev repertoar.

"Dužijanca" je toliko oduševila publiku da je izvedena **sedamnaest** puta, čak i u poslijepodnevnom satima da bi pučanstvo sela i sa salaša moglo sudjelovati na tim izvedbama, uz punu kuću i puno oduševljenje i pljesak. Jednu od predstava gledao je i jedan skladatelj i glazbeni kritičar iz susjedne Mađarske, koji je u "Magyar Hvilapu" napisao: "...*upravo me je očarao taj sklad, ritam, ljepota pučkih bunjevačkih napjeva, utkanih skladbenim majstorstvom kao divni ornament na najmekšoj svili*".

Nije nimalo čudno što je to bunjevačko kolo, nazvano **biserom** folklorne umjetnosti, osvojilo primat ne samo u Zagrebu, Beogradu, Sarajevu i Novome Sadu nego je svojom skladnošću očaralo i gledatelje izvan ondašnje Jugoslavije, pa je tako u Londonu dobilo prvu nagradu za folklor, a slično je doživjelo i na još nekoliko festivala u inozemstvu. Također nije čudno što su ova i druge Andrićeve skladbe bile dugo vremena u programima hrvatskih radio-postaja Sjeverne Amerike, u SAD-u i Kanadi.

"Više puta Družijanca je izvedena i na Radio-Osijeku, a potom je počela padati u zaborav, kao da je zabranjena, istina, nezvanično. Sedamdesetih godina pokušavano je da se ona ponovno stavi na scenu, ali su note negdje u Novome Sadu, jednostavno, nestale. I o njoj se šutjelo gotovo dvadeset godina! - ispričao mi je ovih dana ugledni povjesničar, **mr. vlč. Lazar Ivan Krmpotić**, župnik u Đurđinu (između Sombora i Subotice), svojedobno župnik u Bačkoj Palanci, župi rođenja dr. Andrića, i dekan bačkoga dekanata, inicijator i organizator Simpozija o životu i djelu ovoga našega svestranog intelektualca, te skorog obilježavanja 50. obljetnice njegove "Dužijance".

"Početkom devedesetih godina, počeo sam se zanimati za tu operu. Na žalost, ustanovio sam da partiture nema. Sva traganja po Subotici i Novom

Sadu završila su bez rezultata. Zahvaljujući jednome iskrenom domoljubu, uspjeli smo pronaći dionice toga prvog izvođenja za sve instrumente i glasove, te na temelju tih dionica zlatna obitelj **Marte Lendvai i Istvána Harkai**, profesora glazbe u Subotici, partitura te opere je napravljena u rekordno kratkom roku, za svega šest mjeseci (od siječnja do srpnja 1994). Opera je tako spašena, a dobrotom naših hrvatskih domoljuba oko "Bajske bunjevačke čitaonice" (osnovane 1911. subotičkom biskupu Lajči Budanoviću) Antunu Mujiću i dr. Ivanu Vaciću, ta je partitura umnožena u deset primjeraka i njihovim upornim nastojanjem izvedena u povodu stote obljetnice autorova rođenja (1994). Osječka opera, unatoč što je do temelja uništena, ima snage i volje da tu operu stavi na repertoar i izvede je nekoliko puta u Osijeku i, za nas Hrvate Bačke, u Baji, u jugoistočnoj Mađarskoj, jer u Subotici u to vrijeme, o tome se nije moglo ni govoriti.

Ova značajna obljetnica, njezine praizvedbe i nešto poboljšano stanje hrvatskog življa u Bačkoj i Vojvodini, potaknulo nas je na pomisao da se u tom povodu ova opera opet postavi na scenu. Budući da Subotica više nema ni operu, ni filharmoniju, a posljednjih desetak godina ni zgradu kazališta, morali smo ponovno zakucati na vrata osječke opere. Širinom slavonske hrvatske duše prihvatili su naš prijedlog i sam će se datum (29. travnja) obilježiti svečanim koncertnim izvođenjem opere, dok će opera biti izvedena nešto kasnije. Za izvođenje opere zainteresirani su ne samo bunjevački Hrvati u Bačkoj (Subotica, Sombor, Novi Sad) nego i oni u Bajskom trokutu, kao i oni budimpeštanskoga okruga, ali i ostala područja nastanjena hrvatskim življem u Mađarskoj, naročito gradovi Pečuh i Sambotel. Za ovu se operu zainteresirala ne samo Osječko-baranjska nego i tuzlanska regija, odakle potječu Andrićevi preci, pa će opera vjerojatno biti izvedena u svim ovim prostorima. Bila bi to svakako čast i radost ne samo za nas Hrvate Bačke, nego izvrsna prilika da nas sa ljepše strane - posredstvom Andrićeve "Dužijance" - upozna i sadašnja kulturna javnost".

SVEOPĆI INTELEKTUALAC I UMJETNIK

Osim "DUŽIJANCE", svoga najvažnijeg djela, dr. Josip Andrić je autor više od **sedam stotina** skladbi izvođenih diljem Europe, naročito u Berlinu, i mnogo glazbenih studija i eseja objavljenih u posebnim knjigama, a napisao je i desetak romana i putopisa. Studirao je kršćansku filozofiju u Innsbrucku, pravo u Zagrebu, Višu trgovačku školu i glazbu u Pragu. Njegova je svestrana naobrazba obuhvaćala i poznavanje sociologije, ekonomije, književne teorije i djela. Uspješno je prevodio beletristiku i prozu s njemačkoga, češkoga, slovačkoga, francuskoga, mađarskoga. Pokrenuo je i uređivao većinu značajnih listova, časopisa i publikacija u Zagrebu. Dvadeset i sedam godina bio je urednikom Hrvatskoga književnog društva sv. Jeronim u Zagrebu, gdje mu je priznanje iskazao i Stjepan Radić. Bio je velikim prijateljem malih naroda, posebice Slovaka, Iraca, lužičkih Srba i gradišćanskih Hrvata. Najzaslužniji je za proglašenje svecem Nikole Tavelića. Uspio je postaviti i hrvatski oltar u Sv. Zemlji. Imao je veliki utjecaj i u najvišim crkveno-vjerskim krugovima, gdje je bio vrlo cijenjen i poštivan. Suradivao je sa svim našim biskupima i nadbiskupima, a mnogo su ga cijenili i sami sveti Oci Pape kao Pio XII., Ivan XXIII., a Papa Pavao VI. počastio ga je 1964. odljećem sv. Grgura kao vrlo zaslužnog laika i seniora hrvatskoga katoličkog pokreta. Opjevan je i opisan u brojnim pjesmama i prozama svojih suvremenika.

U zagrebačkoj je "Obitelji", pod inicijalima, pisao, reagirajući za obranu slobode, o nacizmu, nakon dolaska nacista na vlast u Njemačkoj, pa su ga, kao protivnika fašizma, gestapovci zatočili u konc-logor u Austriji, što je pridonijelo njegovoj preranoj smrti.

BORBA ZA TRIJALISTIČKI PREUSTROJ AUSTRO-UGARSKE MONARHIJE

Piše: Anto CIGELJEVIĆ

SASTANCI U SARAJEVU RADI RJEŠAVANJA JUŽNOSLAVENSKOG PITANJA

Dimović i Sunarić su, inače, bili odvjetnici i bivši dopredsjednici bosanskohercegovačkog Sabora, koji je po prvi put izabran 1910. godine, do tada je funkcionirala samo zemaljska vlada. U slučaju otvaranja Sabora, upozorio je dr. Pilar, u njemu bi većinu imali Srbi koji teže pripojiti Bosnu i Hercegovinu Srbiji. A u svrhu da se u Bosni i Hercegovini ponovno počnu priznavati ustavne norme i počne zasjedati Sabor, Dimović je, zajedno s uglednim širokobriješkim franjevcem Didakom Buntićem koji je u ljeto 1917. nekoliko tjedana proveo u Beču, podržao interpelaciju južnih Slavena u Beču, kojom su osuđene protuustavne prilike u Bosni i Hercegovini. Dio Dimovićeva plana bio je i zapriječiti da Karl Unkelhäuser, kojega je smatrao posebice opasnim za ozbiljenje svojih političkih planova, uz pomoć Hrvatsko-srpske koalicije, postane ministrom za Hrvatsku i Slavoniju u ugarskoj vladi. Pilar je bio veoma zabrinut s obzirom na Sunarićevu čvrstu povezanost s Dimovićem, posebice zbog toga što su i neki drugi vodeći hrvatski političari u Bosni i Hercegovini naginjali suradnji sa Srbima.

Odgovarajući na Sarkotičev upit o Domo- vićevu utjecaju na političko držanje bosansko-hercegovačkih Srba, Pilar je ustvrdio da domaći Srbi Dimovića uglavnom odbijaju, da ga ne priznaju pravim Srbinom, a dijelom ga nazivaju i "kuferasem", kako su se u Bosni i Hercegovini nazivali useljenici iz Monarhije, zaposleni uglavnom u državnim službama. Na kraju razgovora Sarkotić je otpustio Pilara, zahvalivši mu na priopćenju, a da se ni na koji način nije očitovao o informacijama koje mu je Pilar priopćio. No, uz Pilarovu "Promemoriju", u rujnu 1917. godine Sarkotić je uputio pismo u Beč zajedničkom ministru financija Istvánu Buriánu. Na sadržaj Pilarove "Promemorije" Sarkotić se osvrnuo u uvodnom dijelu svog pisma, s informacijom da mu je Pilar povjerljivo predao dokument koji je tijekom audijencije predao Karlom I. (VI.).

Budući da se tada općenito držalo kako je Bosna i Hercegovina "ključ za rješavanje čitavog kompleksa južnoslavenskog problema", politička gledišta nadbiskupa Stadlera i njegovih istomišljenika dr. Pilar je obrazložio i slovenskom zastupniku vlč. dr. Antonu Korošcu, predsjedniku Jugoslavenškog kluba u Carevinskom vijeću u Beču, koji je doputovao 31. kolovoza 1917. u Sarajevo, s namjerom da se upozna sa stajalištima tada vodećih političara, te političkih i vjerskih krugova Bosne i Hercegovine. Među ostalima, Korošec je razgovarao s mostarskim biskupom fra Alojzijem Mišićem, pravoslavnim mitropolitom Evgenijem Leticom i reis-ul-ulemom Džemaludinom Mehmedom Čauševićem. No, njega je najviše zanimalo mišljenje nadbiskupa Stadlera, inače, poznatog pravaša "frankovačke" orijentacije, i njegove političke skupine o Svibanjskoj deklaraciji, izjavi članova Jugoslavenškog kluba u Carevinskom vijeću u Beču, koju je u Bečkom saboru 30. svibnja 1917. pročitao Korošec, a kojom

U ČASNIČKOJ ODORI - Dr Ivo Pilar u vrijeme Prvog svjetskog rata, priručnik austrlijske vojske

se na temelju narodnoga načela i hrvatskoga državnog prava zahtijevalo ujedinjenje svih zemalja u Monarhiji u kojima žive Slovenci, Hrvati i Srbi u jedno samostalno državno tijelo pod žezlom Habsbursko-ugarske dinastije, što je zamišljeno kao privremeno rješenje kako bi se još za postojanje Austro-Ugarske Monarhije stvorila osnova za oblikovanje južnoslavenske države izvan Monarhije. Predsjednik Jugoslavenškog kluba sastao se sa vrhbosanskim nadbiskupom na njegovom posjedu u Mladicama kod Sarajeva. Na sastanku su bili nadbiskupovi najbliži suradnici dr. Ivo Pilar, ing. Josip pl. Vancaš, msgr. Karlo Cankar, kanonik Tomo Igić

POLITIČKI ZEMLJOPIS HRVATSKIH ZEMALJA.

GEOPOLITIČKA STUDIJA.

NAPISAO:
DR. IVO PILAR.

CIJENA K 1:50.

SARAJEVO 1918.
Komisijonahla naklada «Hrvatske Knjižare»
u Sarajevu.
Sarajevska Tiskara i Litografija.

NAPISAN U TUZLI, A OBJAVLJEN 1918.
U SARAJEVU, U IZDANJU NAKLADE
"HRVATSKE KNJIŽARE"
-Politički zemljopis hrvatskih zemalja
(geopolitička studija)

i jedan član uredništva sarajevskog katoličkog Hrvatskog Dnevnika.

Nadbiskup Stadler je najprije šest mjeseci pristajao uz "Svibanjsku deklaraciju", a zatim ju je iznenada, iz političkog oportunizma ili pod pritiskom režima, napustio i osudio u svojoj tzv. protudeklaracijskoj izjavi od 16. studenoga 1917. Prije nego što su se bosanski i hercegovački franjevci javno izjasnili za Svibanjsku deklaraciju, nadbiskup Stadler je, naime, 20. studenog 1917, na naslovnici Hrvatskog Dnevnika objavio "Izjavu klerikalne grupe bosansko-hercegovačkih katolika", koja je svojim sadržajem bila u suprotnosti sa Svibanjskom deklaracijom. Hrvati Stadlerove stranke, Stadlerove pravaške grupacije, članovi bivše Hrvatske katoličke udruge, zauzimali su stajalište da treba bezuvjetno raditi na ujedinjenju Hrvatske, Slavonije, Dalmacije, Istre i Bosne i Hercegovine u jednu državnu cjelinu te su s gnušanjem odbacivali stajalište "Svibanjske deklaracije" o južnoslavenskoj državnoj zajednici unutar Monarhije. Držali su da bi se iz njezine južnoslavenske sastavnice iznjedrila južnoslavenska državna zajednica unutar Monarhije u kojoj bi potpuno iščezlo hrvatsko ime, povijesno ime Hrvatske. S obzirom na Slovence, Stadler je slijedio Starčevićev program koji nije tražio bezuvjetno ujedinjenje zemalja nastanjenih Slovincima s Hrvatskom, ali je podupirao takvo rješenje. U znak neslaganja s objavljivanjem Stadlerove Izjave, istoga dana, urednici, svećenici, podnijeli su ostavke, s obzirom da su pristali uz političku orijentaciju Svibanjske deklaracije. Nadbiskup Stadler je pokušao privoliti nekolicinu svećenika da se prihvate uredništva u Hrvatskom Dnevniku, s novim političkim smjerom, ali su to oni odreda odbili. Uredništvo lista preuzeli su vojni časnici, među njima i dr. Pilar, koji je, kao i drugi njegovi kolege urednici, u redakciju dolazio u odori, u kojoj se rado i slikao. Tek što se Izjava objavila, politički su ljudi, pak, povjerovali, prema stilizaciji, da je njezin stvarni autor dr. Pilar, pa je nazvana Pilar-Stadlerovom Izjavom.

Veoma intenzivno politički djelujući iz Tuzle, dr. Pilar posljednjih je dana svibnja 1918. otputovao u Zagreb, gdje je hrvatske političare, koji su odobravali njegov politički rad i smjer, upoznao kako će, s obzirom na budući državno-pravni položaj Bosne i Hercegovine, s nadbiskupom Stadlerom osnovati političku stranku, koja bi preobrazila hrvatski narod u gospodarskom, etičkom, etničkom i političkom pogledu.

Tridesetog lipnja 1918. u Sarajevu dr. Pilar je dovršio Skicu za jedan memorandum, koju su "Hrvati Bosne i Hercegovine trebali uručiti Njegovom Veličanstvu (caru Karlu) u povodu predstojećeg uređenja državno-pravne pripadnosti ovih zemalja", zalazeći se za ujedinjenje hrvatskih zemalja uključujući i - Bosnu i Hercegovinu.

Početkom srpnja 1918. kao predstavnici nadbiskupa Stadlera, dr. Pilar i ing. Vancaš otišli su kod zemaljskog poglavara, generala Sarkotića, u svezi s "pitanjima gradskih izbora" u Sarajevu. Obojica su mu izrazili svoju bojazan zbog "porasta Jugoslavena".

NASTAVIT ĆE SE...

PLAN INSTITUCIONALNOG RAZVOJA UNIVERZITETA U TUZLI

NAZIV PROJEKTA 1.
Uvođenje Europskog kreditnog obrazovnog sustava i uspostavljanje Centra za osiguranje kvaliteta

GLAVNI CILJEVI:

1. Uvođenje kreditnog sustava kompatibilnog sa ECTS
2. Uspostavljanje Centra za QA

Projekt je fokusiran na reformu dodiplomskih studija. Na samom početku, projekt se bazira na usvajanju programa i dodjelu numeričkih vrijednosti svakom nastavnom predmetu. Kreirat će se informacijski paketi koji predstavljaju veoma bitan segment kreditnog obrazovnog sustava. Realiziranjem projekta će se postići mobilnost studenata kako unutar Univerziteta u Tuzli, tako i između univerziteta u regiji tj. Europi. Imenovat će se ECTS koordinator koji će pomagati u implementaciji ECTS-a na Univerzitetu. Uvođenje suvremenih informativno-tehnoloških sustava je bitna stavka u razvoju administrativne podrške. Stoga će se na Univerzitetu uspostaviti središnja baza podataka sa svim podacima o studentima. Ovo će značajno potpomoći ulazak Univerziteta u Europsku akademsku zajednicu.

Također će se na našem univerzitetu uspostaviti Centar za QA. U okviru ovoga centra planirana je uspostava QA sistema u administrativnoj oblasti, kao i u oblastima podučavanja, učenja i istraživanja. Na samom početku ćemo odrediti odgovarajuće modele, uzimajući u obzir trenutačne okolnosti na BiH sveučilištima koje se tiču razvoja podučavanja, učenja, istraživanja i sveučilišne administracije. Nakon pokretanja ovoga izuzetno važnog segmenta, kreirat ćemo QA model za gore spomenute oblasti kako bi osigurali kvalitetu u najvećoj mogućoj mjeri, a naravno i kroz postojeću sveučilišnu organizaciju. Konačan rezultat svega ovoga je uspostavljen QA sustav. Njegovu primjenu ćemo promovirati uspostavljanjem kvalitetnih organizacionih elemenata. Imenovat ćemo tim

ove ljudi (sveučilišni zaposlenici) koji će biti angažirani u kreiranju i implementaciji odgovarajućeg QA modela. Tijekom realiziranja projekta, rezultati istog će biti dostupni svim relevantnim institucijama. Strani eksperti će konstantno biti uključeni u realiziranje spomenutih ciljeva.

NAZIV PROJEKTA 2.
Informacijski sustav na Univerzitetu u Tuzli

Univerzitet u Tuzli je odlučan prihvatiti mogućnosti koje nude informacijske tehnologije, kako bi svojim studentima i osoblju omogućio pristup najproduktivnijim postojećim tehnologijama.

Glavni ciljevi projekta su osnivanje/uspostavljanje informatičkog centra na Univerzitetu u Tuzli kao i nadogradnja postojećih i uspostavljanje novih kapaciteta komunikacijske i kompjutorske mreže s ciljem omogućavanja pouzdanoga i bržeg pristupa ovim servisima.

Informatički centar na Univerzitetu u Tuzli će biti središnji sveučilišni servis i sastojat će se od slijedećih segmenata:

- * Servis baza podataka
- * Web Publishing servis
- * Operations i Desktop servis
- * Upravljanje
- * Mrežni servisi

Dosadašnji razvoj informacijski sustav na Univerzitetu u Tuzli zahtijeva uspostavu gore spomenutog centra u cilju isporuke pouzdanih, ažuriranih i jeftinih računarskih usluga za studente i osoblje.

Uspostavom ovoga centra, Univerzitet će nastaviti kontinuirano držati korak sa tehnološkim novinama na tržištu, na taj način osiguravajući da sveučilišna zajednica uvijek ima pristup najnovijim proizvodima. Dalje, želimo postići to da su naši informacijski resursi neovisni o vremenu i lokaciji pristupa, i da u isto vrijeme omogućimo studentima da sami odaberu kada i s koje lokacije će koristiti izvore

znanja. Na taj način će biti omogućen fleksibilan pristup procesu učenja.

Također želimo osigurati fleksibilne i efektivne informacijske sustave za potporu administrativnim procesima na Univerzitetu.

NAZIV PROJEKTA 3.
Centar za multimedijalnu produkciju

Centar za multimedijalnu produkciju bi, na bazi dostignutih standarda Univerzitetskog centra za razvoj daljinskog obrazovanja, uspostavio sustav publiciranja i produkcije akademskih i drugih sadržaja namijenjenih studentima. Na taj način bi bio uspostavljen specifičan vid komunikacije između studenata i nastavnika, a, također, i kroz podprojekt studentske potpore koji bi objedinio različite vidove komunikacije između studenata i svučilišnoga menagementa, kroz posebne oglasne table, studentske novine, razne publikacije, te web izdanja. On bi pokretao razne kampanje (chat s profesorima, akcije tipa "pišite rektoru" i sl.), pružio bi također studentima usluge studentskog savjetovanja, te druge vidove potpore (mogućnost učenja stranih jezika, informacijskih, mogućnost zapošljavanja i sl.). Centar bi, raznim vidovima akademske i neakademske potpore, djelovanje studenata na Univerzitetu podigao na višu razinu akademizma. Također bi uspostavio univerzitetski Alumni.

Ovaj projekt bi posebno razradio specifične ciljeve, poput: postići informiranost svih članova akademske zajednice, posebno studenata, o promjenama na Univerzitetu, te o tekućim - svakodnevnim zbivanjima, povećati transparentnost rada sveučilišnoga menagementa, uspostaviti fleksibilne i efikasne komunikacijske kanale između sveučilišnoga menagementa, profesora i studenata, osnažiti učešće studenata u upravljanju Univerzitetom, pružiti studentima mogućnost usvajanja raznih znanja koja nisu izravno vezana za njihov studij (project-management, učenje stranih jezika, IT, i sl.). potaknuti studentsku mobilnost, podići razinu akademizma studenata itd.

Fahrudin Hidanović-Solinjanin

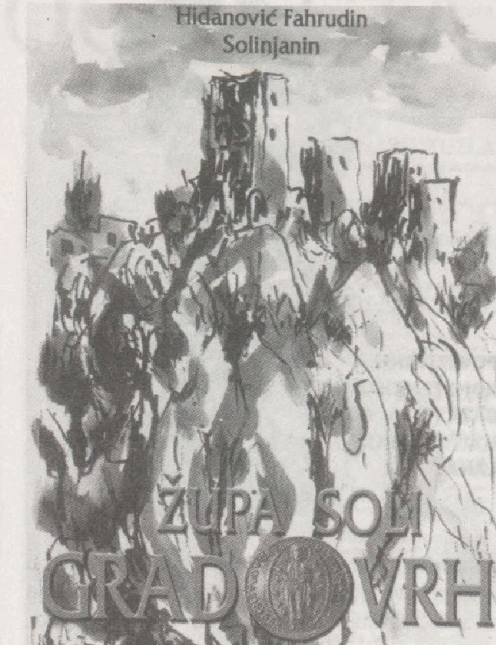
ŽUPA SOLI - GRADOVRH

Među poznatijim oblastima Bosne i Hercegovine, tuzlanski kraj je rijetko kada bio predmet povijesnog proučavanja, iako je ova oblast po svom položaju i prirodnim izvorima bogatstva imala sve uvjete za dugu kulturnu tradiciju.

Na brdu Gradovrh iznad rječice Solina, koje sa svojim upadljivim, čunjastim oblikom već izdaleka pada u oči, pronađeni su fragmenti iz brončanoga doba i ostaci Franjevačkog samostana. To je pobudilo interesiranje Fahrudinu Hidanoviću, koji je rođen na tom području da se osvrne i da polako i temeljito zaviri u prošlost. Tako nastaje knjiga "Župa Soli-Gradovrh", koja daje odgovore na mnoga pitanja.

"Tematika knjige predstavlja jednu logičku cjelinu koja na jasan, razgovijetan i konkretan način prikazuje povijest razvitka Župe Soli-Gradovrha, počev od neolitskoga doba pa na ovamo. U radu je, s dokazima, prikazan utjecaj, značaj i uloga franjevačkoga monaškog reda i njihovih samostana u održanju i razvoju Župe Soli-Gradovrha.

Tematika daje odgovor na brojna pitanja naše prošlosti u čemu se i ispoljava njegova vrijednost kako u teoretskom tako i u praktičnom pogledu, zbog čega se obrađena tematika može koristiti u rješavanju brojnih pitanja naših muzeoloških, arheoloških, povijesnih, socioloških pa i književnih ustanova, što je dokaz interdisciplinarnosti obrađenog rada", istakao je recenzent, Milisav Simić.

FRANJEVAČKI SAMOSTAN U GRADOVRHU

"Lokacija samostana Gradovrha leži nad rijekom Solinom, istočno od Donje Tuzle. Mjesto leži na brdu. Na jednom vrhu ovoga brda bila je tvrđava po kojoj je mjesto dobilo ime Gradovrh tj. Grad na vrhu.

Osamdesetih godina prošlog stoljeća još su se jasno vidjeli ostatci tvrđave. Prema nekim izvorima 1535. godine franjevci, doseljeni iz

Zvornika i oni iz samostana sv. Marije u Gornjoj Tuzli, preselili su se na Gradovrh, gdje im je na nenaseljenom mjestu sagradio crkvu i samostan, bogati Ivan i sin mu Pavao Maglašević.

U svom izvještaju fra Pavao iz Rovinja, generalni vizitator franjevačkoga reda, koji je 1640. godine službeno obilazio samostane po Bosni, opisujući crkvu na Gradovrhu, kaže: "Crkva je velika i lijepa... Veliki oltar je djelo vrlo dobre ruke (umjetnika), a zatim je u sredini crkve jedan drugi oltar sa slikom Presvete Djevice čudotvorne. Ona stoji u sredini između kipova, odlična kipara...".

Za samostan u Gradovrhu veže se i ime fra Stjepana Matijevića-Solinjanina koji je svu svoju pažnju i djelovanje posvetio svom svećeničkom pozivu. Kako neki izvori navode, mjesto rođenja Matijevića je Gradovrh koji se nalazi na području naselja Solina (pored prezimena dodano je Solinjanin), a pouzdano se zna da je on službovao u tom samostanu.

Djelovanje franjevaca u čitavoj sjeveroistočnoj Bosni, a posebice u ovome dijelu tuzlanskoga kraja, našoj histografskoj literaturi dano je malo prostora i to uglavnom u raznim monografijama i studijama o drugim problemima. Nigdje nema na jednom mjestu obrađena cjelokupna problematika rada i djelovanja franjevaca u ovome kraju, a oni su tu imali izuzetno značenje u širenju vjere i kulture među kršćanskim stanovništvom. Možda je upravo to i jedan od razloga koji je naveo autora da se pozabavi tom tematikom.

Enisa OSMANČEVIĆ

BUDUĆNOST NE PRAŠTA PROPUŠTENOST

RAT ZVJEZDA

Danas s pravom govorimo da su u našem vijeku postignuti blistavi i nezapamćeni rezultati u nauci i tehnici. Stvoreni su uvjeti da ljudi bolje i lakše žive. Otkrivene su i objašnjene mnoge prirodne pojave i njene tajne, produženo je i trajanje životnog vijeka čovjeka, mijenjaju se riječni tokovi, čovjek je zakoračio u kozmos. Ipak, na izmaku ovog stoljeća stojimo krajnje zabrinuti pred našom budućnošću.

Poseban izazov za civiliziran svijet predstavlja pitanje koja znanstvena otkrića predviđa nauka za naredno 21. stoljeće koje je tu ispred nas. Predviđanja razvitka znanosti i tehnike sadrže nešto što se pretpostavlja. Život, znanstveni uspjesi, mogućnosti potrebe prakse unose u ista svakodneva veoma značajne ispravke i dopune. Na sudbinu znanstvenih predviđanja u odlučujućoj mjeri utječe razvitak života društva i otkrića novih tajni koje priroda krije. Znanost u cjelini, kao i svako njeno određeno ispoljavanje, zakonito i na određen način sadrži u sebi prošlost, sadašnjost i budućnost.

Kao posljedica prošlosti i tradicije, nauka održava suvremene poglede, mogućnosti i potrebe znanstveno-tehničkoga napretka.

Nažalost, nesretne okolnosti koje su nas dovele tu gdje jesmo i ono što smo, neumitno su nas bacile unazad za razvijenim svijetom. Iz tih razloga pred nas se postavlja kao imperativ da se svim svojim umnim-intelektualnim i iznad svega ljudskim potencijalima moramo okrenuti k budućnosti.

Uz sve ovo što se dešava sa nama i oko nas moramo se ozbiljno zamisliti; gdje smo mi danas, a gdje ćemo biti sutra. Pogledajmo svijet oko sebe. Ispred nas su tri industrijske revolucije sa nemjerljivim dometima. S mnogo razloga trebamo se zapitati:

- koji su to kreativni potencijali prirodnih znanosti, dokle je dosegao ljudski i materijalni potencijal u istraživačkoj djelatnosti,
 - koji su dometi genetskog inženjeringa i što znamo o prvim proizvodima genetskog inženjeringa,
 - intenzivno prestrojavanje u oblasti industrije,
 - ubrzava se automatizacija i robotizacija tvorničkih postrojenja,
 - prisutni su mikroprocesori i super računala,
 - u kućanstvu je na veliko zastupljena informatika. Pred nas se postavlja i niz drugih veoma složenih pitanja kao što su:
 - novi materijali,
 - problemi potrošnje,
 - sintetička goriva,
 - pohranjivanje energije,
 - vodikova energija,
 - energija sunca i zemlje,
 - tko ima, a tko nema nuklearne elektrane,
 - zatim društveni aspekti znanstveno-tehnološke revolucije, te može li se zaustaviti postupno zagrijavanje Zemlje ili živjeti s djelovanjem staklene bašče.
- Neizostavno se moramo zapitati kuda nas to vodi.

Sve su to pitanja na koja se mora dati odgovor s nama, ali ni u kom slučaju bez nas. Put će biti veoma težak i trnovit.

Zato moja malenkost poručuje: mir, nenasilje i toleranciju kao minimum ljudskoga, demokratskog i uopće čovjeka dostojnog ponašanja. To je što želim preporučiti kao jedino mogući put u budućnost.

Nadajmo se da će napokon pobijediti razum i dobra volja kako bi se stišale strasti koje unose strah i nespokojsvo zagorčavajući život svima.

U ovoj kao i u svakoj drugoj prilici morao bih ponoviti svoj ljudski stav: budimo čovječni, prestanimo učiti da smo jedni drugima neprijatelji. Ne moramo žuriti jedni drugima u zagrijaj, ali pružamo prijateljski ruku svakome tko uviđa da moramo živjeti zajedno kao ljudi, kada nismo mogli kao braća.

Danas se kao imperativ pred nas postavlja njegovanje što boljih odnosa sa našim susjedima koji ne smiju zaboraviti da smo upućeni jedni na druge. Ne želimo drugome što sebi ne bi poželjeli. Prihvatimo princip da nam riječi budu blage, a dokazi jaki i neoborivi.

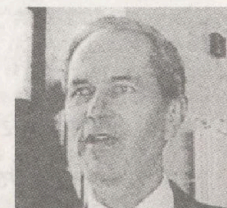
Da nam Gospod svemogući pomogne i podari sve ono što je dobro i sveto i da u svakom vremenu ostanemo ljudi koji znaju što rade, da živimo u miru, ljubavi i slozi.

Prof. dr. Danilo K. VIDOVIĆ

IMENOVANI DEKANI VISOKOŠKOLSKIH USTANOVA UNIVERZITETA U TUZLI

Vlada Tuzlanske županije podržala je prijedlog Upravnoga odbora Univerziteta u Tuzli i dala suglasnost za imenovanje dekanâ na visokoškolskim ustanovama i to:

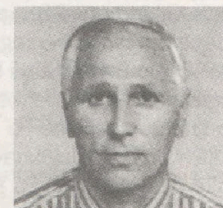
- Defektološki fakultet: prof. dr. Faruk Čišić,
 - Fakultet za tjelesni odgoj i sport: prof. dr. Ferhat Nožinović,
 - Fakultet elektrotehnike: prof. dr. Naser Prljača,
 - Filozofski fakultet: prof. dr. Ahmet Kasumović,
 - Medicinski fakultet: prof. dr. Husref Tahirović,
 - Rudarsko-geološko-građevinski fakultet: prof. dr. Sadudin Hodžić,
 - Tehnološki fakultet: prof. dr. Nusreta Donlagić.
- Mandat dekana traje dvije godine.

R. Fazlić

N. Donlagić

F. Nožinović

ISTRAŽIVANJE GENETIČKE TAJNE ŽIVOTA

Čovječja vrsta je znatijelna i kreativna. Teško je reći gdje se nalaze granice preko kojih znanost neće moći da pređe.

Nekada se vjerovalo da nijedan predmet teži od zraka ne može letjeti, a braća Reit su se vinuli u nebo u svojoj "metalnoj ptici". Isto, tako, bilo je nezamislivo da će ikada čovječja noga moći kročiti na Mjesec. Već je prošlo nekoliko decenija od toga događaja.

Sada su čovječji um i znanje izvršili dubok prodor u daleki svijet mikrokosmosa. Nalazimo se na pragu dešifriranja ljudske DNA ili DNK (deoksiribonukleinske kiseline), zanimljivog "genetičkog stroja", koja diktira razvoj, održavanje, ponašanje i funkciju svih živih organizama na Zemlji.

Potencijalne zlorabe i mnoge koristi su donekle poznate. Ali, ipak, kako vrijeme bude prolazilo, sve više će se otkrivati tajne gena.

Pokušaji odgonetanja tajne DNA, odnosno prve spoznaje mogu se pratiti sve do početka ovoga stoljeća. Najdublji probaj su napravili Watson i Crick 1953. godine. Otkrili su strukturu DNA - dvostruku uvijenu (uvrnutu) spiralu. Za ovo epohalno otkriće dobili su Nobelovu nagradu za medicinu za 1962. godinu. Ova enigmatska slika molekula života urezala se u svijest ljudi kao simbol tajne života. Njihovo otkriće postavilo je skicu ovoga rebusa koji tek treba biti riješen.

Slijedeći značajan događaj bio je 1983. godine. Tada je Kary Mullis otkrio tehniku lančane reakcije polimeraze (specifičan enzim koji obavlja udvajanje DNA) koja je omogućila mnogo bržu reprodukciju (umnožavanje) DNA.

Usporedo sa napredovanjem spoznaje o genima, kao djelićima kromozoma koji se sastoje iz određenog dijela lanca DNA ili rjeđe RNA, među mnogim znanstvenicima širom svijeta, počela se javljati ideja o pokretanju projekta. Cilj je bio izvršiti potpuno mapiranje i dešifriranje čovječjih gena. Projekt se uspostavio 1990. godine. Ovo je bio još jedan značajan korak. Tada je u SAD formiran Nacionalni institut za istraživanje čovječjeg genoma (skup svih gena u organizmu). Institut je koordinirao aktivnost različitih privatnih i državnih laboratorija širom svijeta.

U početnim planovima predviđalo se da će za kompletiranje sekvenciranja DNA biti potrebno 15 godina. Završetak ove faze je predviđen 2005. godine. Međutim, zbog bržeg usavršavanja tehničkih pomagala, mapiranje će biti završeno ranije - ove 2003. godine.

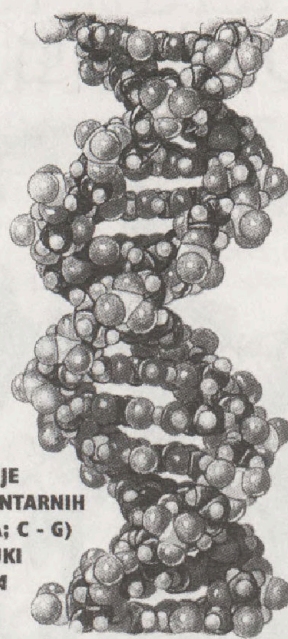
Brzo će doći dan kada će biti objavljen završetak mapiranja. Uvertira ovome događaju je zvanično obavještanje sredinom 2000. godine. Ali, ova slika genoma čovjeka je nedovoljno precizna - gruba slika.

U to vrijeme bilo je i nekih bojazni - strahova, da bi privatne kompanije, patentiranje ljudskih gena mogle iskoristiti za bogaćenje. Ipak, to se nije dogodilo. Sva znanja o čovječjim genima se smatraju javnim dobrom, dostupna svim zainteresiranim institucijama i pojedincima.

GRADA GENA I FUNKCIJA

Tijelo svakoga od nas nastalo je od jedne jedine stanice. Oba roditelja (otac i majka) su nam dali po jedan set od 23 kromozoma. Oni se nalaze u jezgri stanice i sadrže genetički materijal. Stanica čovjeka ima ukupno 46 kromozoma i svaka od tih milijuna i milijuna stani-

**POVEZIVANJE
KOMPLEMENTARNIH
BAZA (T - A; C - G)
U DVOSTRUKI
LANAC DNA**

ca sadrži duplicirani set. Šifra ili program po kome se ovo odvija generacijama i po kojoj se pravilno razvijaju sve čestice našega tijela, nalazi se u lancu DNA.

Ova kiselina je sastavljena od četiri gradivna elementa koji se ponavljaju u velikom broju kombinacija. Četiri baze formiraju parove. Parova ima u čovječjem DNA ukupno 3,2 milijarde. Kombinacije i redoslijed tih parova čine taj "tajanstveni" kod (genetičku šifru).

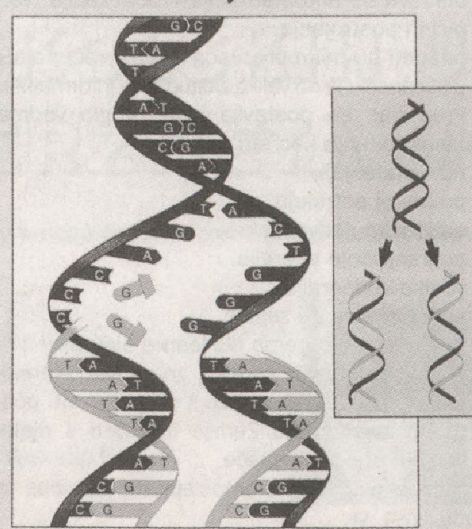
DNA nije uniformni (jedinstven) lanac, već je podijeljen u cjelini različitih veličina. Svaka od cjelina predstavlja jedan kromozom (ima ih 46). Posljednja dva su oni "čuveni" X i Y kromosomi. O njihovoj kombinaciji ovisi koje li će dijete biti muško ili žensko.

Svaki kromozom sadrži različit broj gena. Oni su određeni brojem baznih parova, sa posebnom kombinacijom koja određuje neku nasljednu crtu ili osobinu-funkciju.

Sve donedavno se smatralo da se broj čovječjih gena kreće oko 100 tisuća. Ali, novija istraživanja pokazuju da je to, negdje, oko 30 do 40 tisuća. Međutim, samo 5% ukupne DNA su geni koji diktiraju razvoj, dok uloga 95% DNA materijala nije još jasna.

Postavlja se pitanje kako sve ovo funkcionira u stanici? Bezbrojne kombinacije osnovna četiri elementa od kojih su sagrađeni lanci DNA kao

SAMOUNOŽAVANJE MOLEKULE DNA

da su dijelovi jednog velikoga kompjutorskog programa. Prema ovim kodovima, stanice u našem tijelu svakoga dana, svake sekunde stvaraju velik broj raznih bjelančevina, koje dalje nose i obavljaju sve funkcije. Ako se u ovome "prirodnom kompjutoru" dogodi neka genetička mutacija (promjena u strukturi genetičkog materijala), dolazi do poremećaja rada stanice. To rezultira bolešću ili nasljednom anomalijom.

Kada se budemo upoznali sa funkcijom svakoga gena, vjerojatno ćemo riješiti problem mnogih nasljednih bolesti, odnosno doći će do pronalaska lijeka na molekularnoj razini (rak, multipla-skleroza itd.).

Identificiranje gena danas se obavlja brže nego ranije. U novije vrijeme otkriven je za samo devet dana istraživanja lijek protiv Parkinsonove bolesti. Bolest je prvi opisao James Parkinson, engleski kirurg. To je nervna bolest čiji uzročnik nije dovoljno istražen. Javlja se kao nasljedno degenerativni proces u mozgu, kao posljedica preležanog zapaljenja mozga ili u tijeku arteroskleroze mozga. Osnovni znaci su: izraz lica ukočen kao maska, kretanje udova teško, koraci sitni, ruke, noge i glava drhte itd.

Prva faza u dešifriranju DNA-sekvenciranja i mapiranje, koje treba da se završi 2003. godine, samo je neophodna uvertira za ono što je osnovno za buduću medicinu. To se bazira na molekularnoj biologiji i genetici. Osnovno je povezivanje svakoga gena sa bolešću, funkcijom ili nasljednom osobinom. Ovaj posao zahtijeva ogromne ljudske i kompjutorske resurse.

Predviđa se da će sa otkrićem funkcije i uloge 30 tisuća gena čovjeka, farmaceutska industrija dobiti lijekove koji će sprječavati i liječiti bolesti odnosno razne poremećaje u organizmu.

Upoznavanje sa funkcioniranjem gena donosi velika poboljšanja u oblasti prevencije i dijagnostike. Vjerojatno će u budućnosti biti mnogo lakše prepoznati i identificirati nosioce genetičkih mutacija koji su uzročnik neke bolesti, odnosno poremećaja. Znači, prije nego bolest "dođe" na scenu stupa preventiva.

Bolje razumijevanje i upoznavanje genetičkog materijala dovodi medicinu na prag razumijevanja najdubljih uzroka raka. Poznato je od ranije, da stanice raka vjerojatno nastaju mutacijom određenog gena, koji uzrokuje njeno nekontrolirano razmnožavanje. Ali, nije se znalo koji je to gen i gdje se nalazi. Na ovome polju je već ostvaren uspjeh - otkriveni su geni koji donose nasljedne sklonosti za oboljenje raka dojke, prostate i kože.

Kako genetika poznaje gene, iako su oni vrlo sitni? Kromozomi se mogu vidjeti ispod optičkog mikroskopa. Tako je moguće otkriti nekoliko genetičkih poremećaja. Ali, za bilo kakav ozbiljniji rad treba se spustiti na nivo osnovnih gradivnih elemenata - DNA parova baza koji se ponavljaju u velikom broju kombiniranja. U ovome slučaju elektronski mikroskopi nisu bili od neke velike koristi. Tako na primjer, dobro je ako znate kako izgleda mjesto na koje trebate stići. Ali, ako želite da nešto konkretno uradite, onda morate otići tamo. Ovo ukazuje na situaciju u kojoj su se našli genetičari. Pomoć za rješenje došla je od molekularne biologije i suvremenog računarstva - kompjutorskih sistema.

NASTAVIT ĆE SE...

Uglješa GUZINA

Uz prvu godišnjicu Kabare teatra u Tuzli

OSAM DANA POZORIŠNOG FESTA

U organizaciji tuzlanskog Teatar kabarea i hotela Tuzla, od 24. do 31. 3. 2003. godine, održan je Teatar fest i Dani akademskog pozorišta. Za osam dana je izvedeno devet predstava, a u Tuzli su gostovati glumci iz Sarajeva, Banje Luke, Beograda, Zagreba i Virovitice

GOSTUJUĆE PREDSTAVE

Tetovaža - Putujući teatar Hasiije Borić, Sarajevo; Ljubavnik, Akademija umjetnosti Banjaluka; Cabares Cabarei, Zijah A. Sokolović, Beč; Hrvatski emigranti, Teatar Rugantino Zagreb; Kamenje u njegovim džepovima, Kazalište Virovitica i Zver na mjesecu, Beogradsko dramsko pozorište Beograd.

Ono što smo obećali i ispunjavamo, Teatar festom i Danima akademskog pozorišta obilježavamo prvu godišnjicu rada našeg Teatar kabare. Za godinu dana imali smo pet premijera i 120 predstava. Gostovali smo u svim općinama Tuzlanskog kantona, bili na turnejama u

KABARE PREMIJERE

Teatar Kabare Tuzla izveo je premijere: Život je lijep; Urnebesna tragedija, Ja načelnikovca, Novi život i Čarobno magarence.

Na Teatar festu izvedene su predstave: Novi život, Čarobno magarence i premijera Ifigenija u Aulidi - Akademija dramskih umjetnosti Tuzla u režiji Zijada Gračića.

Srbiji i Hrvatskoj, a na 19. susretima teataru u Brčkom predstavom *Derviš i smrt* osvojili smo prvu nagradu. Očekujemo da društvena zajednica u ovom projektu prepozna svoj kulturnološki interes i da Teatar kabare prihvati kao javnu ustanovu. Ako se to dogodi, deset mladih glumaca bi dobilo zaposlenje, a Tuzla i Kanton još jednu kvalitetnu teatarsku kuću, koja bi sta-

KONCERT

GKUD "BOSNA" Pjeva Tuzli

U subotu, 29. ožujka 2003. u dvorani Bosanskoga kulturnog centra u Tuzli održat će se Godišnji koncert narodnoga orkestra s gostima: Zekija Suman, Mirna Šahimpašić, Lejla Omerović, Safet Dedajić, Nedžad Telalović, Nedžad Salković,

BOŠNJAČKA ZAJEDNICA KULTURE "PREPOROD" OPĆINSKO DRUŠTVO TUZLA

Osnivačka skupština zajednice

općinskih društava Tuzlanskog kantona

U subotu, 29. ožujka 2003, na temelju odluke Općinskih društava: Brčko, Gračanica, Gradačac, Kalesija, Kladanj, Sapna i Tuzla, održat će se Osnivačka skupština Zajednice općinskih društva TK u dvorani Narodne i univerzitetske biblioteke "Derviš Sušić".

TEATAR KABARE TUZLA
GODINA DANA SA VAMA

TEATAR FEST
DANI AKADEMSKOG POZORIŠTA
HOTEL TUZLA 24.-31.03.2003.

Ponedjeljak, 24.03.2003. 20:00 h.
Teatar Kabare Tuzla
Abdurahman Nametak - NOVI ŽIVOT

Utorak, 25.03.2003. 20:00 h.
Putujući teatar H. Borić Sarajevo
Dea Lohar - TETOVAŽA

Srijeda, 26.03.2003. 20:00 h.
Akademija umjetnosti - Banja Luka
Harold Pinter - LJUBAVNIK

Četvrtak, 27.03.2003. 20:00 h.
Zijah A. Sokolović Beč
CABARES CABARE

Petak, 28.03.2003. 13:00 h.
Teatar Kabare Tuzla
Erik Vos - ČAROBNO MAGARENCE

Petak, 28.03.2003. 20:00 h.
Teatar "Rugantino" Zagreb
Mate Matić - HRVATSKI EMIGRANTI

Subota, 29.03.2003. 20:00 h.
Kazalište - Virovitica
M. Džons - KAMENJE U NJEGOVI DŽEPovima

Nedjelja, 30.03.2003. 20:00 h.
Beogradsko dramsko pozorište - Beograd
Richard Kallinski - ZVER NA MESECU

Ponedjeljak, 31.03.2003. 20:00 h.
ABU Tuzla - Teatar Kabare Tuzla
Euripid - IFIGENIJA U AULIDI

Sponzor: Hotel "TUZLA", Ministarstvo kulture FBiH, Vlada Tuzlanskog kantona, Općina Tuzla, Općina Žitnjica, PrintGon Tuzla.

Medijski pokrovitelji: RTV, TVT, RTV Žitnjica, Radio Tuzla, Radio Kamenjak, Radio Sani, Radio Glas, Radio Vesta, Zlatko Dukić, Golobodolje, Front slabeo.

jala na sigurnim nogama ističe Vlado Kerošević, prvi čovjek i zaštitni znak Teatar kabarea Tuzla.

Za osam dana tuzlanskih kazališnih događanja je izvedeno devet predstava, s glumcima iz Banje Luke, Beograda, Zagreba i Virovitice. Vjerujemo da će posebnu pozornost tuzlanske teatarske publike privući gostovanje Zijaha A. Sokolovića, Hasiije Borić, Vlastimira-Duže Stojiljkovića, Ivica Vidovića, te tuzlanskih poletarača i iskusnih kazališnih umjetnika.

Sve predstave, sa počecima u 20 sati, bit će izvedene u Teatar kabareu - hotel Tuzla, izuzev što će u petak 28. ožujka, predstava za djecu *Čarobno magarence* biti prikazana u 13 sati. Ulaznice za sve predstave koštaju po pet maraka, dok je cijena za monodramu Zijaha A. Sokolovića 10 KM, a mogu se rezervirati pozivom na telefon broj 264-733. Dio programa Teatar festa posebno će biti izveden i u Gradskom pozorištu Žitnjice.

N. J. I.

■ Gostovanje Hrvatskoga narodnog kazališta iz Varaždina u Tuzli

U subotu, 15. ožujka, u Tuzlanskom narodnom pozorištu gostovalo je Varaždinsko kazalište i izvelo predstavu književnika Miroslava Krleža HRVATSKI BOG MARS, (u predvečerje, Hrvatski bog Mars, Dnevni), a u režiji Ozrena Protića.

■ Revija Japanskih filmova

U Bosanskome kulturnom centru Tuzla održani su od 7. do 12. ožujka Dani Japanskog filma. Filmove je donirala Japanska ambasada u Bosni i Hercegovini.

■ Premijera filma Remake u Tuzli

U Bosanskome kulturnom centru održana je premijera filma Dine Mustafića - Remake.

■ Koncert Alena Garagića

Alen Garagić, akademski gitarista održao je koncert 13. ožujka u Bosanskome kulturnom centru.

■ Izložba crteža, slike i skulpture

U Međunarodnoj galeriji portreta u Tuzli je 15. ožujka otvorena Treća samostalna izložba radova tuzlanskoga akademskog slikara Mustafe Kozarića. Govorili su gospoda Čazim Sarajlić, direktor Galerije i Zlatko Dukić, pomoćnik ministra za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Tuzlanskoga kantona.

■ Premijera "Te sjajne godine opsade"

U Narodnom pozorištu u Tuzli izvedena je, 20. ožujka, premijera predstave "Te sjajne godine opsade", u režiji Adisa Bakrača, autora Jasmina Durakovića.

■ Promocija knjige Jasmina Durakovića

U velikoj dvorani Narodnoga pozorišta u Tuzli, 19. ožujka, održana je promocija knjige Jasmina Durakovića - DRAME. Promotori su bili: Irfan Horozović, mr. Nijaz Alispahić i prof. Gradimir Gojer.

TREĆA SEOBA "ČANČARA"

- U vrijeme turskog vakta jedna grupa Rumunja, Karavlahi, skrasila se u selu Ostružnja kod Doboja. Odatle su Karavlahi, kao dobre zanatlije "pobjegli" duboko u Majevicu, a selo Bistrica, da bi ih Općina Srebrenik 1983. godine iselila blizu asfalta, u Gornji Srebrenik. Gdje su i što danas rade, sami Bog zna

Kada smo se 1981. godine, s jednom delegacijom ondašnje vlasti iz Sarajeva "tabnovića sokakom" zaputili u rijetko karavlaško (čitaj rumunjsko) naselje Bistricu duboko u Majevici, izvijestili smo da je u Općini Srebrenik pokrenuta akcija solidarnosti da se 17 domaćinstava Karavlahi planira "civilizirati". Pošto je bilo vrlo skupo i nedostupno, stotinjak žitelja u selu Bistrica, od Srebrenika udaljeno 20 kilometara, školski, zdravstveno, administrativno, i na svaki drugi način zbrinjavati, općinske vlasti dobivale su potporu republičkih da se stanovnici iz majevičkih zabiti presele u Gornji Srebrenik, odnosno Kula grad, blizu sjedišta općine, a i modernih saobraćajnica, škola, ambulanti, poduzeća...

Gornji Srebrenik, 2002. - naselje Ravnuša

Šuma izvor života

Neki od nas lako se mogu prisjetiti vremena od prije 40 ili 50 godina, i susretanja sa ondašnjim "čančarima". To su upravo bili Karavlahi (nismo mi Romi ni Cigani, uvijek su strogo odgovarali) iz majevičkih šuma, navikli na isposnički život u Majevici, ali vrsne zanatlije za izradu predmeta od drveta. I to od bukovog koje se najbolje i najljepše obrađuje.

Kao djeca "čančare" (obično žene) smo mogli sresti u selima u vrijeme vjerskih praznika, poklada, ili kada se obnavljao kućni inventar u posudu i alatu. "Čančari" su, s velikim i teškim torbama satkanim od kostreti (ovčja, kozja ili konjska dlaka) nudili su na prodaju čanke, načve, vretena, preslice, slanike, žlice, i druge kućne potrepštine. Svoju robu mijenjali su za hranu, najčešće brašno i suho meso. Hodali su tako danima po selima, sajmovima i tržnicama, da bi se nakon mnogo teško prospavanih noći po kućama i stajama, vraćali u selo Bistricu u Majevicu.

U Bistrici tvrde da su tako protraćili vjekove života. Sve je bilo lako dok se šuma

mogla bez naknade u izobilju sjeći i eksploatirati. A onda je nestalo prihoda za život. Ponetko se negdje sedamdesetih godina otisnuo u inozemstvo na rad. Došlo je vrijeme da se zarađeni novac uloži u lijepu kuću ili radionicu. Djecu je trebalo školovati, stare osobe liječiti, i nije bilo drugog nego se dogovoriti s matičnom Općinom da se akcijom solidarnosti rijetko majevičko selo ugasi, a novo nadomak Srebrenika osnuje. Umjesto Bistrica novo naselje "čančara" u Gornjem Srebreniku prozvano je Ravnuše.

Koliko majevičkih "čančara" danas ima u Ravnuši? Što rade i kako danas žive. Neki podatci govore da u selu Ravnuše starom tek dvadesetak godina ima 18 kuća i oko 90 žitelja. Nisu to više ona brojna domaćinstva sa po osmero do desetero djece. Po kućnoj numeraciji danas ih ima u prosjeku četvero-petero. Mahom su i ovdje starija domaćinstva, jer su se i mladi Karavlahi rasuli po svijetu, čemu je dosta doprinio i posljednji rat.

Nismo mi Romi ni Cigani, čergaši

I dan danas neki od majevičkih "čančara" bave se starijim zanatima. Mahom obradom drveta. Samo što ta njihova roba više nema dobru prodaju. Najviše se sada kupuje kao suvenir.

Da bi se suvenir opet proizvodili valja znati tko će ih prodati, i kome ih isporučiti. Toga dosta vidimo na tezgama na morskim plažama.

Bilo kako bilo Općina Srebrenik mora danas da brine o jednoj nacionalnoj manjini, skupini ljudi koji kažu da su Rumunji, u narodu poznati i kao Vlaši, pravoslavne vjere. Najstariji žitelj Ravnuše danas je Gospava Todorović (104), iako je pamćenje služi ona kaže da je njen djed Milan živio u Majevici 150 godina, a da je umro i sahranjen u novom selu Ravnuše, gdje "čančari" imaju svoje groblje.

Karakteristika ove majevičke skupine Rumunja je da je sačuvala svoj identitet, da govore rumunjski, ali i da znaju sve jezike krajeva i naroda kuda se kreću i gdje trguju. Naravno, sve je to bilo dobro i moguće dok se, kao i mnogi drugi stanovnici Bosne, nisu počeli zanavijek raseljavati. Danas ih ima kao "gastarbajtera" i izbjeglica širom Europe. Veze se domovinom i uskim zavjajem sve su rjeđe i tanje. Kažu da ih u Ravnuši redovito posjećuje pravoslavni svećenik iz Špionice.

Naselje Ravnuše gdje danas ima lijepih i udobnih kuća, je na obroncima Majevice, nadomak Kula gradu Srebrenik, gdje je civilizacija sa svojim osnovnim blagodatima stigla.

Ovdje se već održavaju i godišnje kulturne manifestacije kao "Srebrenik, otvoreni grad umjetnosti".

Rat se ovdje nije posebno odrazio jer je inače cijelo područje Srebrenika bila "zaštićena" zona, gdje je jedino mogla doletjeti neka granata iz teškoga naoružanja, ili pokojica iz aviona.

Iako su se primakli sjedištu općine, autoputu, struji, vodi, trgovini i školi, i danas je karakteristika ovih žitelja da im djeca redovito ne idu u školu, da ih je malo zaposlenih, da se živi od nafake, od sitnih usluga i jeftinih zanatskih predmeta.

Žitelji Ravnuše, sela "čančara" na novoj lokaciji, kažu da se oko njihovog sela izgrađuju vikend kuće, i da ti vikendaši narušavaju ugodan život Karavlahi. Ovaj lokalitet, cijeloga proteklog rata i sada, naseljen je i SFOR-ovim snagama.

Mato BIKIĆ

ZNATE LI?

* Jedan od najvećih starogrčkih tragika Eshil (525-456. pr. Kr.), autor "Prometeja", "Agamemnona", trilogije "Orestija", istakao se kao ratnik u dvije velike bitke staroga doba: na Maratonu 490. godine i u pomorskoj bitki kod otoka Salamine 480. godine pr. Krista.

* Prva podzemna željeznica na svijetu proradila je u Londonu 1863. godine. Ima najrazgranatiju mrežu, dužu 405 kilometara s 279 putničkih postaja. Inače, najprometnija podzemna željeznica na svijetu jest njujorška, koja godišnje preveze oko 2,5 milijarde putnika.

* Da bračni par koji se vjenčava u Grčkoj pravoslavnoj crkvi nosi vjenčane krune vezane crvenom vrpcom.

* Da Indijski bračni parovi vezuju svoje halje i sedam puta obilaze oko vatre.

* Da u Egiptu mladenkin otac potpisuje njezin vjenčani ugovor, dok ona sjedi sama u posebnoj sobi.

* Da su 1867. Amerikanci kupili Aljasku za 2 centa po akru (oko 4000 kvadratnih metara), dok je danas ta zemlja bogata naftom i drugim prirodnim resursima neprocjenjiva.

Savjeti da ojačate srce

ZNACI ZA UZBUNU

"Lupanje" srca

Neke metaboličke promjene (npr. pretjerano lupanje hormona štitnjače i slabokrvnost) mijenjaju srčanu frekvenciju. Bez obzira je li normalan, ubrzan ili usporen, srčani ritam mora biti pravilan.

Zaduha

Uzroci mogu biti različiti: loša tjelesna forma, opstrukcija u nosu ili koronarna bolest. Posebno je opasna ako se javi u mirovanju ili za umjerenih tjelesnih aktivnosti.

Stezanje, bol, pritisak ili žarenje u prsima

Zbog slabijeg djelovanja srca kao crpke, u tijelu se nakuplja tekućina pa noge otiču. Kod pritiska prstom tkivo je mekano poput tijesta i na pritisnutom mjestu ostaje udubina. Uzroci mogu biti bezazleni (previše stajanja, vrućina), no može se raditi i o zatajenju rada srca.

Dovoljno se krećite

Američko udruženje za srce smatra sjedilački način života čimbenikom velikog rizika. U osoba koje mnogo sjede i ne kreću se koronarna je bolest daleko češća nego u ljudi koji se redovito bave tjelesnom aktivnošću. Preporučuje se redovito (najbolje svakodnevno) baviti nekom umjerenom aktivnosti, primjerice brže hodati, plivati ili voziti bicikl 40-45 minuta.

Obiteljska sklonost povećava rizik

Predispozicija (sklonost) za koronarnu bolest se nasljeđuje. Ako je netko iz vaše bliže obitelji doživio infarkt prije 52. godine života, vaš rizik je 4 do 8 puta veći od uobičajenog.

SMIJEH JAČA MNOGE MIŠIĆE U TIJELU, A SRCE JE MIŠIĆ. PET MINUTA SMIJEHA OPUŠTA I OSLOBAĐA NAPETOST.

Započnite dan zdravim doručkom

Doručak zdrav za srce mora sadržavati kruh, voće, mliječni proizvod i žitarice. Rabite li ulje, odlučite se za maslinovo. Oprez s industrijskim prerađevinama i slatkišima.

Stariji ljudi trebaju manje jesti

S godinama se smanjuje dnevna potreba za kalorijama. Od 65. do 70. godine života preporučuje se 2200 kalorija dnevno za muškarce i 1700 za žene.

NAJZDRAVIJI NAČIN PREHRANE

* Jedite što više ribe i peradi, a tek rijetko crveno meso.

* Izbjegavajte pržena, pohana i jela s umacima koji sadrže vrhnje, masnoće i brašno.

* Ribu i meso pripremajte na roštilju (gradele), kuhano ili u pećnici.

* Kad ipak pržite neku namirnicu, položite je

Provedite vlastitu kontrolu: u čimbenike rizika za bolesti srca ubrajaju se pušenje, premalo kretanja, povišeni krvni tlak, povišeni kolesterol u krvi, šećerna bolest i starija životna dob. Zlatna pravila protiv infarkta: ako ih uvedete u svoj život, smanjujete rizik infarkta 70%.

Zdravlje srca izravno je povezano s prehranom: mudro birajte što ćete jesti, ne odričući se uživanja u hrani.

ZNACI NAPETOSTI

Koliko ih imate? Ako ih je više od šest, oprez to može naškoditi vašem srcu!

- Živčanost.
- Depresija.
- Pretjerivanje s pušenjem ili alkoholom.
- Mišićna napetost (bol u vratu, ramenima, itd.).
- Proljev ili učestalo mokrenje.
- Poteškoće se koncentracijom.
- Problemi i neugoda na poslu.
- Česte glavobolje.
- Gastritis.
- Nesanica.
- Razdražljivost i mrzovolja
- Loši obiteljski odnosi.
- Osjećaj panike.
- Znojenje ruku.
- Poremećen spolni život.

Mislite na prevenciju infarkta

Na žalost, još uvijek 40 posto oboljelih umre od infarkta prije no što stigne do bolnice. Stoga se posljednjih godina uveliko radi na poboljšavanju sustava identifikacije bolesnika kojima prijeti infarkt.

Snaga aspirina

Acetilsalicilna kiselina jedan je od najučinkovitijih lijekova u liječenju koronarne bolesti. Smanjuje rizik srčanog infarkta u osoba koje boluju od angine pectoris. Aspirin, naime, sprječava nastanak ugruška. Taj blagotvoran učinak primijećen je samo u koronarnih bolesnika, ali nije dokazan u zdravih ljudi. Osobama s rizikom koronarne bolesti i dijabetičarima stručnjaci preporučuju uzimati 100 mg aspirina dnevno. Kod sumnje na infarkt treba odmah sažvakati tabletu aspirina.

Pojačajte uobičajenu tjelesnu aktivnost

Uz tjelesnu vježbu, treba povećati i uobičajene tjelesne aktivnosti: penjite se stubama a ne liftom, žustrije hodajte, pospremajte, plešite...

VJEŽBANJE NAKON INFARKTA

Pod uvjetom da nije prenaporna, tjelesna vježba je važan dio oporavka i nakon srčanog udara:

- uklanja negativne posljedice pomanjkanja tjelesne aktivnosti
- poboljšava funkcionalnu sposobnost srca
- poboljšava cirkulaciju i prokrvljenost srca
- smanjuje čimbenike rizika za kardiovaskularne bolesti
- povoljno djeluje na raspoloženje i kvalitetu života.

GINEKOLOŠKO SAVJETOVALIŠTE "MEDIC"

Prof. dr. Nisveta Alispahić
specijalista za ginekologiju i akušerstvo

U Ginekološkom savjetovalištu "Medic" prof. dr. Nisveta Alispahić možete obaviti: ginekološki pregled, kontrolu trudnoće, ispitivanje i liječenje neplodnosti, dijagnostiku (ultrazvuk, PAPA, kolposkopija, spermogram, test na trudnoću, pregled vaginalnog sekreta).

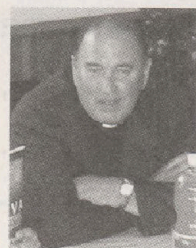
Ginekološko savjetovalište radi ponedjeljkom srijedom i petkom, od 9 do 12 i 17 do 19 sati, a subotom od 9 do 13 sati.

Na telefone
061/49-514 i 217-927
možete zakazati posebno vrijeme samo za vas.
Tuzla, Batva, Ive Andrića br. 11.

IN MEMORIAM

Prečasni ŠIMO JANJIĆ

Prečasni Šimo Janjić preminuo je 1. ožujka 2003. godine na Univerzitetu kliničkom centru u Tuzli, a sahranjen je u rodnoj župi Vidovice, 4. ožujka.

Svetu misu zadušnicu u župnoj crkvi Vidovice predvodio je uzoriti kardinal Vinko Puljić uz koncelebraciju kotorskoga biskupa mons. Ilije Janjića, dvojice rođene braće svećenika vlč. Milidraga i mons. Mate, provincijala Bosne Srebrene fra Mije Džolana, te više od stotinu svećenika, redovnica i velikog broja vjernika rodne župe, župe Tuzlanskoga dekanata i drugih župa u kojima je prečasni Šimo djelovao kao župnik.

U homiliji je kardinal Vinko Puljić, između ostaloga, naglasio:

...Želimo mu zahvaliti za sve što je kao svećenik činio, propovijedao, okupljao narod, dijelio svete sakramente i Misu slavio... potrebno je puno godina i strpljivosti za odgoj jednog svećenika uzoriti je Kardinal pozvao misnike neka svojim primjerom, svojim nesebičnim darivanjem i ljubavlju potaknu mlade i pobude želju za svećeništvom.

Od preč. Janjića su se oprostili: pokojnikov rođak biskup kotorski mons. Janjić, u ime živih svećenika njegove generacije vlč. Ivan Šešo iz Đakova, preč. Pero Ilikić, župnik iz Lukavca i dekan Tuzlanskoga dekanata, nasljednik na dekanskoj dužnosti, župnik iz Vidovica vlč. Jakov Filipović, pokojnikov brat vlč. Milidrag zahvalio se svima, koji su došli na sahranu, a posebno za brigu i skrb bolničkih djelatnika u

Tuzli. Brzjav sućuti je uputio i banjalučki biskup dr. Franjo Komarica, kao i mnogi svećenici i župljani župa gdje je službovao koji nisu mogli doći na sahranu.

U svojoj oporuci pokojni svećenik Šimo je napisao:

"Svjestan sam da moram stupiti pred Gospodina, pravednoga Suca, koji mi je udijelio dar svećeništva u svom vinogradu i kojemu sam radosno služio, ali sam duboko svjestan i svojih ljudskih slabosti, ponizno molim dragog Boga da mi oprostí moje mane i nedostatke koje sam počinio u svom mladalačkom i svećeničkom životu i da mi bude milosrdan sudac. Molim braću svećenike da mi oprostite ako sam kojega uvrijedio, a ja od srca svima opraštam. Župljane kojima sam bio duhovni pastir u Kristovu svećeništvu iskreno molim za oprostjenje ako sam koga uvrijedio, ožalostio, sablaznio. Ja svima od srca opraštam i molim da mi se oprostí. Opraštanje je djelo ljubavi. Bog je ljubav i tko u ljubavi ostaje u Bogu ostaje. S ljubavlju sam živio svoje svećeništvo, s ljubavlju dijelio svete sakramente, s ljubavlju sam nastojao biti pastir povjerenoga mi stada od mojih nadbiskupa. Za ljubav očekujem ljubav u vječnosti".

Prečasni Šimo Janjić rodio se u Vidovicama. Potječe iz mnogobrojne obitelji. Roditelji su imali četrnaestero djece, od toga su tri svećenika. Bio je u sjemeništu u Dubrovniku, a bogosloviju je završio u Đakovu. Prečasni Šimo Janjić otišao je prošle godine (2002) u mirovinu nakon 40 godina svećeništva. Prvo mjesto, poslije rođenja, bila je župa Morančani, zatim je bio u Komušini i Zenici kao kapelan.

Župnikom je postao 1966. godine u župi Oštra Luka - Bok, a 1974. dolazi u Morančane gdje ostaje devet godina, u Maglaju je od 1983. (4,5 godine), te je premješten u Jelah i tu ostaje do 1991. godine kada dolazi u Živnice. U Živnicama je bio župnik i dekan Tuzlanskoga dekanata do 2002. godine - do umirovljenja.

U svećeničkoj službi na svim župama je radio na uređenju, dovršenju i gradnji crkava kao i župnih kuća. U Tuzli je na Općoj gimnaziji Katoličkoga školskog centra "Sveti Franjo" predavao latinski jezik niz godina.

Prečasni Šimo Janjić nije osoba koju ćemo lako zaboraviti. Njegov glasni smijeh i pjesma i svirka rodnoga kraja koju je prijateljima znao upriličiti, ostat će živa uspomena na jednu dragu dušu, svećenika - dobroga čovjeka na kojega smo ponosni.

TUŽNO SJEĆANJE

Dana, 06. ožujka 2003. godine navršila se tužna godina dana od smrti naše drage supruge, majke, svekrve, punice i bake

JANJE (rođ. TOMIĆ) BOSANKIĆ

Najdraža naša, svu svoju ljubav i dobrotu za života dala si nama, a sada kad si u vječnom miru uvijek će te pratiti naše misle i naša ljubav. HVALA TI ZA SVE. Počivala u miru Božjem.

TVOJI NAJMILIJ: suprug Milko, kćerka Ružica, sin Rudolf, zet Ivo, snaja Mirjana, unučad Danijel, Matea i Dominik.

TUŽNO SJEĆANJE

na našu dragu

SNEŽANU ŠIMIĆ
25. 03. 1999 - 25. 03. 2003.

Iz dragih usta, neka riječ što godinama mirno spava, skrivena od zaborava, odjednom u nama se prene i sine sjajem uspomene.

TVOJI: tata, mama i sestra s obitelji.

TUŽNO SJEĆANJE

LUCIJA (rođ. ŠIMIĆ) PAVIĆ
07. 04. 2002 - 07. 04. 2003.

Draga mama, prošla je jedna tužna godina od tvoje prerane smrti. Vječno ćeš biti voljena u srcima svoje djece.

S ljubavlju TVOJI NAJDRAŽI.

TUŽNO SJEĆANJE

Dana, 01. travnja 2003. godine navršava se deset tužnih godina od smrti našeg dragog sina, oca, supruga i brata

DRAGE LUKANOVIĆ
01. 04. 1993 - 01. 04. 2003.

Dragi brate, prošlo je deset dugih, tužnih godina od tvog preranog odlaska, ali vrijeme neizlječi tragove duboke boli i tuge za tobom.

S ponosom čuvamo uspomenu na tvoj plemeniti lik i dobrotu.

TVOJI: otac, majka, supruga sa djecom i sestre Ružica i Blaženka.

glasnikova

SKANDINAVKA

AUTOR: ROBERT STRAUS	DATI NE- CEMU OB- LIK, FAZONU,	NEPOKRE- TLJIV	OVCA CRNE BOJE	ŠARENA PAPIGA	NOTA SO- LIMIZACIJE	SORTA RUŽA	IZVLAČITI, CUPATI,	KRAT. ZA PIJONA U SAHU	AUTO OZNA- KA ISLANDA	KRAT. ZA "TUMOKA- TOLIK"	MATEMAT. I FIZIČKA VELIČINA KOJA JE DEFINISANA BROJEM (MNOŽ.)	OZNAKA ZA KRALJA U SAHU	NAZIV GRADA TROJE	BIJELA THAR ZA PRAVLJE- NJE SVJEĆA	JEDINICA ZA TEKUĆINU	GRAD I LUKA U BURMI
OPERA OD WOLFGANGA MOZARTA											DIZALO U RUDNIKU RIŽA				ELEMENT LANTAN HEBREJSKI PLAST	
VRSTA VISNJE							SKAKANJE SPUŠTANJE MORSKE RAZINE					ŽITELJ LACIJE ŽITELJ SO- MALIJE				
SVANUĆE					ADONIS OD MILJA GRAD U SAD				OKOČITI GRAD U MALOJ AZIJI							
I. JEDAN I DRUGI				PROPELER PRIJATNI MIRISI						NEISKREN JAPANSKI LUČKI GRAD						
SASTAVNI VEZNIK			NEPROFESIO- NALIZAM BEZBRIZAN											SUJETNIK KRŠĆANSKI BLAGDAN		KRETAJE SE KORAKOM
PRAŽITELJI BALKANA						BILO KAD TALAND					BEČKI INGO- METNI KLUB TONA					KARAT DVOGLAČO, PODMUKLO
RADOVANJE							PLIN BEZ BOJE I MIRISA									RUJEKA U AF- GANISTANU NAHRAJENI
DUŠEVNO RASPOLO- ŽENJE																
KRAT. ZA TAKSU		TEKSTILNA BILJKA CRVENILO										KRAT. ZA PIANO		SIV. STVARNOST		
VRSTA MI- NERALA						PROMJE- NLJIV							ŽENSKO IME			
EFEKT, UČINAK, DIO MOLEKULE													PILOT, ZRAKO- PLOVAC,			
UZDAH NE- GODOVANJA					ENERGIJA ESKIMSKA LE- DENA KUĆICA								STVARALA- STVO SAMO- UKIH			
"BIJELI SPORT"													ELEMENT ILINJI		OLIVER TWIST LIRSKA PIJESMA	
OSOBNA ZAMJENICA			GIUSEPPE TARTINI STITI			DRŽAVA U ZAPADNOJ AFRICI	KLJMAČKO MUSKO IME	VRSTA PTICE MOČVARICE	NAITANJE SLOVO	MNOŠTVO PTICA (MNOŽ.)	POZNAVA- OČI VINA	ŽENSKO IME, SARA	KORALNI GREBEN TEMPO			ITALIJA ERUPTIVNA STIJENA
RIMSKI BROJ: 1000,			KRŠĆANSKI BLAGDAN MJESTO NA KORČULI											DVOVSKO PLEME PLATNEVE KUĆICE		
KUŠATI, ISPITATI,										VEZILJA, ANDRIĆEVA JUNAKINJA			GUBITAK GRČKO SLOVO			
BOLEST KORE DRVEĆA																
NADIMAK PJEVAČICE CINQUETTI				IZUMITELJICA GRAD U OKLAHOMI											EKIPA ŠPANSKO ŽENSKO IME	
UZIČA O KOJOJ VISI UDICA							PISCI ANALA TEPIH									ELEMENT TITAN GLUMICA GARDNER
ŽENSKO IME						ZIMSKI SPORT "KNOCK OUT"				DRAMA IVICE IVANICA OSIJEK						NIJULA ELEMENT ASTATIN
RIMLJANKA ILI TALI- JANKA							DIOMAČA ŽIVOTINJA LUMEN						MARLIJIV RADIJUS			
VRSTA EKS- PLOZIJA					JAVNE OBA- VJESTI									CRITATI, SLIKATI,		

ZNATE LI?

Amerikanci žive pet godina dulje

Očekivana duljina života Amerikanaca u 2001. popela se na do sada najvećih 77,2 godine, objavio je Centar za nadzor i sprječavanje bolesti. U odnosu na 2000., to je petina godine dulje. Za muškarce očekivana duljina života je sada 74,4, a za žene 79,8 godina. U opadanju su bolesti srca za četiri, rak za dva, a

moždani udar za pet posto. Povećao se broj smrti uzrokovanih visokim tlakom za tri, a Alzheimerovom bolešću za pet posto. Za 17 posto je više samoubojstava, što se pripisuje terorističkim napadima 11. rujna 2001. godine.

* Radiografiju je u praksi prvi primijenio sam izumitelj Vilhelm Konrad Röntgen po kome su zrake dobile ime. Izvršio je radiografski snimak ruke svoje žene Anne Berte, a za svoj je izum 1901. godine nagrađen Nobelovom nagradom za fiziku.

Glasiło
Hrvatskog kulturnog društva
"Napredak" Župe Soli
List za kulturu i društvena pitanja

Osnivač i izdavač:
HKD Napredak, Tuzla

Ravnatelj:
Petar Matanović

Glavni i odgovorni urednik:
Juraj Novosel

Lektor:
Marica Petrović

Uredništvo:
Petar Matanović
Juraj Novosel
Marica Petrović
Martin Antunović
Romeo Knežević
Zvonko Bosankić
Ranoslav Tomićić

Fotografije:
Martin Antunović • Juraj Novosel

Adresa:
Tuzla, Kazan mahala 2
Tel/fax: 035-237-171

Tehnička priprema, repro i štampa:
"PrintCom" d.o.o.
Grafički inženjering Tuzla

Račun:
132-100-03108521-25
kod Tuzlanske banke d.d. Tuzla
- HKD Napredak, Tuzla - za Glasnik

List je upisan u evidenciju javnih
glasila u Republičkom komitetu
za informacije pod rednim brojem
05/93 - 15. 03. 1993.

Na temelju Mišljenja Ministarstva
obrazovanja, nauke, kulture i sporta
TPŽ broj 10/1-483-9/98.,
list Hrvatski glasnik je javno glasilo,
te prema članu 19. točka 13.
Zakona o porezu na promet
proizvoda i usluga - ne plaća porez.

List izlazi mjesečno

Tekstovi i fotografije se ne vraćaju

Iz sadržaja

<i>Sa okusom soli</i> Naš dom je čitava Bosna i Hercegovina, a ne samo ovaj Hrvatski dom (M. Petrović) . . .	2
Govor Ante Tadića 1929. godine	3
Društvo Hrvatski dom (J. Novosel)	3
Hrvatski glasnik broj 6. od 15. ožujka 1993. Obnovljen Hrvatski dom (J. Stahov)	4
<i>Interview</i> Dr. Jugoslav Stahov (M. Petrović)	6
Program za treće tisućljeće (M. Babić)	8
O Bleiburškoj tragediji 1945. (B. Kalfić)	9
<i>Reforma obrazovanja</i> Istiskivanje istine (F. Alispahić)	10
Zakon i praksa (V. Zimmer)	10
<i>Krivo ogledalo</i> Učenje fatihe i minuta šutnje (N. Ivanović)	11
Obilježavanje Dana nezavisnosti BiH	12
Sjednica Općinskoga vijeća Tuzla	12
U povodu Svjetskog dana voda (M. Petrović)	13
Sveti je Otac u svojim porukama i molitvama jasan	14
Sjednica Središnje uprave HKD Napredak	15
Četvrti pokladni karneval Hrvata u Tuzli (Z. Bosankić)	16
<i>KORIZMA</i> Temeljni stavovi kršćanskog života (B. Lipovac)	18
<i>Dr. Josip Andrić</i> Povratak preko "Dužijance" (A. Cigeljević)	20
Tuzlanska i bosanska epizoda dr. Ive Pilara (A. Cigeljević)	21
Vijesti sa Univerziteta u Tuzli	22
Župa Soli - Gradovrh (E. Osmančević)	23
Budućnost ne prašta propušteno (D. Vidović)	23
Istraživanje genetičke tajne života (V. Guzina)	24
Vijesti iz kulture	25
<i>Foto album</i> Treća seoba Čančara (M. Bikić)	26
Zdravlje	27

ZNATE LI?

- * U staro Kini samo su lađe koje su pripadale carevima mogle biti obojane u žuto.
- * Jedan od najvećih hramova na svijetu nalazi se u Jagannathu, u indijskoj saveznoj državi Orissa. U njemu živi šest tisuća svećenika i drugog pomoćnog osoblja. Unutar zidina hrama postoje brojne ulice s kućama za stanovanje, javnim kuhinjama, prodavaonicama, stajama za stoku...
- * Cijene u Njemačkoj oko 1500. godine: za dva metra tkanine trebalo je dati jednog vola, za 10 kg začina dva konja, a za kilogram šećera - šest odojaka.
- * Američki šahovski majstor Paul Morphy (1837-1884) imao je najbolje pamćenje od svih šahista u povijesti te igre. Vezanih očiju odigrao je simultanu na osam ploča i pobijedio u šest susreta, jedan završio neodlučeno i jedan izgubio.

NAPREDAK OSIGURANJE d.d. SARAJEVO
POSLOVNA JEDINICA TUZLA
SVE VAŠE BRIGE PODIJELITE S POLICOM
NAPREDAK OSIGURANJA
Tuzla, Bulevar 15. maja b.b.
Tel./fax: ++387 35 282 227

Gospodarska BANKA Sarajevo
Direkcija:
71000 SARAJEVO, Ferhadija 11
Tel.: 387 33 207-023, 207-022
Fax: 387 33 444-605
Poslovnica:
71000 SARAJEVO, M. Tita 56
Tel.: 387 33 203-910
Fax: 387 33 442-959

Pivara Tuzla
Nek Vam je u kući
sve zdravo i živo
nazdravlje i s čefom pijte
Tuzlansko pivo
Sa jednog izvora
za cijelu porodicu

Foto Žunić
Digital Foto Laboratorij
TUZLA: 035/254-594
035/257-205
035/251-448
GRAČANICA: 061/772-282
TEŠANJ: 061/251-897
DOBOJ: 053/231-554
e-mail: zunic@inet.ba

MLN
LJUBAČE
MLN
"HUSINSKI RUDAR" D.D.
LJUBAČE-TUZLA
75214 LJUBAČE-TUZLA
TEL/FAX :+387 35 80 85 38, 80 85 39, 80 85 40 • E-mail: mln@bih.net.ba

PrintCom
GRAFIČKI INŽENJERING
75000 Tuzla Rudarska 61
Tel.: ++ 387 35 282-000, 283-218
Fax: ++ 387 35 280-210
e-mail: printcom@bih.net.ba

CVJEĆARA FLORAMI
Vam nudi veliki izbor rasade, saksija, žardinijera,
zemlje za cvijeće od 50 l, 20 l, 10 l, 6 l, 5 l, te zemlje u pakiranju
od 1kg iz vlastite proizvodnje pod nazivom FLORATRES,
rezanog cvijeća, lončanica, svijeća, lampinjona, lukovica
svih vrsta, ruža sadnica i ukrasnog šiblja.
Sve to možete nabaviti uz najpovoljnije cijene u gradu
i dobiti stručne savjete.
Vaše je samo da dođete na MALU PIJACU i da se uvjerite u našu ponudu.
FRANJO BOSANKIĆ

JAVNO PODUZEĆE
RADIO TELEVIZIJA
TUZLANSKOG KANTONA
Ul. Slatina br. 2 Tuzla

*ključ
uspjeha*

tuzlanska banka d.d.

PLIVA

Za sva vremena

**ŽIVOTNO OSIGURANJE
MOĆNO A OBROČNO**

CROATIA OSIGURANJE d.d.

tel: +387 39 839 100,
www.croatiaosiguranje.com, croatia-os.ljubuski@int.tel.hr

Javno komunalno preduzeće
CENTRALNO GRIJANJE

TUZLA

Ull. Krečanska broj 1

75000 Tuzla

Bosna i Hercegovina

Tel: ++387 35 283 443

Fax: ++387 35 281 391

E-mail: cen.gri@bih.net.ba

PREDSTAVNIŠTVO SARAJEVO

Trg heroja 10, 71000 Sarajevo

Tel. ++ 387 33 65 11 33, 65 39 29

Fax. ++ 387 33 65 39 86

e-mail: hoteltz@inet.ba

www.hoteltz.inet.ba

M. F. Fiska 15, Tuzla

tel./fax+387 35 250 050

marketing: +387 35 250 094 • turistička agencija: +387 35 238 801

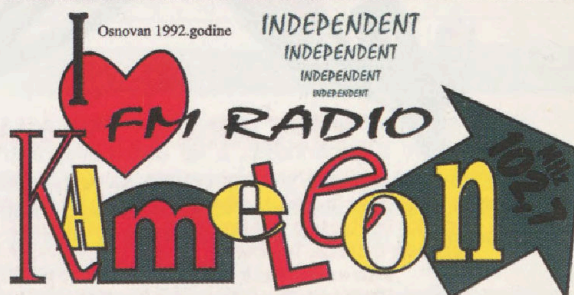
Osnovan 1992.godine

INDEPENDENT

INDEPENDENT

INDEPENDENT

INDEPENDENT

Marketing: 250-261, 250-262, 250-263 <http://www.kameleon.delta.com.ba>
Centrala: 250-055 (tel/fax) radio_kameleon@delta.com.ba